

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Elin Næsje Sætre	421	23/03807-40	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
50/24	Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024

Godkjenning av innkalling og saksliste 12. desember 2024

Vedlegg:

Saksliste Møre bispedømmeråd 2024-2027 12.12.2024

Saksorientering

Bispedømmerådet skal i denne saka

1. Godkjenne innkalling og saksliste
2. Ta stilling til saker som skal handsamast for lukka dører.

Bispedømmerådet sine møter blir halde etter reglane for bispedømmerådet si verksemd og Forskrift 5. juni 2020 nr. 3316 om krav til gjennomføring av fjernmøter i bispedømmerådene.

Arbeidsutvalet har bestemt at møtet 12/12 skal vere eit fysisk møte.

«Møter i bispedømmerådet holdes for åpne dører, dersom ikke rådet selv har bestemt noe annet. Personalsaker og saker hvor lovbestemt taushetsplikt tilsier det, skal behandles for lukkede dører. Debatt om en sak skal behandles for åpne eller lukkede dører foregår for lukkede dører», jf. 3 i reglane for bispedømmerådet si verksemd.

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd godkjenner innkalling og saksliste til møte 12. desember 2024.

DEN NORSKE KIRKE

Møre bispedømmeråd 2024-2027

Møteinnkalling

Møre bispedømmeråd 2024-2027

Møtedato: 12.12.2024 kl. 10:15

Møtested: Møre bispedømekontor

Eventuelt forfall må meldes snarest på tlf 41 28 32 50 eller e-post ES827@kirken.no.
Vararepresentanter møter etter nærmere beskjed fra møtesekretær.

Litt meir om møtet og dagen:

- AU har fastsett at møtet vert fysisk på Møre bispedømekontoret.
- Lunsj ca kl 12 saman med staben på bispedømekontoret

Opning/Ord for dagen: Mildrid Fiske

SAKSLISTE

Godkjenning av innkalling og saksliste

50/24 Godkjenning av innkalling og saksliste 12. desember 2024

Godkjenning av protokoll

51/24 Protokoll Møre bispedømmeråd 2024-2027 11.11.2024

Saker til behandling

52/24 Høyrings svar "Biskopens tilsyn", saksordførar: Arne Moltubak

53/24 Budsjett 2025, saksordførar: Knut Støbakk

54/24 Årsplan 2025 Møre bispedømmeråd, saksordførar: Magnus M. Myhre

55/24 Strategisk samtale

Orienteringssaker

56/24 Orienteringar til møte i Møre bispedømmeråd 12. desember 2024

Molde , 05.12.2024

Arnt-Ove Tenfjord
leiar

Elin Næsje Sætre

møtesekretær

Filen ble ikke funnet. Den er enten slettet, eller sjekket ut.

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd 2024-2027

Møteprotokoll

Møre bispedømmeråd 2024-2027

Møtedato: 11.11.2024 kl. 14:00
Møtestad: Teams
Arkivsak: 23/03807

Til stades: Knut Støbakk (Nominasjonskomiteens liste), Mildrid Fiske (Nominasjonskomiteens liste), Laila Terese Alendal (Bønnelista), Arnt-Ove Tenfjord (Frimodig kirke), Therese Utgård Aas (Åpen folkekirke), Ole Kristian Gundersen (Åpen folkekirke), Arne Moltubak, (Geistleg repr.) Magnus Moksnes Myhre, (Lek kyrkjeleg repr.), Ingeborg Midttømme,

Frammøtte varamedlemer: Margaret Sivertsen Mørk (Åpen folkekirke) for Maren Elgsaas Alnæs

Forfall: Maren Elgsaas Alnæs

Frå stab: Elin Næsje Sætre, Bjørn Olaf Storhaug, Anne-Marit Hagelund, Maria Vassli Gjære

Protokollfører: Elin Næsje Sætre

SAKLISTE		Side
Godkjenning av innkalling og saksliste		
43/24	Godkjenning av innkalling og saksliste 11. november 2024	3
Godkjenning av protokoll		
44/24	Protokoll Møre bispedømmeråd 2024-2027 13.09.2024	3
Saker til behandling		
45/24	Høyringsvar fellesordningar innan digitalisering, personvern og informasjonssikkerhet, saksordfører Magnuns Moksnes Myhre	4
46/24	Høyringsvar - Rammer for kyrkjevalet, saksordfører Mildrid Fiske	9
47/24	Høyringsvar - regulering av styringstenesta, saksordfører: Arne Moltubak	17
48/24	Høyringsvar "Biskopens tilsyn", saksordfører: Margaret Mørk	20
49/24	Økonomirapport pr. 30. september 2024, saksordfører: Knut Støbakk	20

Stad 26.11.2024

Arnt Ove Tenfjord

Leiar

Elin Næsje Sætre
Møtesekretær

Godkjenning av innkalling og saksliste**43/24 Godkjenning av innkalling og saksliste 11. november 2024**

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	11.11.2024	43/24

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd godkjenner innkalling og saksliste.

Møtebehandling**Vedtak**

Møre bispedømmeråd godkjenner innkalling og saksliste.

Godkjenning av protokoll**44/24 Protokoll Møre bispedømmeråd 2024-2027 13.09.2024**

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	11.11.2024	44/24

Forslag til vedtak**Møre bispedømmeråd 2024-2027s vedtak**

Møre bispedømmeråd godkjenner protokollen frå møte i bispedømerådet 13. september 2024.

Møtebehandling**Vedtak**

Møre bispedømmeråd godkjenner protokollen frå møte i bispedømerådet 13. september 2024.

Saker til behandling

45/24 Høyrings svar fellesordningar innan digitalisering, personvern og informasjonssikkerhet

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	11.11.2024	45/24

Forslag til vedtak

Høringsspørsmål

A. *Hvor viktig mener du det er at kirken samler seg om digitale fellesløsninger (felles digitale verktøy) (på en skala fra 1-6)?*

6. Møre bispedømmeråd meiner det er særst viktig at kyrkja samlar seg om digitale fellesløsningar.

B. *Hva i denne saken om fellesordningar innan digitalisering er du mest positiv til?*

Ei felles e-postadresse for alle tilsette i kyrkja gir trygg og eintydig kommunikasjon, og kyrkja står fram som meir profesjonell. Ei pålogging til alle fellesløsningar sparar tid og ressursar. Fleire system er dyrare og vanskelegare å administrere. Tryggare og sikrere behandling av personopplysningar. Felles digitale løysingar gir også moglegheit til eit felles utgangspunkt i cyber-sikkerheit (med tanke på kursing, tilgangsstyring og databehandling generelt).

C. *Hva i denne saken om fellesordningar innan digitalisering synes du er mest utfordrende?*

Møre bispedømmeråd ser ingen store nedsider ved innføringa av digitale fellesordningar. Rådet ser likevel føre seg at innføringa kan ta tid, og at det kan vere krevjande å få samla alle fellesråd inn på same plattform.

§ 1 Digitaliseringsutvalg

D. *Er du enig i at dagens samstyring innan digitalisering bør formaliseres som en forpliktende fellesordning?*

Møre bispedømmeråd er enig i at samstyring innan digitalisering bør formaliserast som ei forpliktande fellesordning.

E. *Har du kommentarer?*

Fellesordningane opplevast som ei klar styrking av organisasjonen, som tek omsyn til nødvendige krav til personvern og datasikkerheit.

§ 2 Sikkerhetsutvalg for personvern og informasjonssikkerhet

F. *Er du enig i at dagens fellesordning innen personvern og informasjonssikkerhet bør formaliseres som en forpliktende fellesordning?*

Møre bispedømmeråd er enig i at det bør vere ei forpliktande fellesordning.

G. *Har du kommentarer?*

Viser til kommentaren under E. ovanfor.

§ 3 Personvernombud

H. *Støtter du at Kirkemøtet fastsetter personvernombudet som en fellesressurs for Den norske kirke?*

Møre bispedømmeråd støttar at Kyrkjemøtet fastset personvernombudet som ein felles ressurs for DnK.

I. *Har du kommentarer?*

Møre bispedømmeråd ser at det er viktig med eit heilskapleg perspektiv på personvernsakar.

§ 4 Felles behandlingsansvar

J. *Støtter du at Kirkemøtet fastsetter felles behandlingsansvar (i forbindelse med publikums- og medlemskontakt Den norske kirke har som trossamfunn) i stedet for at det er regulert i tilslutningsavtale?*

Møre bispedømmeråd støttar Kyrkjemøtet i fastsettinga av felles behandlingsansvar i samband med publikums- og medlemskontakt.

K. *Har du kommentarer?*

L. *Støtter du at Kirkerådet regulerer ansvar og roller innenfor dette felles behandlingsansvaret i stedet for at det er regulert i tilslutningsavtale?*

Møre bispedømmeråd ser at det kan vere positivt at Kyrkjerådet regulerer ansvar og roller innanfor felles behandlingsansvar.

M. *Har du kommentarer?*

§ 5 Dataforvaltning i Den norske kirke

N. *Har du kommentarer til de foreslåtte prinsippene for dataforvaltning i Den norske kirke?*

Møre bispedømmeråd ser at prinsippa er gode, og i tråd med personvernlovgivinga.

O. *Støtter du at Kirkerådet kan gi digitaliseringsutvalget mandat til å definere hvilke systemer som skal være anbefalte fellesløsninger?*

Møre bispedømmeråd støttar opp om at Kyrkerådet kan gje digitaliseringsutvalet mandat til å definere system som skal vere anbefalte fellesløysingar.

P. Støtter du at Kirkerådet kan gi digitaliseringsutvalget mandat til å definere hvilke systemer som skal være obligatoriske fellesløsninger?

Møre bispedømmeråd støttar opp om dette.

Q. Hvilke kriterier bør ligge til grunn for beslutninger om anbefalte og/eller obligatoriske fellesløsninger?

Kriteria for både anbefalte og obligatoriske fellesløysingar må vere i tråd med regelverk og føreskrifter.

Ved obligatoriske fellesløysingar bør ein legge til grunn ei risikovurdering og ei konsekvensutredning, samanlikna med å ikkje ha det (dei obligatoriske løysingane). Slike løysingar bør vere sett på som kritiske for at DnK skal få utføre oppdraget sitt. Møre bispedømmeråd meiner også at både anbefalte og obligatoriske fellesløysingar, særleg sistnemnde, bør ha fokus på å vere brukarvennleg.

R. Har du andre kommentarer til saken?

Møtebehandling

Tilleggsforslag til punkt R frå Ingeborg Midttømme: Møre bispedømmeråd ser utfordring med lokal finansiering og ber om at arbeides vidare med dette

Vedtak

Høringsspørsmål

A. Hvor viktig mener du det er at kirken samler seg om digitale fellesløsninger (felles digitale verktøy) (på en skala fra 1-6)?

6. Møre bispedømmeråd meiner det er særst viktig at kyrkja samlar seg om digitale fellesløysingar.

B. Hva i denne saken om fellesordninger innen digitalisering er du mest positiv til?

Ei felles e-postadresse for alle tilsette i kyrkja gir trygg og eintydig kommunikasjon, og kyrkja står fram som meir profesjonell. Ei pålogging til alle fellesløysingar sparar tid og ressursar. Fleire system er dyrare og vanskelegare å administrere. Tryggare og sikrere behandling av personopplysningar. Felles digitale løysingar gir også moglegheit til eit felles utgangspunkt i cyber-sikkerheit (med tanke på kursing, tilgangsstyring og databehandling generelt).

C. Hva i denne saken om fellesordninger innen digitalisering synes du er mest utfordrende?

Møre bispedømmeråd ser ingen store nedsider ved innføringa av digitale fellesordningar. Rådet ser likevel føre seg at innføringa kan ta tid, og at det kan vere krevjande å få samla alle fellesråd inn på same plattform.

§ 1 Digitaliseringsutvalg

D. Er du enig i at dagens samstyring innan digitalisering bør formaliseres som en forpliktende fellesordning?

Møre bispedømmeråd er einig i at samstyring innan digitalisering bør formaliserast som ei forpliktande fellesordning.

E. Har du kommentarer?

Fellesordningane opplevast som ei klar styrking av organisasjonen, som tek omsyn til nødvendige krav til personvern og datasikkerheit.

§ 2 Sikkerhetsutvalg for personvern og informasjonssikkerhet

F. Er du enig i at dagens fellesordning innan personvern og informasjonssikkerhet bør formaliseres som en forpliktende fellesordning?

Møre bispedømmeråd er einig i at det bør vere ei forpliktande fellesordning.

G. Har du kommentarer?

Viser til kommentaren under E. ovanfor.

§ 3 Personvernombud

H. Støtter du at Kirkemøtet fastsetter personvernombudet som en fellesressurs for Den norske kirke?

Møre bispedømmeråd støttar at Kyrkjemøtet fastset personvernombudet som ein felles ressurs for DnK.

I. Har du kommentarer?

Møre bispedømmeråd ser at det er viktig med eit heilskapleg perspektiv på personvernsakar.

§ 4 Felles behandlingsansvar

J. Støtter du at Kirkemøtet fastsetter felles behandlingsansvar (i forbindelse med publikums- og medlemskontakt Den norske kirke har som trossamfunn) i stedet for at det er regulert i tilslutningsavtale?

Møre bispedømmeråd støttar Kyrkjemøtet i fastsettinga av felles behandlingsansvar i samband med publikums- og medlemskontakt.

K. Har du kommentarer?

L. Støtter du at Kirkerådet regulerer ansvar og roller innenfor dette felles behandlingsansvaret i stedet for at det er regulert i tilslutningsavtale?

Møre bispedømmeråd ser at det kan vere positivt at Kyrkjerådet regulerer ansvar og roller innanfor felles behandlingsansvar.

M. *Har du kommentarer?*

§ 5 Dataforvaltning i Den norske kirke

N. *Har du kommentarer til de foreslåtte prinsippene for dataforvaltning i Den norske kirke?*

Møre bispedømmeråd ser at prinsippa er gode, og i tråd med personvernlovgivinga.

O. *Støtter du at Kirkerådet kan gi digitaliseringsutvalget mandat til å definere hvilke systemer som skal være anbefalte fellesløsninger?*

Møre bispedømmeråd støttar opp om at Kyrkjerådet kan gje digitaliseringsutvalet mandat til å definere system som skal vere anbefalte fellesløsningar.

P. *Støtter du at Kirkerådet kan gi digitaliseringsutvalget mandat til å definere hvilke systemer som skal være obligatoriske fellesløsninger?*

Møre bispedømmeråd støttar opp om dette.

Q. *Hvilke kriterier bør ligge til grunn for beslutninger om anbefalte og/eller obligatoriske fellesløsninger?*

Kriteria for både anbefalte og obligatoriske fellesløsningar må vere i tråd med regelverk og føreskrifter.

Ved obligatoriske fellesløsningar bør ein legge til grunn ei risikovurdering og ei konsekvensutredning, samanlikna med å ikkje ha det (dei obligatoriske løysingane). Slike løysingar bør vere sett på som kritiske for at DnK skal få utføre oppdraget sitt. Møre bispedømmeråd meiner også at både anbefalte og obligatoriske fellesløsningar, særleg sistnemnde, bør ha fokus på å vere brukarvennleg.

R. *Har du andre kommentarer til saken?*

Møre bispedømmeråd ser utfordring med lokal finansiering og ber om at arbeides vidare med dette.

46/24 Høyringsvar - Rammer for kyrkjevalet

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	11.11.2024	46/24

Forslag til vedtak

Digitalt valg eller digitalt og fysisk valg?

1. Kirkerådet foreslår at kirkevalget gjennomføres som digitalt valg med begrensede muligheter til å stemme ved oppmøte (modell 2). Støtter du/dere dette? *

Ja, jeg/vi ønsker at kirkevalget gjennomføres digitalt med begrensede muligheter for å stemme ved oppmøte (modell 2).

Nei, jeg/vi ønsker at kirkevalget gjennomføres heldigitalt (modell 1).

Nei, jeg/vi ønsker at kirkevalget gjennomføres med digital forhåndsstemming og valgdag med fysisk stemmegiving (modell 3).

Ingen mening / ønsker ikke svare

2. Begrunnelse og andre merknader

Møre bispedømmeråd meiner at det bør leggest til rette for at alle som er medlemar i Den norske kyrkja skal ha like rettar for å stemme ved kyrkjeval. Det kan av medlemsmassen vere personar som av ulike grunnar ikkje har digital ID. Desse personane vil ikkje kunne stemme dersom valet vert gjennomført som eit heildigitalt val.

Ved å kunne stemme ved oppmøte, t.d. På kyrkjekontoret eller liknande, kan føre til valet vil vere meir tilgjengeleg for dei som er avhengig av bistand enten som skyss eller digital kompetanse for å få gje si stemme.

Tidspunkt for kirkevalget

3. Kirkevalget i 2027 vurderes gjennomført i et annet tidsrom enn det offentlige valget. Hvilken tidsperiode vurderer du/dere som den beste for gjennomføring av kirkevalget 2027?

August–september 2027

Oktober–november 2027

Vet ikke

Ingen mening

4. Begrunnelse og andre merknader. Kom gjerne med innspill til praktiske konsekvenser av å gjennomføre valget i de ulike tidsperiodene.

5. Kirkerådet ber samtidig om synspunkter fra høringsinstansene på om det etterfølgende kirkevalget (kirkevalget 2031) bør flyttes til et annet tidspunkt enn det offentlige valget eller eventuelt til et annet år. Har du/dere merknader til dette?

Ordning for valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet

- ⋮
6. Kirkerådet foreslår å avvikle ordningen med Nominasjonskomiteens liste ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Støtter du/dere dette forslaget? *
- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ingen mening
7. Begrunnelse og andre merknader
Møre bispedømmeråd meiner at det er viktig å ha ei liste som famnar om mange av veljarane som ikkje kjenner seg igjen i programmet til dei andre listene. For mange av veljarane er det viktig med fokus på barn og unge, diakoni, aktive kyrkjelydar. Dette er det nominasjonslista ofte har hatt fokus på, og som mange vel å stemme på når dei ikkje kjenner seg igjen i det som listene har som sine fokus område.
8. Kirkerådet foreslår å videreføre ordningen med direkte valg til Kirkemøtet og bispedømmeråd. Støtter du/dere forslaget? *
- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ingen mening
9. Begrunnelse og andre merknader
Møre bispedømmeråd meiner at direkte val til bispedømmeråd og Kyrkjemøtet er viktig. Dersom det skal verte indirekte val til desse råda, vil det verte mindre synleg at vi har desse råda. Mange veljarar er usikre på kva funksjon desse råda har, og er kanskje meir opptatt av sine lokale kyrkjelydar og let vere å stemme på bispedømmeråd og Kyrkjemøtet.

Andre forenklinger i regelverket

10. Kirkerådet foreslår å fjerne muligheten til å stemme på personer som ikke har stilt til valg (tilføyde navn) ved menighetsrådsvalg. Støtter du/dere forslaget? *
- Ja
- Nei
- Vet ikkje
- Ingen mening
11. Begrunnelse og andre merknader
Møre bispedømme meiner at det er betre med ordninga med supplerande val enn at det skal vere mogleg å føre tilfeldige personar på lista. Det har vist seg i enkelte sokn særers vanskeleg å få på plass nok kandidatar til soknerådslista. Ved å føre opp tilfeldige kandidatar på lista kjem personen/personane direkte inn i soknerådet, utan at dei har fått lov til å ta stilling til om dei ønsker å ta på seg vervet eller ikkje. Det har også kome tilbakemeldingar om at folk har meldt seg ut av kyrkja for å sleppe å sitte i soknerådet, og Møre bispedømmeråd meiner at dette ikkje er heldig for omdømme til kyrkja.

12. Kirkerådet foreslår å videreføre ordningen med sperregrense på fem prosent av personlig stemmetall ved menighetsrådsvalg. Støtter du/dere forslaget? *
- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ingen mening
13. Begrunnelse og andre merknader
Møre bispedømmeråd er enig i grunngevinga for å fortsette med sperregrense på fem prosent av personlege stemmetal.
14. Kirkerådet foreslår å videreføre ordningen med forholdsvalg (flere lister) ved valg av menighetsråd. Støtter du/dere forslaget? *
- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ingen mening
15. Begrunnelse og andre merknader
Møre bispedømmeråd er ikkje kjent med at denne ordninga vert brukt i Møre, men ser ikkje grunn for å ikkje vidareføre den dersom den er i bruk i andre bispedøme.
16. Kirkerådet foreslår å videreføre, men forenkla ordningen med supplerte kandidater av menighetsråd. Støtter du/dere forslaget? *
- Ja, jeg/vi ønsker å videreføre ordningen med forenklinger
- Nei, jeg/vi ønsker å videreføre ordningen som i dag
- Nei, jeg/vi ønsker å avvikle ordningen
- Vet ikke
- Ingen mening
17. Begrunnelse og andre merknader
Møre bispedømmeråd har merka seg at denne ordninga er i liten grad brukt fordi den er vanskeleg å nytte. Møre bispedømmeråd meiner at å forenkla denne ordninga og gje sokneråda ei moglegheit til å få på plass fullstendige kandidatlistar er nødvendig.

Forslag til endringer i Kirkemøtets sammensetning

18. Kirkerådet foreslår å videreføre særskilt representasjon av prester i Kirkemøtet. Støtter du/dere forslaget? *
- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ingen mening

19. Kirkerådet foreslår å videreføre særskilt representasjon av lek kirkelig tilsatte i Kirkemøtet. Støtter du/dere forslaget? *

- Ja
 Nei
 Vet ikke
 Ingen mening

20. Har du/dere merknader til spørsmålet om særskilt representasjon av prest og lek kirkelig tilsatt? Begrunnelse og andre merknader

Den norske kyrkja har mange tilsette både i fellesråda og bispedømmeråda, og det er viktig at dei tilsette har moglegheit til å få påverke sin arbeidskvardag, og kva retning dei ønsker at Den norske kyrkja skal utvikle seg vidare. Dersom dei skal inn på kandidatlistene som vanlege medlemmar, vil dei ha mindre påverking på sin arbeidskvardag.

21. Hvis valg av prest og lek kirkelig tilsatt videreføres, støtter du/dere Kirkerådets forslag om å gjennomføre valgene som flertallsvalg heller enn preferansevalg? *

- Ja
 Nei
 Vet ikke
 Ingen mening

22. Begrunnelse og andre merknader

Ved å velgje preferanseval, vil veljar kunne nominere kven av kandidatane dei vil ha som sin representant inn i bispedømmeråd og Kyrkjemøtet.

23. Kirkerådet foreslår å innføre en vektet representasjon fra hvert bispedømme i Kirkemøtet? Støtter du/dere forslaget? *

- Ja, jeg/vi ønsker at antall medlemmer i bispedømmet skal ha betydning for representasjon i Kirkemøtet
 Nei, jeg/vi ønsker at det fortsatt skal velges sju medlemmer fra hvert bispedømme
 Vet ikke
 Ingen mening

24. Begrunnelse og andre merknader

Møre bispedømmeråd ser at det kan vere grunn for å endre på deltaking av kandidatar frå dei ulike bispedøma, men meiner at representasjon ikkje bør ligge i kor mange medlemmar Den norske kyrkja har i dei ulike bispedøma.

25. Har du/dere andre merknader til Kirkemøtets sammensetning?

26. Har du/dere andre merknader høringen?

Møtebehandling

Endringsforslag frå Arne Moltubak:

Punkt 6: JA

Merknad 7: Møre bispedømmeråd meiner at kombinasjonen med nominasjonskomiteens liste og nomineringsgruppene sine lister er uheldig. Listene er ikkje symmetriske og det er vanskeleg for veljarane å forstå samanhengen.

Merknad 20: Dei tilsette i fellestråda og bispedømmeråda innehar ein særskild kompetanse og engasjement som kjem Kyrkjemøtet og bispedømmeråda til nytte. MB meiner det er viktig at denne kompetansen og engasjementet også i framtida er sikra i råda, samtidig som dei tilsette ikkje får for stor makt, noko som kunne blitt resultatet om dei kunne stille til val på lik linje med andre kyrkjemedlemmer

Vedtak

Digitalt valg eller digitalt og fysisk valg?

1. Kirkerådet foreslår at kirkevalget gjennomføres som digitalt valg med begrensede muligheter til å stemme ved oppmøte (modell 2). Støtter du/dere dette? *

- Ja, jeg/vi ønsker at kirkevalget gjennomføres digitalt med begrensede muligheter for å stemme ved oppmøte (modell 2).
- Nei, jeg/vi ønsker at kirkevalget gjennomføres heldigitalt (modell 1).
- Nei, jeg/vi ønsker at kirkevalget gjennomføres med digital forhåndsstemming og valgdag med fysisk stemmegiving (modell 3).
- Ingen mening / ønsker ikke svare

2. Begrunnelse og andre merknader

Møre bispedømmeråd meiner at det bør leggast til rette for at alle som er medlemar i Den norske kyrkja skal ha like rettar for å stemme ved kyrkjeval. Det kan av medlemsmassen vere personar som av ulike grunnar ikkje har digital ID. Desse personane vil ikkje kunne stemme dersom valet vert gjennomført som eit heildigitalt val.

Ved å kunne stemme ved oppmøte, t.d. På kyrkjekontoret eller ulike salingar i kyrkja, kan føre til valet vil vere meir tilgjengeleg for dei som er avhengig av bistand enten som skyss eller digital kompetanse for å få gje si stemme. Det må vurderast å legge til rette for fysisk stemmegiving fleire dagar eller ei samanhengande periode.

Tidspunkt for kirkevalget

3. Kirkevalget i 2027 vurderes gjennomført i et annet tidsrom enn det offentlige valget. Hvilken tidsperiode vurderer du/dere som den beste for gjennomføring av kirkevalget 2027?

- August–september 2027
- Oktober–november 2027 X
- Vet ikke
- Ingen mening

4. Begrunnelse og andre merknader. Kom gjerne med innspill til praktiske konsekvenser av å gjennomføre valget i de ulike tidsperiodene.
5. Kirkerådet ber samtidig om synspunkter fra høringsinstansene på om det etterfølgende kirkevalget (kirkevalget 2031) bør flyttes til et annet tidspunkt enn det offentlige valget eller eventuelt til et annet år. Har du/dere merknader til dette?
Merknad: Bør flyttast til same periode som stortingsvalet i 2033.

Ordning for valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet

6. Kirkerådet foreslår å utvikle ordningen med Nominasjonskomiteens liste ved valg til bispedømmeråd og Kirkemøtet. Støtter du/dere dette forslaget? *
- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ingen mening
7. Begrunnelse og andre merknader
Møre bispedømmeråd meiner at det er viktig å ha ei liste som famnar om mange av veljarane som ikkje kjenner seg igjen i programmet til dei andre listene.
Mindretalet i bispedømmerådet meiner at kombinasjonen med nominasjonskomiteens liste og nomineringsgruppene sine lister er uheldig. Listene er ikkje symmetriske og det er vanskeleg for veljarane å forstå samanhengen.
8. Kirkerådet foreslår å videreføre ordningen med direkte valg til Kirkemøtet og bispedømmeråd. Støtter du/dere forslaget? *
- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ingen mening
9. Begrunnelse og andre merknader
Møre bispedømmeråd meiner at direkte val til bispedømmeråd og Kyrkjemøtet er viktig. Dersom det skal verte indirekte val til desse råda, vil det verte mindre synleg at vi har desse råda. Mange veljarar er usikre på kva funksjon desse råda har, og er kanskje meir opptatt av sine lokale kyrkjelydar og let vere å stemme på bispedømmeråd og Kyrkjemøtet.

Andre forenklinger i regelverket

10. Kirkerådet foreslår å fjerne muligheten til å stemme på personer som ikke har stilt til valg (tilføyde navn) ved menighetsrådsvalg. Støtter du/dere forslaget? *
- Ja
- Nei
- Vet ikkje
- Ingen mening
11. Begrunnelse og andre merknader

Møre bispedømme meiner at det er betre med ordninga med supplerande val enn at det skal vere mogleg å føre tilfeldige personar på lista. Det har vist seg i enkelte sokn særst vanskeleg å få på plass nok kandidatar til soknerådslista. Ved å føre opp tilfeldige kandidatar på lista kjem personen/personane direkte inn i soknerådet, utan at dei har fått lov til å ta stilling til om dei ønsker å ta på seg vervet eller ikkje. Det har også kome tilbakemeldingar om at folk har meldt seg ut av kyrkja for å sleppe å sitte i soknerådet, og Møre bispedømmeråd meiner at dette ikkje er heldig for omdømme til kyrkja.

12. Kirkerådet foreslår å videreføre ordningen med sperregrense på fem prosent av personlig stemmetall ved menighetsrådsvalg. Støtter du/dere forslaget? *
- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ingen mening
13. Begrunnelse og andre merknader
Møre bispedømmeråd er einig i grunngevinga for å fortsette med sperregrense på fem prosent av personlege stemmetall.
14. Kirkerådet foreslår å videreføre ordningen med forholdsvalg (flere lister) ved valg av menighetsråd. Støtter du/dere forslaget? *
- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ingen mening
15. Begrunnelse og andre merknader
Møre bispedømmeråd er ikkje kjent med at denne ordninga vert brukt i Møre, men ser ikkje grunn for å ikkje vidareføre den dersom den er i bruk i andre bispedømme.
16. Kirkerådet foreslår å videreføre, men forenkle ordningen med supplerte kandidatar av menighetsråd. Støtter du/dere forslaget? *
- Ja, jeg/vi ønsker å videreføre ordningen med forenklinger
- Nei, jeg/vi ønsker å videreføre ordningen som i dag
- Nei, jeg/vi ønsker å avvikle ordningen
- Vet ikke
- Ingen mening
17. Begrunnelse og andre merknader
Møre bispedømmeråd har merka seg at denne ordninga er i liten grad brukt fordi den er vanskeleg å nytte. Møre bispedømmeråd meiner at å forenkle denne ordninga og gje sokneråda ei moglegheit til å få på plass fullstendige kandidatlistar er nødvendig.

Forslag til endringer i Kirkemøtets sammensetning

18. Kirkerådet foreslår å videreføre særskilt representasjon av prester i Kirkemøtet. Støtter du/dere forslaget? *

- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ingen mening

19. Kirkerådet foreslår å videreføre særskilt representasjon av lek kirkelig tilsatte i Kirkemøtet. Støtter du/dere forslaget? *

- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ingen mening

20. Har du/dere merknader til spørsmålet om særskilt representasjon av prest og lek kirkelig tilsatt? Begrunnelse og andre merknader

Dei tilsette i fellesråda og bispedømmeråda innehar ein særskild kompetanse og engasjement som kjem Kyrkjemøtet og bispedømmeråda til nytte. Møre bispedømmeråd meiner det er viktig at denne kompetansen og engasjementet også i framtida er sikra i råda, samtidig som dei tilsette ikkje blir overrepresenterte, noko som kunne blitt resultatet om dei kunne stille til val på lik linje med andre kyrkjemedlemmer

21. Hvis valg av prest og lek kirkelig tilsatt videreføres, støtter du/dere Kirkerådets forslag om å gjennomføre valgene som flertallsvalg heller enn preferansevalg? *

- Ja
- Nei
- Vet ikke
- Ingen mening

22. Begrunnelse og andre merknader

Ved å velgje preferanseval, vil veljar kunne nominere kven av kandidatane dei vil ha som sin representant inn i bispedømmeråd og Kyrkjemøtet.

23. Kirkerådet foreslår å innføre en vektet representasjon fra hvert bispedømme i Kirkemøtet? Støtter du/dere forslaget? *

- Ja, jeg/vi ønsker at antall medlemmer i bispedømmet skal ha betydning for representasjon i Kirkemøtet
- Nei, jeg/vi ønsker at det fortsatt skal velges sju medlemmer fra hvert bispedømme
- Vet ikke
- Ingen mening

24. Begrunnelse og andre merknader

Møre bispedømmeråd meiner at representasjon ikkje bør ligge i kor mange medlemmar Den norske kyrkja har i dei ulike bispedøma.

25. Har du/dere andre merknader til Kirkemøtets sammensetning?

Det er viktig at ungdomens kirkemøte fortsatt blir representert på kirkemøtet.

26. Har du/dere andre merknader høringen?

Therese Utgård Aas og Magnus Moksnes Myhre fekk permisjon og gjekk ut av møtet.

47/24 Høyrings svar - regulering av styringstenesta

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	11.11.2024	47/24

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd gjer høyrings svar som følgjer

1. *Støttar du/de forslaget om at ei føresegn om styringstenesta i kyrkja blir satt inn i kyrkjeordninga?*
Ja ~~Nei~~ Inga meining
Merknad
2. *Er du/de samd i den utforminga som føresegna har fått?*
Ja ~~Nei~~ Inga meining
Merknad
3. *Støttar du/de forslaget om ei ny føresegn i § 2 i tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for menighetsprester?*
~~Ja~~ Nei Inga meining
Merknad

Soknepresten er alt medlem av soknerådet, og vedtar soknerådets planar. I det ligg forpliktelsen på det som vert vedtatt som ei sedvane. Med endringsforslaget vert prestenesta lagt under soknerådet, og det kan ikkje støttes.

Sjølv om høyringsdokumentet hevdar at det ikkje er gitt noka grunnleggjande endring i tilhøvet mellom prestenesta og verksemda til soknerådet, opplevast det slik.

Prestetenestas karakter understreka ved ei vesentleg formulering i §10 om prestens åndelege og strategiske leiing i og av kyrkjelyden gjennom tenesta med ord og sakrament. Om ein skal halde fast ved dette, bør ein halde fast ved dagens formulering.

Ei endring i formuleringa i §10 vil kunne svekke prestenestas eigenart. I høyringsdokumenta held ein fram at prosten som leier av prestenesta skal ta tilbørleg omsyn til soknerådet sine planar og prioriteringar i sin arbeidsplanlegging for prestane. Samstundes vert det slått fast at dei oppgåvene som allereie ligg i tenesteordninga, fyller det meste av arbeidstida for prestane. Samstundes ligg det og til kvar enkelt prest å nytta 20% av arbeidstida si sjølvstendig. Om ein legg opp til at

alt prestane gjer, skal vere underlagt soknets planar er det vanskeleg å sjå korleis ein skal ivareta dette.

For prestar som arbeider i fleire sokn, kan ei særleg utfordring vere kven som skal ha forrang om sokna vedtek planar som omfattar prestetenesta som det ikkje er mogleg å samordne.

4. *Er du/de samd i den utforminga som føresegna har fått*

Ja *Nei* *Inga mening*

Merknad

Mindretalet i Møre bispedømmeråd ønskjer å halde fast ved utforminga i underpunkt d) slik den står i dag.

Ein ønskjer at forslaget til tillegget ikkje tas inn.

5. *Har du/de andre merknadar til høyringa?*

Møre bispedømmeråd har følgjande merknader til forslag til endring av §10. Kyrkjerådet foreslår at ein tek ut formuleringa om at soknepresten «sørger for den nødvendige samordning med menighetsrådets virksomhet». Møre bispedømmeråd ønskjer at formuleringa vert ståande.

Ein tenkjer at som ein følgje av at prestetenesta rekkjer vidare enn soknerådets verksemd, er det naudsynt at det skjer ei samordning mellom arbeidet for å vekkje og nære det kristelege livet i soknet og dei andre oppgåvene som ligg til prestetenesta, som til dømes gravferd og vigsel. Det naturlege er at det er soknepresten, i dialog med prosten, som sørger for denne samordninga.

Møtebehandling

Endringsforslag «regulering av styringstenesta» frå Arne Moltubak

3. Ja

Kommentar

Stryke kommentaren.

4. Nei

Møre bispedømmeråd støtter Kyrkjerådet sitt forslag om ei ny føresegn som forpliktar presten på soknerådet sine planar og prioriteringar. Møre bispedømmeråd ynskjer å understreka at dette ikkje betyr at presten er underordna soknerådet i alle henseende, at presten har ei sjølvstendig rolle som forvaltar av Ord og sakrament og at presten difor kan ha eigne prioriteringar og arbeid utover soknerådet sine planar og prioriteringar.

Møre bispedømmeråd ynskjer å halde fast på formuleringa «i samråd med menighetsrådet» i punkt d. Dette understrekar og tydeleggjer at sjølv om presten er forplikta på soknerådet sine planar er dei to ikkje samanfallande identitetar og kan ha arbeid som må samordnast.

Vedtak

Møre bispedømmeråd gjer høyrings svar som følgjer

1. *Støttar du/de forslaget om at ei føresegn om styringstenesta i kyrkja blir satt inn i kyrkjeordninga?*

Ja ~~Nei~~ Inga meining

Merknad

2. *Er du/de samd i den utforminga som føresegna har fått?*

Ja ~~Nei~~ Inga meining

Merknad

3. *Støttar du/de forslaget om ei ny føresegn i § 2 i tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for menighetsprester?*

~~Ja~~ Nei Inga meining

Merknad

Soknepresten er alt medlem av soknerådet, og vedtar soknerådets planar. I det ligg forpliktelsen på det som vert vedtatt som ei sedvane. Med endringsforslaget vert prestenesta lagt under soknerådet, og det kan ikkje støttes.

Sjølv om høyringsdokumentet hevdar at det ikkje er gitt noka grunnleggjande endring i tilhøvet mellom prestenesta og verksemda til soknerådet, opplevast det slik.

Prestetenestas karakter understrekar ved ei vesentleg formulering i §10 om prestens åndelege og strategiske leiing i og av kyrkjelyden gjennom tenesta med ord og sakrament. Om ein skal halde fast ved dette, bør ein halde fast ved dagens formulering.

Ei endring i formuleringa i §10 vil kunne svekke prestenestas eigenart.

I høyringsdokumenta held ein fram at prostens som leier av prestenesta skal ta tilbørleg omsyn til soknerådet sine planar og prioriteringar i sin arbeidsplanlegging for prestane. Samstundes vert det slått fast at dei oppgåvene som allereie ligg i tenesteordninga, fyller det meste av arbeidstida for prestane. Samstundes ligg det og til kvar enkelt prest å nytta 20% av arbeidstida si sjølvstendig. Om ein legg opp til at alt prestane gjer, skal vere underlagt soknets planar er det vanskeleg å sjå korleis ein skal ivareta dette.

For prestar som arbeider i fleire sokn, kan ei særleg utfordring vere kven som skal ha forrang om sokna vedtek planar som omfattar prestenesta som det ikkje er mogleg å samordne.

4. *Er du/de samd i den utforminga som føresegna har fått*

Ja ~~Nei~~ Inga meining

Merknad

Møre bispedømmeråd støtter Kyrkjerådet sitt forslag om ei ny føresegn som forpliktar presten på soknerådet sine planar og prioriteringar. Møre bispedømmeråd ynskjer å understreka at dette ikkje betyr at presten er underordna soknerådet i alle henseende, at presten har ei sjølvstendig rolle som forvaltar av Ord og sakrament og at presten difor kan ha eigne prioriteringar og arbeid utover soknerådet sine planar og prioriteringar.

Møre bispedømmeråd ynskjer å halde fast på formuleringa «i samråd med menighetsrådet» i punkt d. Dette understrekar og tydeleggjer at sjølv om presten er forplikta på soknerådet sine planar er dei to ikkje samanfallande identitetar og kan ha arbeid som må samordnast.

Mindretalet i Møre bispedømmeråd ønskjer å halde fast ved utforminga i underpunkt d) slik den står i dag.
Ein ønskjer at forslaget til tillegget ikkje tas inn.

5. *Har du/de andre merknadar til høyringa?*

Møre bispedømmeråd har følgjande merknader til forslag til endring av §10. Kyrkjerådet foreslår at ein tek ut formuleringa om at soknepresten «sørger for den nødvendige samordning med menighetsrådets virksomhet». Møre bispedømmeråd ønskjer at formuleringa vert ståande.

Ein tenkjer at som ein følgje av at prestetenesta rekkjer vidare enn soknerådets verksemd, er det naudsynt at det skjer ei samordning mellom arbeidet for å vekkje og nære det kristelege livet i soknet og dei andre oppgåvene som ligg til prestetenesta, som til dømes gravferd og vigsel. Det naturlege er at det er soknepresten, i dialog med proststen, som sørgjer for denne samordninga.

48/24 Høyringssvar "Biskopens tilsyn"

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	11.11.2024	48/24

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd ber om at innspela frå møtet vert innarbeid og tatt inn i eit endeleg høyringssvar som handsamast på møte 12.desember.

Møtebehandling

Saka vart utsett til møtet 12. desember 2024

Vedtak

Møre bispedømmeråd ber om at innspela frå møtet vert innarbeid og tatt inn i eit endeleg høyringssvar som handsamast på møte 12.desember.

49/24 Økonomirapport pr. 30. september 2024

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	11.11.2024	49/24

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd tek økonomirapporten for 3. kvartal 2024 til vitande.

Møtebehandling

Vedtak

Møre bispedømmeråd tek økonomirapporten for 3. kvartal 2024 til vitande.

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Maria Vassli Gjære	400	24/02755-2	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
52/24	Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024

Høyringsssvar "Biskopens tilsyn"

Vedlegg:

Biskopens tilsyn - høring
 Høringsnotat - biskopens tilsyn
 Spørsmål til høringsnotatet
 Biskopens tilsyn - kortversjon

Saksorientering

Med grunnlag i KM 5/23 og KM 7/24 har ein arbeida med korleis ein skal forstå biskopens rolle og leiing, og korleis dette skal nedfellast i Personalreglement, «Tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for menighetsprester», «Tjenesteordning for proster» og «Tjenesteordning for biskoper».

Ein ønskjer å styrkje biskopens tilsyn for alle vigsla medarbeidarar. For å gjere dette, vil ein ta frå biskopen arbeidsgivars styringsrett over for prester og prostar. Forslaget er at det no er stiftsdirektøren som skal ha denne rolla. Samstundes ønskjer ein å styrke biskopens rolle i tilsetningar og kompetanseutvikling for alle vigsla tilsette, òg dei som er tilsett i Fellesråda.

Prostanes rolle i forslaget vert utvida, med ansvar for den kyrkjefaglege leiinga for alle i prostia på vegne av biskopen og som utøvar av arbeidsgivars styringsrett på vegne av stiftsdirektøren.

Det er òg lagt fram forslag om å starte eit arbeid med nye sakshandsamingsregler for vigslingsamtalen. No er det ikkje noko moglegheit for å klage om ein ikkje vert godkjend for vigsling etter samtale med biskopen, og ein ønskjer å finne ei ordning for dette.

Følgjande spørsmål er stilt i høyringa:

1. Støtter du/dere forslaget om å flytte § 1 i tjenesteordning for biskoper, som beskriver innholdet i tilsynet, inn i kirkeordningen?

Nei

Merknad: Møre bispedømmeråd støttar at forankringa for biskopen tilsyn bør ligge i kirkeordninga, men meiner at den framleis bør tydeleggjerast i tenesteordninga for biskopar. Sjølv om sedvanen er at ein slik forankring berre er omtala ein stad i lovverket,

meiner bispedømerådet at det vil kunne opplevast som ei svekking om tilsynet ikkje vert omtalt meir omfattande enn i forslaget.

2. Støtter du/dere forslaget om at det ikke bør stå i bestemmelsen at biskopen kan gi bindende pålegg til valgte råd?

Nei

Merknad: Valte råd er formelt sett arbeidsgivar for dei tilsette som ikkje er tilsett i rDnk, og vil gjennom planarbeidet leggje føringar for korleis dei vigsla medarbeidarane skal utføre sin teneste. Difor er det naudsynt at biskopen (i dei sjeldne tilfella det er naudsynt) har moglegheit til å gje bindande pålegg til råda.

3. Støtter du/dere å flytte arbeidsgivers styringsrett over prestene fra biskopen til bispedømmerådet v/stiftsdirektøren?

Ja

Merknad:

4. Støtter du/dere forslaget om at prosten fortsatt skal være biskopens medhjelper og kunne ivareta tilsynsoppgaver på vegne av biskopen, samtidig som prosten fortsatt ivaretar arbeidsgivers styringsrett over prestene lokalt?

Ja

Merknad: Møre bispedømeråd meiner at det og er naudsynt at biskopen fortsatt har arbeidsgivers styringsrett ovanfor prostane.

5. Støtter du/dere forslaget om å styrke biskopens rolle i kompetanseutvikling for alle kirkefaglig ansatte?

Ja

Merknad: Møre bispedømeråd ønskjer å understreke at ei slik styrking av biskopens tilsyn vil krevje at ein styrkar den kyrkjefagelege kompetansen på bispedømekontoret. I høyringa står at det ikkje vil ha særlege økonomiske konsekvensar for bispedøma. Ein vil frå Møre hevde at ei styrking av biskopens rolle i kompetanseutviklinga for alle tilsette, og vil ha økonomiske konsekvensar. Dette gjeld både lønnsmidlar og driftsmidlar.

Styrkinga av prosten si rolle i tilsynet på vegne av biskopen vil og krevje at ein må sikre tilstrekkeleg støtte rundt prosten. Ein kan sjå for seg at dette skjer ved at kvar prost har ein administrativ/fagleg ressurs knytt til seg, eller at ein legg dette til bispedømekontoret. Begge alternativ vil ha påverking på bispedømas økonomi.

6. Støtter du/dere forslaget om å styrke biskopens rolle ved tilsetting i alle stillinger som det vigsles til?

Ja

Merknad

7. Støtter du/dere forslaget om at det bør innføres nye saksbehandlingsregler i tilknytning til vigslingsamtalen?

Ja

Merknad

8. Andre kommentarer:

Møre bispedømeråd stillar seg spørjande til om det er riktig å gjere så inngripande endringar i biskopens tilsyn før ein har hatt moglegheit til å utgreie og gjere tilsvarende endringar for å sikre dei formelle rammene rundt tilsynet til dei vigsla tilsette i Fellesråda.

Møre bispedømeråd er og uroa rundt rammene til prostane i skissene til ny ordning. Ein ser at prostane vil hamne i ein særskilt krevjande situasjon. Dei vil kunne enda opp utan formell kyrkjefagleg leiing, samstundes som dei skal utøve tilsynet og den faglege leiinga for alle vigsla. Ein undrar og på om ein er i ferd med å sette prostane i den rolla som ein meiner det er lite tenleg at biskopen har: med ansvar for tilsyn og arbeidsgivars styringsrett.

Når det gjeld sakshandsaming av tilsettingar og biskopens rolle, stiller ein spørsmål om kva for implikasjonar det vil ha at biskopen skal gje si påteikning på innstillinga frå prosten før denne vert lagt fram for tilsettingsrådet. Vil ei slik påteikning krevje at personalavdelinga vert tillagt ekstra arbeidsoppgåver rundt intervju, til dømes med referatskriving? Og vil biskopens involvering gjere at tilsettingsprosessen dreg ut i tid? Her meiner ein at det bør gjerast yttrelege utgreiingar.

Forslag til vedtak

Møre bispedømeråd vedtek det høyringsvaret som er lagt fram, og ber administrasjonen sende det inn.

DEN NORSKE KIRKE

Kirkerådet

Til høringsmottakere iflg. liste

Dato: 09.10.2024

Vår ref: 24/01900-4 jm782

Deres ref:

Høring – biskopens tilsyn

Kirkerådet sender med dette på høring forslag til endringer i regelverk som er knyttet til biskopens rolle og ulike funksjoner i Den norske kirke. Forslagene til endringer er en følge av vedtak gjort av Kirkemøtet i 2022, 2023 og 2024. Høringsnotatet med forslagene til endringer ligger vedlagt.

Høringsnotatet foreligger både i en kortversjon og en fullstendig versjon. For å få tilstrekkelig oversikt til å svare på høringsspørsmålene vil det være nok å lese den korte versjonen, og eventuelt bruke det fullstendige høringsnotatet som referanse. Det vil særlig være nyttig å slå opp i kapittel 5 som inneholder de konkrete forslagene til regelendringer. For å få en mer utfyllende forståelse av biskopens rolle og funksjoner anbefaler vi å lese det fullstendige høringsnotatet.

Høringen sendes til et utvalg av menighetsrådene og de kirkelige fellesrådene, men alle som vil, kan avgi høringsuttalelse. I tillegg sendes høringen til bispedømmerådene, de teologiske utdanningsinstitusjonene som har rett til å gi cand.theol.-utdanning, Norsk Kvinnelig Teologforening, fagforeningene, Den norske kirkes ungdomsutvalg, Den norske kirkes råd for personer med funksjonsnedsettelse, Hovedorganisasjonen KA og Nettverk for fellesrådsledere.

Kirkerådet ber høringsinstanser fylle ut [et digitalt skjema for høringssvar](#). Vedlagt er også en PDF med oversikt over høringsspørsmålene. Dersom dere ønsker å gi en sammenhengende høringsuttalelse til hele notatet, kan den legges inn under «andre kommentarer» nederst i notatet, men vi ønsker likevel at dere besvarer de øvrige høringsspørsmålene.

Alle kan avgi høringsuttalelse. Høringsuttalelser er offentlige etter offentleglova, jf. kirkeordningen § 42, og vil bli offentliggjort på kirken.no.

Frist for innlevering av høringssvar er **6. desember 2024**

Postadresse:
Postboks 799 Sentrum
0106 OSLO

E-post: post.kirkeradet@kirken.no
Web:
Org.nr.:818 066 872

Telefon: +47 23081200
Telefaks:

Saksbehandler
Jørund Østland Midttun

Med vennlig hilsen

Ole Edvard Wold-Reitan
direktør

Torbjørn Backer Hjorthaug
avdelingsdirektør

Dokumentet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.

Vedlegg:

Høringsnotat - biskopens tilsyn

Spørsmål til høringsnotatet

Biskopens tilsyn - kortversjon

Høringsmottakere - menighetsråd

Høringsmottakere - proster

Kontaktliste høring

Høringsmottakere - kirkelige fellesråd og menighetsråd i ettsoknskommuner

Høring – biskopens tilsyn

Innhold

Høring – biskopens tilsyn.....	1
Innhold	1
1 Innledning	3
2 Nærmere om biskopens rolle og funksjon	5
2.1 Biskopens rolle i historisk sammenheng	5
2.2 Nærmere om begrepet tilsyn	7
2.3 Biskopen som leder	9
3 Biskopens rolle og oppgaver i Den norske kirke i dag.....	11
3.1 Vigslingsliturgien	11
3.2 Tjenesteordning for biskoper	12
3.3 Visitatsreglement for Den norske kirke	14
3.4 Andre regelverk og oppgaver	14
3.5 Oppsummering	15
4 Endringer i biskopens rolle og oppgaver.....	17
4.1 Biskopens rolle som leder av prestedtjenesten	18
4.2 Biskopens rolle ved ansettelse	20
4.3 Innhold i og rekkevidde av myndigheten til å gi bindende pålegg.....	22
4.4 Faste møtepunkter med de valgte rådene og daglig ledelse i soknet	23
4.5 Saksbehandlingsregler knyttet til vigsling etc.	24
4.6 Om preses i Bispemøtet.....	26
5 Forslag til regelendringer	27
5.1 Kirkeordningen.....	27
5.2 Tjenesteordning for biskoper	29
5.3 Tjenesteordning for proster	31
5.4 Tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for menighetsprester	33
5.5 Personalreglement for Den norske kirke	33
6 Økonomiske og administrative konsekvenser.....	34
7 Vedlegg: Regelverk med forslag til endringer	34
7.1 Tjenesteordning for biskoper	34
7.2 Tjenesteordning for proster	39

7.3	Tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for menighetsprester (utdrag)....	41
7.4	Personalreglement for Den norske kirke (utdrag)	42

1 Innledning

Kirkemøtet behandlet i 2022 en sak om fremtidig organisering av Den norske kirke. Her ble det både vedtatt en intensjon om en fremtidig modell for arbeidsgiverorganisering og en rekke modelluavhengige elementer. Blant disse var også biskopens rolle i en fremtidig kirkeordning. I saksdokumentet fra Kirkerådet ble dette blant annet beskrevet slik:

Også Kirkerådet mener at det er tjenlig i en fremtidig kirkelig organisering å tydeliggjøre og konkretisere biskopens tilsynsansvar, uavhengig av arbeidsgivermodell, for å styrke biskopens tilsyn. I dette vil det også ligge å gi biskopen tilstrekkelige virkemidler for å kunne utøve tilsynet på en effektiv måte. Tilsynet utøves primært gjennom forkynnelse, sakramentsforvaltning og dessuten råd og veiledning. Det er arbeidsgiver som har ansvar for å følge opp sine ansatte, også i konfliktsituasjoner. Det vil likevel være viktig at bindende pålegg og andre konkrete utslag av tilsynet også må følges opp av den aktuelle arbeidsgiveren. Kirkerådet legger til grunn at det, uavhengig av arbeidsgivermodell, bør være et tydelig skille mellom arbeidsgiveransvar og tilsyn, og at biskopen ikke lenger skal utøve arbeidsgiveransvar overfor prestene på samme måte som i dag. (KM 10/22 s. 25-26)

Saksdokumentet pekte videre på at biskopens primære ansvar for å fremme og bevare enheten i kirken vil få større oppmerksomhet dersom biskopen ikke lenger skal være arbeidsgiver, men at biskopens lederrolle som den øverste faglige og pastorale ledelsen i bispedømmet må tydeliggjøres, noe som krever fortsatt tett kontakt med bispedømmets medarbeidere og valgte råd.

Om tilsynsansvaret konkluderte Kirkerådet slik:

Samlet sett utgjør biskopens tilsynsansvar en omfattende type ledelse, som også griper inn i arbeidsgiveransvaret på en rekke områder. Kirkerådet legger til grunn at de virkemidlene biskopen har for å kunne utøve tilsynet effektivt, må konkretiseres nærmere i etterkant av prinsippvedtaket, herunder at det som nevnt bør innebære en plikt for de ulike arbeidsgiverorganene, først og fremst fellesrådene, til å rette seg etter veiledning og pålegg som kommer i kraft av tilsynet. (KM 10/22 s. 27)

Da Kirkemøtet behandlet saken, hadde komiteen følgende merknad om biskopens rolle:

Komiteen legger vekt på at biskopen må ha tilstrekkelige virkemidler i tilsynet. Tilsynet med alle ansatte og råd bør styrkes, for eksempel gjennom biskopens rolle i etter- og videreutdanning, ved at biskopen får en tydelig rolle i tilsettinger, og ved klare forpliktelser for den enkelte ansatte og ev. arbeidsgivere til å følge opp bindende pålegg, veiledning og andre konkrete utslag av tilsynet. Det bør utredes nærmere hvordan tilsynet skal rammes inn av saksbehandlingsregler for å ivareta hensyn til rettssikkerhet. Biskopens tilsynsmyndighet er forankret i Kirkemøtet. Biskopen kan bruke prosten som

sin medhjelper og tilrettelegger i utøvelsen av tilsynet. Komiteen mener at biskopen ikke skal utøve arbeidsgivers styringsrett på samme måte som i dag.

I selve vedtaket kom dette til uttrykk på følgende måte:

b) Biskopens tilsyn skal styrkes og ledelsen tydeliggjøres, uten at biskopen skal utøve arbeidsgivers styringsrett på samme måte som i dag.

I forlengelsen av vedtaket fra 2022 behandlet Kirkemøtet i 2023 igjen spørsmål om kirkelig organisering og biskopens rolle (KM 5/23). Kirkerådets saksdokument fulgte her opp det som ble uttrykt i 2022. I Kirkemøtets behandling kommenterte også komiteen vedtakspunkt 1 b):

Komiteen understreker at Kirkemøtet i sak KM 10/22 enstemmig vedtok en rekke modelluavhengige føringer. Det er ikke nødvendig å gjenta disse i årets vedtak, med mindre det er behov for justeringer. [...] Vedtakspunkt 1 b) i sak KM 10/22 er ivaretatt i denne saken ved at det fremmes forslag om å styrke biskopens tilsyn og ledelse. Punktet om at biskopen ikke skal utøve arbeidsgivers styringsrett på samme måte som i dag, bør etter komiteens mening vurderes nærmere i lys av vedtaksforslaget om å videreutvikle dagens arbeidsgiverorganisering. Komiteen mener det må utredes hvordan arbeidsgiveroppgaver skal utøves på bispedømmenivå. [...] De øvrige modelluavhengige føringene ligger fast for det videre organiseringsarbeidet (merkna 11).

Kirkerådet presiserte videre at intensjonen var å styrke tilsynet og biskopen som leder. Komiteen fulgte også opp dette og uttrykte:

Komiteen vil understreke betydningen av at biskopen har en rolle ved ansettelse til alle vigslede stillinger, både de som blir ansatt i soknet og i rettssubjektet Den norske kirke, og at biskopens myndighet til å gi bindende pålegg blir fulgt opp av de organene som har arbeidsgiveransvaret. Komiteen legger samtidig vekt på behovet for at det finnes regler om saksbehandling som rammer inn biskopens tilsyn, og forutsetter at Kirkerådet kommer tilbake med forslag om dette. En videre uttegning må inneholde biskopens rolle i etter- og videreutdanning og faglig utvikling (merkna 13).

Kirkemøtet gjorde følgende vedtak:

Biskopens tilsyn og ledelse skal styrkes, blant annet ved at biskopen får en rolle ved ansettelse i alle vigslede stillinger, og gjennom en tydelig beskrivelse av innholdet i og rekkevidden av myndigheten til å fatte bindende vedtak. Det etableres faste møtepunkter mellom biskopen og de valgte rådene i soknet, samt daglig ledelse i disse. Det utarbeides et forslag til regler om saksbehandling som rammer inn biskopens tilsyn.

I 2024 behandlet Kirkemøtet en sak om blant annet bispedømmerådets rolle i en fremtidig kirkeordning (KM 7/24). I saksforberedelsene skrev Kirkerådet da blant annet:

Kyrkjerådet vil dessutan peike på at ein må sjå utvikling av profilen til bispedømerådet i nær samanheng med ei fornya rolle for biskopen. Oppgåvene til biskopen er også i endring; frå ein profil der arbeidsgivaroppgåver for prestane har vore sentrale, mot ei sterkare vektlegging av tilsyn overfor alle tilsette og råd. (...) Mandat og oppgåver for bispedømerådet må ein definere med omsyn til tilsynsmandatet. Mandata heng saman, og dei kan til dels også overlappje kvarandre. I møte med kyrkjelydane er det viktig at biskop og bispedømeråd er koordinerte og del av eit heilskapleg strategisk arbeid.

Kirkemøtets vedtak inneholdt følgende setning:

Mandat og oppgåver for bispedømerådet må også bli definert med omsyn til biskopens tilsynsoppgåver.

Kirkemøtets behandlingar er grunnlaget for forslagene til regelendringar som nå sendes på høring. Kirkerådet legg til grunn at de modelluavhengige punktene fra det første vedtaket, fra 2022, skal følges opp selv om hovedmodellen for organisering av arbeidsgiveransvar i 2022-vedtakets del 2 ble endret ved kirkemøtevedtaket året etter. Den vurderingen og utredningen som ble etterspurt av kirkemøtekomiteen i 2023, har dannet grunnlag for forslagene om endringer i biskopens oppgaver. Kirkerådet vil ellers komme tilbake til en nærmere omtale av bispedømerådet som arbeidsgiverorgan i forbindelse med en utredning av bispedømerådets oppgaver.

Høyringsnotatet er før det ble ferdigstilt vært til behandling i Bispemøtet i deres møte i mai, og senere av preses i samarbeid med Bispemøtets sekretariat. Det har også vært til behandling i en referansegruppe for tillitsvalgte og programstyret¹ for organisasjonsutvikling.

Kirkemøtets vedtak omtaler biskopens «tilsyn og ledelse». Kirkerådet har i fortsettelsen valgt å omtale biskopens funksjoner bare som «tilsyn», ut fra en betraktning av at tilsynet er den form for ledelse som biskopen utøver, og at det dermed ikke er noen vesentlig distinksjon mellom biskopens tilsyn og biskopens ledelse.

2 Nærmere om biskopens rolle og funksjon

2.1 Biskopens rolle i historisk sammenheng

Ordet biskop kommer fra det greske *episkopos* som betyr «tilsynsmann». Dette var en tittel som ble brukt i greske byer om en type inspektører eller tilsynsmenn som ble oppnevnt av fellesskapet. Disse hadde visse tjenesteoppgaver som ble kalt liturgier.

De første menighetene tok noen steder i bruk denne tittelen for ledere i menigheten. Det er ikke entydig utfra kildene, hverken de som finnes i Det nye testamente eller i

¹ Programstyret for organisasjonsutvikling i Den norske kirke er et organ for involvering, som skal sikre at organisasjonsutviklingen skjer i tråd med vedtak i Kirkemøtet og Kirkerådet. Programstyret er sammensatt av ansatte ledere i Den norske kirke, med et ansvar for å følge opp Kirkemøtets og Kirkerådets vedtak.

de første generasjonene etterpå, hvilken rolle biskopen hadde i forhold til «eldste» (gresk: *presbyteroi*) og diakoner, men det er indikasjoner på at episkopatet, altså tilsynstjenesten, spesielt var knyttet til gudstjenestefeiringen, da særlig nattverden. Biskopen skulle se til at bare de troende deltok i det hellige måltidet (menighetens liturgi) og dermed fikk biskopen et særlig ansvar for tilsynet med menighetens åndelige liv og å verne om den kristne overleveringen. Det utviklet seg en ordning der hver by hadde (minst) en biskop som hadde oversyn med hele fellesskapet av husmenigheter på stedet. Etter hvert som lokalkirken spredte seg over større geografiske områder, utviklet biskopen seg mer til en regional leder, som fikk rett til å sende presbytere til å representere seg lokalt. Biskopene ble antagelig valgt enten av hele menigheten eller av og blant presbyterkollegiet.

Fra denne begynnelsen utviklet det seg en tydelig hierarkisk ordning med biskopen som den ubestridte lederen av lokalkirken. Slik er det fortsatt blant andre i den romersk-katolske og anglikanske kirke, hvor biskopen er den som leder lokalkirken, og med prestene som biskopens utsendinger til menighetene. Hos Luther og de øvrige lutherske reformatorene ble tyngdepunktet lagt annerledes. Dette blir tydelig i *Confessio Augustana* (CA), hvor den særlige tjenesten med Ord og sakrament (tidligere kalt det kirkelige embetet) i CA 5 primært hører til i den lokale, gudstjenestefeirende menigheten. I luthersk embetsteologi er det ingen prinsipiell forskjell på prestedtjeneste og bispetjeneste, bare en praktisk. Både prester og biskoper skal utøve sin myndighet først og fremst gjennom forkynnelse og sakramentsforvaltning.

Det betyr likevel ikke at reformatorene ikke anerkjente biskopene som ledere i kirken. Som regionale ledere skulle biskopene fortsatt treffe beslutninger om menighetens liv for å sikre sømmelighet, ordinere og innsette dem som skulle gjøre tjeneste med Ord og sakrament, bedømme rett og vrang lære og være ansvarlig for kirkedisiplinen. Denne rollen ble også ivaretatt i dansk-norsk sammenheng. Biskopens plikter, slik det uttrykkes i vigslingsliturgi og i Kirkeordinansen av 1537, er forkynnelse, undervisning, forbønn for menighetene, opplæring og ordinasjon av prestene, og oppsyn med prestenes utøvelse av tjenesten. Ordinansen foreskriver også at biskopene skal gi råd i saker som angår samvittighetene, både når det gjelder kirkefolk og myndigheter, dømme i ekteskapsaker, besøke skolene og sørge for fattigpleie.

Biskopenes lederrolle har derfor i vår kirke tradisjonelt omfattet både menighetene og prestene, og i videre forstand hele samfunnet. Dette viser seg særlig gjennom visitasene. Ved siden av vigslingsfullmakten har visitasene helt fra 1500-tallet vært biskopenes viktigste redskap for utøvelse av sitt lederskap. Visitasberetningene viser at biskopenes ledelse har fulgt den helhetlige forståelsen som kirkeordinansen uttrykker, med det viktige tillegget at visitasene også har inkludert tilsyn med kirkebyggene og kirkeinteriøret.

Ut fra tanken om Kongen som husfar for hele kirken, og dermed den som styrte menighetene – en rolle som i 1814 ble stadfestet i Grunnloven – har biskopene i statskirkens tid fungert som Kongens rådgivere og fremste representanter overfor menigheten. Det var også biskopene som på Kongens vegne skulle se til at

«Religionens offentlige Lærere følge de dem foreskrevne Normer», som det het i den gamle Grunnloven § 16.

En egen tjenesteordning for biskoper ble første gang fastsatt ved kongelig resolusjon i 1997. I hovedsak var denne tjenesteordningen en videreføring og samling av en rekke ulike eldre bestemmelser. Den nåværende tjenesteordningen er fastsatt av Kirkemøtet i 2021. Kirkemøtet vedtok da i hovedsak å videreføre de tidligere bestemmelsene.

2.1.1 Kirkelige rådsorganer og samvirkeprinsippet

Biskopenes rolle som ledere i kirken er i løpet av det siste århundret også supplert med en rekke andre organer og selvstendige regelverk. I 1920 ble det kirkelige lokalstyret etablert, gjennom lov om menighetsråd, og i 1933 kom en tilsvarende regulering om etablering av bispedømmeråd. Disse bestemmelsene ble samlet i kirkeordningsloven av 1953. Bispemøtet, som ble fast etablert i 1934, var lenge det eneste offisielle sentralkirkelige organet, men det ble supplert av bispedømmerådene fellesråd (etter hvert kalt Kirkerådet) i 1969, Mellomkirkelig råd i 1970 og til slutt av Kirkemøtet, som ble etablert i 1984. I 1992 opprettet Kirkemøtet også Samisk kirkeråd.

Den lovbestemte rådsstrukturen med Kirkemøtet på toppen ble en supplerende styringsstruktur i Den norske kirke, ved siden av Kongens kirkestyre. Rent formelt opererte disse styringslinjene uavhengig av hverandre, og biskopene beholdt sin rolle som det statlige kirkestyrets viktigste representanter og faglige rådgivere. Samtidig la Kirkemøtet straks etter opprettelsen av Kirkemøtet til rette for en prosess for å oppnå en samlet forståelse av forholdet mellom de to styringslinjene. Denne prosessen resulterte i betenkningen *Kirkens embete og råd* fra 1987, som utviklet tanken om styringen av kirken som et *samvirke* mellom valgte medlemmer av rådene og representanter for det kirkelige embetet, det vil si tjenesten med Ord og sakrament som beskrevet i CA 5.

2.2 Nærmere om begrepet tilsyn

Begrepet tilsyn er i normal norsk språkbruk mest vanlig i forbindelse med offentlige tilsyn. I Store norske leksikon beskrives tilsyn som «ett av flere virkemidler statlige myndigheter bruker for å følge opp intensjoner i ulike lover, forskrifter og bestemmelser. Tilsynene er ofte underlagt departementene, men har en faglig uavhengighet til å drive virksomheten slik de selv mener er faglig forsvarlig.» Et tilsyn er i denne forståelsen en uavhengig instans som ser offentlige virksomheter utenfra, og driver kontroll med disse.

I motsetning til slike statlige tilsynsorganer er biskopen på en annen måte en del av den virksomheten det føres tilsyn med. I kirkelig sammenheng er forståelsen av begrepet tilsyn følgelig nokså annerledes. Som det fremgår av den historiske gjennomgangen, har episkopé i kirken alltid først og fremst hatt en ledelsesdimensjon. Tilsyn er en type ledelse, gjerne betegnet som pastoral ledelse, og når biskopene driver tilsyn, utøver de ledelse overfor menighetene og kirkelig ansatte (se nærmere om begrepet pastoral ledelse under, i kap. 2.3). I dag er dette, i enda større grad enn tidligere, en ledelse som først og fremst er preget av veiledning og

oppmuntring. Riktignok har også kirkelig tilsyn et element av kontroll, men det er ikke i regi av en uavhengig instans, men som en del av ledelsen innad i kirken. Tilsynet er i sin kjerne knyttet til kirkens lære og hvordan den kommer til uttrykk, særlig i forbindelse med menighetenes gudstjenesteliv. Biskopene har et særlig ansvar for at evangeliet blir forkynt rent og sakramentene forvaltet rett i kirken, og at kirkens øvrige medarbeidere og råd er best mulig rustet til å ivareta dette oppdraget.

I praksis har biskopene under det statlige kirkestyret også hatt forvaltnings- og lederoppgaver som har gått utover tilsynet i egentlig forstand, som ledere av prestetjenesten og tidligere som kirkelig overøvrighet på flere områder. Når statens rolle i Den norske kirke nå er erstattet med et selvstendig kirkestyre forankret i demokratiske kirkelige organer, påvirkes biskopens plass i kirkestrukturen og begrunnelsen for biskopens særlige rolle i kirken. Dermed oppstår et større behov for å definere nærmere hva som ligger i biskopens rolle som kirkelig tilsyn i forhold til andre forvaltningsoppgaver som tidligere har vært lagt til biskopene.

Utgangspunktet for Den norske kirkes innholdsbestemmelse av begrepet tilsyn er formuleringene i § 1 i tjenesteordning for biskoper. Denne er nærmere behandlet under, i kap. 5.1. Videre vil de økumeniske samtaler som Den norske kirke har deltatt i, gi et bredere materiale til forståelsen av biskopens tjeneste. En slik tilnærming understreker at Den norske kirke er en del av et verdensvidt, økumenisk fellesskap, og Den norske kirke bør relatere sin forståelse av tilsynet til fellesskapet av kirker som Den norske kirke har forpliktende forhold til.

Særlig viktige dokumenter som utdyper forståelsen av tilsynstjenesten, er i denne sammenhengen:

- Lima-dokumentet: *Dåp, Nattverd, Embete* (forkortet BEM etter den engelske tittelen *Baptism, Eucharist, Ministry*) fra Kirkenes verdensråd 1982
- Porvoo-avtalen fra 1994, mellom anglikanske og lutherske kirker i Norden, Baltikum og Storbritannia, og
- Det lutherske verdensforbunds (LVF) uttalelse fra 2007: *Episcopal Ministry within the Apostolicity of the Church* (Lund-uttalelsen).

I BEM-dokumentet beskrives bispetjenesten med tre dimensjoner; en personlig, en kollegial og en fellesskapsbasert eller samvirkende dimensjon. Disse tre dimensjonene tegner en tilsynstjeneste som er gitt en person som en personlig forpliktelse og oppdrag, som også skal utøves i et felleskap med andre tjenestebærere og på grunnlag av og i sammenheng med et videre felleskap. Den norske kirkes organer har sluttet seg til hovedprinsippene i denne forståelsen. Dette svarer til hvordan kirken forstår bispeembetet i praksis i dag, noe som også har gitt utslag i tidligere uttalelser om bispetjenesten, særlig Bispemøtets uttalelse om kirkens tilsynstjeneste fra 2016.

Den *personlige* dimensjonen uttrykkes ved at biskopen vigsles til sin posisjon ved en særskilt liturgi fastsatt av synoden, og gis myndighet til på selvstendig grunnlag å utøve tilsyn innenfor rammen av kirkens orden og bekjennelse. Den *kollegiale*

dimensjonen ivaretas ved at biskopene er del av et fellesskap av biskoper nasjonalt (i Norge organisert gjennom Bispemøtet) globalt og økumenisk og på en særlig måte representerer bindeleddet mellom enkeltmenighetene og den globale og universelle kirke. Den *samvirkende* dimensjonen består i at biskopen utøver sitt tilsyn i samvirke med organer for kirkeledelse på ulike nivåer i kirken. I Den norske kirke gjelder det i første rekke Kirkemøtet, Kirkerådet og bispedømmerådet, men også en rekke andre utvalg og råd.

Denne forståelsen av biskopens rolle er også bestemmende for Porvoo-avtalen, som har en felles forståelse og anerkjennelse av bispetjenesten som et bærende element.

I den luthersk-protestantiske tradisjonen avtegner det seg videre en bred konsensus om biskopens rolle i kirkens lederskap. LVF uttrykker denne konsensusen slik:

Utviklingen av ulike komiteer, synoder og institusjoner som tar del i kirkeledelsen sammen med biskopen, er forenlig med den lutherske forståelse av kirken. I lutherske kirker i dag utøves kirkestyret gjennomgående av synodale og kollegiale strukturer, som inkluderer deltakelse av både leke og ordinerte personer, og hvor biskopens tjeneste har en klart definert rolle.²

I henhold til en bred, økumenisk konsensus er dermed følgende elementer viktige deler av biskopens oppgaver:

- Uttrykke og utvikle kirkens enhet lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt.
- Ivareta kirkens lære ved å føre tilsyn med forvaltningen av kirkens sakramenter og evangeliets forkynnelse, i troskap mot kirkens økumeniske bekjennelse og tolket til mennesker i biskopens kontekst.
- Vigsle tjenestegrupper som utøver kirkens sendelse til verden.
- Gi lederskap til kirkens helhetlige misjon og delta i kirkens helhetlige ledelse.
- Visitere lokalkirken med særlig vekt på oppmuntring, veiledning og utfordring til tro og tjeneste.
- Representere kirken i det offentlige rom (*public ministry*).

2.3 Biskopen som leder

Både det historiske utgangspunktet og den økumeniske samstemmigheten om innholdet i bispetjenesten tegner opp bildet av biskopen som en ledende tjeneste i kirken. Det samsvarer med den allmenne oppfatningen av biskopene som tydelige ledere både innad i kirken og i samfunnet for øvrig.

² "The development of various committees, synods, and institutions sharing tasks of governance with the bishop, is consistent with Lutheran understandings of the church. In Lutheran churches today, church governance is carried out comprehensively through synodical and collegial structures, which include the participation of both lay and ordained persons, and in which the episcopal ministry has a clearly defined role."

Ut fra de oppgavene som er tillagt bispetjenesten er det sakssvarende å si at tilsyn i kirkelig sammenheng innebærer en type ledelse som er annerledes enn den ledelsen som skjer på vegne av demokratiske organer og ut fra arbeidsgiveransvar.

Denne ledelsen er tradisjonelt kalt *pastoral* ledelse. Ledelsesansvaret er forankret i tjenesten med Ord og sakrament, og betegner ansvaret for, som hyrde, å videreføre og fastholde evangeliet, gjennom forkynnelse, gudstjenesteliv og annen kirkelig aktivitet som følger av dette. Grunnlaget for den pastorale ledelsen er gitt i biskopens vigsling til prest, og er grunnleggende sett ikke noe annet enn det mandatet enhver prest har fått gjennom vigslingen. I dette ligger blant annet den doble rollen at presten på samme tid er utgått fra menigheten og står overfor menigheten med Ord og sakrament. Det er likevel en vesentlig forskjell på biskopens tilsyn og øvrig pastoral ledelse, som ligger i at kirken har gitt biskopen sterkt utvidede fullmakter til å utøve denne ledelsen. I dette ligger også ansvaret for å utøve pastoral ledelse overfor prestene i bispedømmet, slik at biskopen kan overprøve den lokale prestedtjenesten så vel som øvrig vigslet tjeneste. Det gir også biskopen myndighet til, på en annen måte enn den lokale prestedtjenesten, å gripe inn overfor vedtak som er fattet i kirkelige styringsorganer.

Pastoral ledelse er altså ledelse av innholdet i den kirkelige virksomheten; det som identifiserer den. Den ligger nær det som mer generelt blir kalt *institusjonell* eller verdibasert ledelse, med fokus på å fremme formål, identitet og verdier. Det er en tilnærming til ledelse som hevder at den først og fremst handler om å skape og vedlikeholde et felles verdigrunnlag i organisasjonen. En institusjonell leder fremstår som organisasjonens ansikt utad og har ansvar for å balansere ulike syn og interesser innad i organisasjonen. I kirkelig sammenheng er det formulert som å fremme kirkens enhet.

Tilsynet har videre noen utslag som går mer i retning av direkte styring, og som griper inn i myndigheten til de valgte styringsorganene. Det gjelder særlig vigsling til kirkelig tjeneste, som gir premisser for tilsetting av medarbeidere, og forordningen av gudstjenester, som legger rammer for disponering av personell, bygninger og utstyr.

Samtidig deltar biskopene også i styringsorganene i kirken gjennom sete i bispedømmeråd og Kirkemøtet og gjennom at preses er medlem av Kirkerådet. Biskopene utøver også kollegial ledelse, i Bispemøtet. Selv om den enkelte biskop har et selvstendig ledelsesansvar, ligger det også i den pastorale ledelsen at biskopene har et ansvar for kirkens enhet, og dermed for en størst mulig grad av samstemthet.

Biskopen henter også autoritet for sin ledelse knyttet blant annet til historisk tyngde og til at de er utpekt til ledere i kirken gjennom en omfattende utvelgelsesprosess. Rollen knyttes sterkere til kirkens symboler, lære og oppdrag mer enn til konkrete maktmidler. Det en biskop gjør og uttaler seg om, får en særlig tyngde. Det bidrar til at biskopene utad ofte sees som representanter for kirken, og det oppfattes som at biskopen uttaler seg på kirkens vegne, samtidig som biskopen i kraft av sin stilling har en særlig autoritet innad i kirkeorganisasjonen. Det innebærer at biskopens ledelse i mange sammenhenger er like mye knyttet til muligheten for å utfolde denne ledelsen på mange arenaer enn den formelle myndighet som er knyttet til biskopens rolle. Slik har biskopene gjennom sin stilling særlige forutsetninger for å kunne

formulere og virkeliggjøre planer og målsettinger som er vedtatt i kirkelige styringsorganer.

3 Biskopens rolle og oppgaver i Den norske kirke i dag

Biskopens rolle og posisjon i Den norske kirke i dag har en blanding av prinsipielle og mer historiske/pragmatiske begrunnelser. Som det fremgår over, har biskopene i den statskirkelige sammenhengen hatt en betydelig administrativ myndighet. Mye av denne myndigheten har vært knyttet til tilsynet, men grenseoppgangen mellom tilsynsmyndighet og ren administrativ myndighet har i liten grad vært tematisert.

Etter grunnlovsendringene i 2012 og opprettelsen av Den norske kirke som eget rettssubjekt fra 2017, er Kirkemøtet nå det øverste styrende organet i Den norske kirke, og i siste hånd det organet som biskopenes myndighet springer ut fra. Samtidig vil forholdet til Kirkemøtet være preget av forståelsen av samvirkemodellen.

Biskopene ivaretar i Kirkemøtet rollen som de øverste representantene for tjenesten med Ord og sakrament, med et særlig ansvar for å verne kirkens lære og bevare enheten. Dette lærevernet utøver biskopene både enkeltvis og som kollegium, også overfor Kirkemøtet. Det kommer blant annet til uttrykk ved at kirkeordningen fastsetter at lære- og liturgispørsmål skal forelegges Bispemøtet før behandling i Kirkemøtet, at bispedømmerådet ikke er vedtaksdyktig uten at biskopen er til stede, og Kirkerådet ikke er vedtaksdyktig uten preses. Nærværet av tilsynstjenesten blir dermed sett på som nødvendig i kirkens styringsorganer.

I tillegg er biskopene under dagens ordning fortsatt øverste leder av prestedtjenesten i det enkelte bispedømme. Biskopen har også en rolle som godkjenningssinstans og klageinstans i ulike sammenhenger, knyttet til kirkemedlemskap og soknetilknytning og til kirkebygg og liturgisk inventar og utstyr.

Formelt bygger biskopens myndighet og oppgaver i Den norske kirke særlig på tre regelverk, som skal gjennomgå nærmere nedenfor, nemlig liturgien for vigsling av biskop, tjenesteordning for biskoper og visitasreglementet. Deler av biskopens myndighet og oppgaver er også nevnt i kirkeordningen og en rekke andre kirkelige regelverk.

3.1 Vigslingsliturgien

Gjeldende liturgi for vigsling av biskop ble vedtatt i 1987, men den bygger i stor grad på tidligere ordninger.³ Det er særlig i det liturgiske leddet «Formaning og løfteavleggelse» at synet på biskopens rolle kommer til uttrykk.⁴

³ Dette avsnittet må leses i lys av at det snart vi foreligge forslag til revidert liturgi. En revidert ordning er for tiden under arbeid i Nemnd for gudstjenesteliv. Etter planen skal den behandles av Kirkemøtet i 2026.

⁴ I sin helhet lyder leddet i dag slik:

«Du skal rekke Herrens menighet Ordets brød og gi vel akt på deg selv og hele den hjord som er deg betrodd.

Her fremgår det at biskopens fremste oppgaver er for det første å forkynne for menigheten («rekke Herrens menighet Ordets brød») og ivareta læren og «rettlede og oppmuntre Herrens tjenere i menigheten».⁵ Videre skal biskopen, sammen med de øvrige biskopene («dine medtjenere»), fremme enheten i Guds kirke. Denne henvisningen til det øvrige bispekollegiet var ny da den nåværende ordningen ble innført.

I det påfølgende leddet, som er vigslingsbønnen, kommer også biskopens rolle og oppgaver til uttrykk.⁶

Igjen er det evangelieforkynnelsen som først blir fremhevet, sammen med forbildefunksjonen. I andre ledd av bønnen blir også tilsynsansvaret med menighetene og dem som gjør tjeneste, nevnt spesielt. Dette er presisert til å gi trøst og råd, oppmuntre og tale til rette, så det hellige evangelium blir bevart klart og rent og kirkens enhet fremmet.

Vigslingsliturgien, inkludert de leddene som er behandlet over, har røtter tilbake til reformasjonstidens vigslingsgudstjenester og er den mest grunnleggende kilden til rettledning i hvordan Den norske kirke forstår og har forstått bispegjeringen og biskopens rolle. Disse formuleringene er dermed retningsgivende for de andre grunnlagsdokumentene om biskopen.

3.2 Tjenesteordning for biskoper

Tjenesteordningen består av til sammen 31 paragrafer som er inndelt i tre hovedkapitler: biskopens *ansvar og myndighet*, biskopens *tjenestefunksjoner* og biskopens *tjenestevilkår*. Her skal primært de to første behandles.

Paragraf 1 er grunnlagsbestemmelsen, som gir en overordnet beskrivelse av hva som er biskopens ansvar. Innholdsmessig ligger denne bestemmelsen nokså tett opp til det som blir uttrykt i vigslingsliturgien. Den fastsetter at biskopen for det første gjennom forkynnelse og sakramentsforvaltning skal ivareta den apostoliske lære og fremme enheten i kirken og rettlede og oppmuntre menighetene, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere. Dette blir deretter definert som tilsynsansvaret, og det blir

Du skal ta vare på den apostoliske lære etter vår kirkes bekjennelse, og rettlede og oppmuntre Herrens tjenere i menigheten.

Du skal utføre din tjeneste med troskap, og sammen med dine medtjenere legge vinn på å fremme og bevare enheten i Guds kirke, til pris og ære for hans hellige navn.»

⁵ Disse var i utgangspunktet prestene, men må nå også forstås som de andre vigslende tjenestene.

⁶ Bønnen lyder i sin helhet slik:

Allmektige Gud, vår Herre Jesu Kristi Far, se i nåde til denne tjener og sign *ham* til *hans* gjerning. Gi *ham* din Hellige Ånd, så *han* utfører sin tjeneste slik at din kirke bygges opp og ditt hellige navn blir æret. Styrk *ham* til å holde fast ved ditt ord og rett forkynne Jesu Kristi evangelium. Gi *ham* i tale og i ferd å være et forbilde for dem som tror på deg.

Fyll *ham* med våken kjærlighet, så *han* med troskap fører tilsyn med menighetene og dem som gjør tjeneste der. Hjelp *ham* til å vise klokskap når *han* gir trøst og råd, når *han* lærer, oppmuntrer og taler til rette, så det hellige evangelium må bli bevart klart og rent hos oss og din kirkes enhet bli fremmet blant oss ved din Sønn Jesus Kristus, vår Herre.

fastlagt at biskopen for å ivareta dette ansvaret skal gi råd og veiledning, og dessuten kan gi bindende pålegg overfor prester og andre kirkelig tilsatte.

Biskopen skal også særlig se til at vigslede medarbeidere forkynner, virker og selv lever i overensstemmelse med den kristne tro og i samsvar med vigslingens formaning og løfte. Biskopen skal dessuten føre tilsyn med at de kirkelige rådene utfører sitt arbeid i lojalitet med den evangelisk-lutherske lære.

De overordnede bestemmelsene i § 1 blir konkretisert utover i tjenesteordningen i beskrivelsen av biskopens myndighet og oppgaver. De fleste av disse bestemmelsene i tjenesteordningen, bortsett fra de praktiske reglene om biskopens tjenestevilkår, beskriver biskopens rolle som ivaretaker av tilsynet. Det viktigste unntaket er rollen som øverste leder av prestatjenesten i bispedømmet som kommer til uttrykk i § 2.⁷ Dette er en forvaltningsoppgave som ble lagt til biskopene i 1989, da prestene gikk over fra å være embetsmenn til å bli tjenestemenn, og biskopene sammen med bispedømmerådet fikk delegert arbeidsgiveroppgaver for dem.

Biskopens øvrige *ansvar og myndighet* er beskrevet som følger: Biskopen

- forordner antall gudstjenester i det enkelte sokn og bestemmer hvilke steder disse skal holdes.
- utøver den liturgiske myndigheten som er tillagt biskopen.
- har fortrinnsrett til å bruke alle kirker i bispedømmet, enten selv eller ved en annen prest.
- fører tilsyn med bruk av kirkene, og avgjør klager på bruk og utlån.
- fører vigslingsregister for sitt bispedømme.

Biskopens *tjenesteoppgaver* er også beskrevet i 12 paragrafer. Der fremgår at biskopen:

- skal visitere soknene i bispedømmet.
- kan beslutte om ordinasjon og vigsling, og foreta vigsling etter forordnet liturgi.
- kan vedta at en person som er ordinert til prest i et annet kirkesamfunn, kan tilsettes som prest i Den norske kirke.
- skal gi kallsbrev/tjenestebrev til en vigslet person som går inn i en ny stilling.
- kan samtykke i at prester holder gudstjenester og kirkelige handlinger i et prosti hvor vedkommende ikke er ansatt.
- kan gi egnede lekfolk fullmakt til å forrette forordnede gudstjenester, dåp, nattverd og gravferd.
- kan gi tillatelse til at representanter for andre kristne trossamfunn kan medvirke i forordnede gudstjenester.

⁷ I den opprinnelige versjonen av tjenesteordningen var denne paragrafen langt mer omfattende, og fastsatte i større detalj biskopens arbeidsgiveroppgaver, bl.a. ledelse av arbeidsveiledning og etterutdanningsvirksomhet.

- på nærmere vilkår kan gi dispensasjon fra kravet om medlemskap i Den norske kirke.
- på nærmere vilkår kan treffe vedtak om at en person blir løst fra retten til å utøve prestatjeneste i Den norske kirke.
- vigsler kirker som er godkjent av Kirkerådet, og kan gi tillatelse til at et lokale innvies til kirkelig bruk.
- er prostens nærmeste overordnede og har prostene som sine medhjelpere.
- deltar i Bispemøtet, herunder Bispemøtets behandling av læresaker, og kan reise læresak etter gjeldende regler.
- er medlem av bispedømmerådet og Kirkemøtet.
- hvert år utarbeider en rapport sammen med bispedømmerådet om virksomheten og forholdene i bispedømmet.

3.3 Visitasreglement for Den norske kirke

Som det fremgår over, har biskopens visitaser helt siden reformasjonen (og før det i katolsk tid) vært en helt sentral del av bispegjerningen og er et av de viktigste virkemidlene i utøvelsen av tilsynet.

Formålet med dagens visitasreglement er «gjennom bispevisitaset å legge forholdene til rette for aktivt engasjement og stadig fornyelse i den evangelisk-lutherske folkekirke i Norge». Bispevisitaset er «et institusjonalisert og rettslig ordnet besøk av biskopen i ett eller flere sokn i den hensikt å utøve kirkelig tilsyn». ⁸ Formålet er nærmere beskrevet slik:

- Bispevisitaset skal støtte, inspirere og veilede menigheter og ansatte, og gjøre kirkens nærvær synlig i lokalsamfunnet.
- Gjennom visitaset utøver biskopen en pastoral ledelse som påvirker og setter premisser for det strategiske arbeidet i menigheten.
- Biskopen skal ved visitaset legge vekt på forkynnelsen av Guds ord i soknet. Ved dette skal biskopen gi støtte til menighetenes virksomhet og styrke fellesskapet i menighetene.
- Sammen med menighetsråd og ansatte skal biskopen under visitaset gå inn i et felles arbeid for å prøve menighetslivet på Guds ord og vår kirkes bekjennelse, og inspirere til frimodighet og fornyelse. Menighetens arbeid skal også vurderes opp mot de planer som foreligger fra kirkelige organer.

Biskopen pålegges «som hovedregel» å visitere hvert sokn minst hvert åttende år. Visitaset skal inneholde gudstjenester, møter med menighetsråd og fellesråd og med de ansatte i soknet, møter med menighetsarbeidet og kontakt med kommuneledelsen, skolen og lokalsamfunnet. Til sammen blir dette et intenst program over noen dager, hvor biskopen til slutt legger frem en visitasrapport.

3.4 Andre regelverk og oppgaver

⁸ Visitasreglement for Den norske kirke § 1

I *kirkeordning for Den norske kirke* er biskopen gitt en rolle i noen sammenhenger. Biskopen kan etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet bestemme at også andre personer enn dem som er norske borgere og/eller bosatt i riket, kan være medlem av kirken. Biskopen kan samtykke i at et medlem får sin tilknytning overført til et annet sokn enn det vedkommende er bosatt i. Biskopen har rett til å sette en annen prest enn soknepresten inn som medlem av menighetsrådet og har selv rett til å møte i menighetsrådene i bispedømmet, uten stemmerett, og tilsvarende i kirkelig fellesråd. Videre skal biskopen samtykke i avhending, utleie mv. av kirker, samt godkjenne nedlegging av kirker og tiltak utover vanlig vedlikehold. Biskopen kan som nevnt dessuten gi dispensasjon fra krav om medlemskap i Den norske kirke.

I *alminnelige bestemmelser for hovedgudstjenesten* er biskopen i første rekke nevnt i sammenheng med godkjenning av avvikende ordninger. Det gjelder mulighet for å bruke eldre liturgier, samt grunnordninger som på annen måte avviker fra normalordningen. Lokal grunnordning skal ellers forelegges biskopen. Biskopen kan også godkjenne avvik fra andre gjeldende liturgiske ordninger etter *regler for saksbehandling i liturgisaker*.

Biskopen er klage- og godkjenningsinstans i *regler om bruk av kirkene, regler om liturgisk inventar og utstyr, og regler om bruk av liturgiske klær*.

Biskopen er dessuten nevnt i *personalreglement for Den norske kirke*, da primært i arbeidsgiverrollen.

Noen sider ved biskopens tilsynsmyndighet er i liten grad nevnt i dagens regelverk. Det gjelder for det første biskopens rolle som kirkens representant i offentligheten. Denne rollen er i noen grad synlig i visitasreglementet, men også i mange andre sammenhenger vil biskopen, i kraft av sin tittel og symbolkraft, fremstå som en leder som representerer kirken og det kristne budskapet i samfunnet som helhet. Dette er en rolle som har fått økende betydning i dagens kommunikasjonssamfunn, hvor nærvær i ulike media spiller en stadig større rolle, og hvor kirken i økende grad er en av flere samfunnsaktører på livssynsfeltet.

For det andre gjelder det biskopens rolle i kompetanseutvikling av medarbeidere, medregnet etter- og videreutdanning. Denne rollen kan sees i forlengelsen av biskopens ansvar for å gi råd og veiledning, og den gir seg utslag i at det på bispedømmenivå blir arrangert ulike opplærings- og inspirasjonssamlinger hvor biskopen spiller en vesentlig rolle.

Bispemøtet har i dag også en rolle som sekretariat for tilrettelegging av etter- og videreutdanning for prester. Denne oppgaven er i dag primært begrunnet i biskopenes rolle som arbeidsgiverrepresentant og er ikke nevnt direkte i tjenesteordning for biskoper. Det er også biskopen, i kraft av å utøve arbeidsgivermyndigheten, som gir studiepermisjoner i forbindelse med etter- og videreutdanning.

3.5 Oppsummering

Vigslingsliturgien, tjenesteordning for biskoper og visitasreglementet gir til sammen et utfyllende bilde av hva Den norske kirke legger i begrepet tilsyn. Samlet sett betyr

tilsynet at biskopen skal utøve *pastoral ledelse* gjennom forvaltningen av Ord og sakrament. Dette henger nær sammen med definisjonen av kirken i CA 7: «Men kirken er forsamlingen av de hellige, der evangeliet blir lært rent og sakramentene forvaltet rett.» Gudstjenestefeiringen – samlingen om Ord og sakrament – står slik sett i sentrum for menighetens liv, og biskopen skal se til at det åndelige livet i menigheten stadig blir vekket og næret; at den har god tilgang på forkynnelse, sakramentsforvaltning og opplæring; at tilbedelsen har god musikalsk støtte; at det blir gitt sjelesorg og annen diakonal bistand til dem som har behov for det, og at planer og prioriteringer støtter opp om dette oppdraget.

Tilsynsoppdraget blir, i tråd med vigslingsliturgien, tegnet ut i § 1 i tjenesteordningen. De øvrige bestemmelsene om biskopens myndighet og tjenesteoppgaver kan i stor grad – med unntak av § 2 om biskopens ledelse av prestetjenesten – leses som en utdyping og konkretisering av § 1. Biskopens ansvar knyttet til godkjenning av kirkebygg er i første rekke et forvaltningsansvar, men avgjørelser i disse sakene har vesentlige læremessige sider, og er dermed nært knyttet til tilsynet.

Visitatsreglementet ligger også i forlengelsen av oppdraget gitt i vigslingen og gir en nærmere beskrivelse og utdyping av hvordan biskopen i løpet av visitasen skal utøve tilsynet i møte med de ansatte, hele menigheten og lokalsamfunnet.

De oppgavene som på dette grunnlaget er gitt biskopen, kan kort oppsummeres slik:

Biskopen skal:

- *rettlede og oppmuntre menighetene i bispedømmet.* Dette skjer hovedsakelig i *visitasene*, men også gjennom andre møtepunkter med menighetene eller representanter for dem. Menighetens planer blir dermed også viktige arbeidsverktøy for biskopen i dennes tilsyn. Videre har biskopen selv rett til å delta uten stemmerett på møter i menighetsrådet og kirkelig fellesråd.
- *bekreftede kirkens kall av medarbeidere.* Dette skjer gjennom *vigsling* av tjenester som det vigsles til, og gjennom å gi kallsbrev/tjenestebrev til vigslede medarbeidere som blir innsatt i en ny stilling. Ved alvorlig mislighold av vigslingsforpliktelsene, kan biskopen også trekke tilbake vigslingsfullmakten.
- *rettlede og oppmuntre bispedømmets ansatte og øvrige medarbeidere.* Biskopen driver pastoral ledelse av vigslede og andre ansatte i bispedømmet. Mye av denne ledelsen skjer gjennom prostene. Biskopen gir læremessig veiledning til enkeltmedarbeidere, og i noen tilfeller disiplinære tiltak i form av bindende pålegg. Biskopen ser også til, i kraft av både sine arbeidsgiverfunksjoner og tilsynsansvaret, at det skjer faglig kompetanseutvikling for prester.
- *ha tilsyn med gudstjenestelivet.* Biskopen skal inspirere og rettlede gjennom dialog med kirkelige tilsatte og menighetsråd. I dette ligger også å godkjenne en lokal grunnordning som avviker fra gjeldende ordninger, jf. alminnelige bestemmelser for Ordning for hovedgudstjenesten. Biskopen bestemmer

gudstjenestefrekvensen i bispedømmet gjennom å fastsette gudstjenesteforordning for hvert sokn i bispedømmet.

Det er også noen andre oppgaver i tjenesteordningen som *ikke* følger av tilsynsoppdraget. Det gjelder i første rekke arbeidsgiveroppgavene for prestene og prostene, omtalt i § 2 og § 15. Dette blir nærmere beskrevet i kap. 4 nedenfor.

4 Endringer i biskopens rolle og oppgaver

Både rollen og oppgavene for biskopen, slik de er presentert i forrige kapittel vil i hovedsak bli videreført, men som nevnt i innledningen, har Kirkemøtet gjennom flere vedtak lagt opp til noen endring i biskopens rolle i kirkestrukturen, hvor intensjonen er å styrke tilsynsfunksjonen, og gjennom det i større grad synliggjøre biskopens ledelse i hele kirken. Videre har Kirkemøtet i forlengelsen av dette presisert noen spesifikke områder hvor biskopens tilsynsmyndighet skal klargjøres og styrkes. Det gjelder biskopens rolle ved ansettelser, innhold og rekkevidde av biskopens virkemidler i tilsynet og biskopens møtepunkter med organene for soknet. Kirkemøtet har dessuten vedtatt at det skal gis forslag til regler om saksbehandling som rammer inn biskopens tilsyn.

Som tidligere nevnt, har Kirkerådet som en grunnleggende premiss at biskopens tilsyn ikke er noe annet enn ledelse, men at tilsyn *er* ledelse, nærmere definert som pastoral ledelse. Biskopen utøver denne ledelsen gjennom forvaltningen av Ord og sakrament, og i forlengelsen av planer og vedtak fra de valgte styringsorganene. Biskopen vil i denne forstand fortsatt ha lederfunksjoner for alle ansatte i kirken, men uten å ha den arbeidsrettslige styringsretten for prestene, som utøves på vegne av arbeidsgiver. Biskopen som tilsynsmyndighet vil imidlertid være i en stadig dialog med dem som ivaretar arbeidsgiverfunksjonene, og vil i noen sammenhenger kunne gripe inn i styringsretten. Det gjelder eksempelvis biskopens myndighet til å innkalle til fagsamlinger og å se til at det gis andre tilbud om kompetanseutvikling, og det gjelder oppfølging av enkeltmedarbeidere knyttet til læremessige forhold.⁹

Intensjonen med å skille tilsyns- og arbeidsgiverrollene er å gi tilsynet en større bredde og tydeliggjøre at nedslagsfeltet for biskopens ledelse er bredere enn bare prestene. På denne måten vil bortfall av styringsrett også kunne innebære en styrking av tilsynet.

Som forvaltningsorgan har biskopen fortsatt behov for en stab, og Kirkerådet legger til grunn at bispedømmerådet fortsatt skal gi biskopen de nødvendige administrative ressursene som trengs for å ivareta tilsynsmyndigheten i bispedømmet.

Visitareglementet ble tidligere vedtatt av departementet, men ble etter avviklingen av statskirkeordningen vedtatt av Bispemøtet. Kirkerådet mener at rammene rundt visitasen, som er en svært sentral side ved biskopens tilsyn, prinsipielt bør ordnes

⁹ Se også omtalen av tilsynsansvaret i sak KM 10/22, referert ovenfor i kap. 1

gjennom regler gitt av Kirkemøtet. Biskopenes visitas er en viktig side av biskopens tilsyn, som utøves på vegne av hele kirken. Rammebestemmelser for visitasen bør derfor vedtas av Kirkemøtet som kirkens høyeste organ. Samtidig legger Kirkerådet til grunn at Bispemøtet vil ha en rolle i forberedelsen av en slik sak for Kirkemøtet, og at nærmere bestemmelser om visitasen kan fastsettes av Bispemøtet.

Dagens visitasreglement bør også revideres for å fange opp intensjonen om en mer dynamisk kontakt mellom biskopen og menighetene og i den forbindelse presisere forholdet mellom hva som hører inn under visitasen og dermed biskopens tilsyn, og biskopens og bispedømmerådets rolle i andre typer møtepunkter. (Se nærmere om dette nedenfor, i kapittel 4.4.). Kirkerådet vil komme tilbake til en slik revisjon på et senere tidspunkt.

4.1 Biskopens rolle som leder av prestatjenesten

Kirkemøtet vedtok i 2022 som ett av flere modelluavhengige elementer i ny kirkelig organisering at biskopens «tilsyn skal styrkes og ledelsen tydeliggjøres, uten at biskopen skal utøve arbeidsgivers styringsrett på samme måte som i dag» (KM 10/22). Dette ble i saksdokumentet omtalt slik:

Kirkerådet legger til grunn at det, uavhengig av arbeidsgivermodell, bør være et tydelig skille mellom arbeidsgiveransvar og tilsyn, og at biskopen ikke lenger skal utøve arbeidsgiveransvar overfor prestene på samme måte som i dag. Dagens ordning, der biskopen har dette ansvaret, er en arv fra da staten hadde styringen med kirken. Ved overføringen av ansvaret for prestatjenesten fra departementet til bispedømmerådene i 1989, ble det ikke vurdert som hensiktsmessig å legge styringsretten til et valgt råd internt i staten. Når organiseringsrammene er endret, vil andre hensyn være viktigere, blant annet behovet for et tydeligere skille mellom tilsynet og arbeidsgiveransvar og behovet for likebehandling mellom alle kirkelig ansatte. Kirkerådets vurdering er at det nå ikke lenger er hensiktsmessig å videreføre ordningen der biskopen utøver arbeidsgiveransvar overfor prestene på samme måte som i dag.

Saksdokumentet fremholdt videre at dersom biskopene ikke lenger skal utøve arbeidsgiveransvar overfor prestene, vil tilsynsmyndigheten overfor alle ansatte, og for rådene, tre tydeligere frem. Ansvaret for ledelsen av prestatjenesten i hvert bispedømme går over til bispedømmerådet, noe som innebærer at det blir valgte råd som ivaretar alle sider ved det formelle arbeidsgiveransvaret for alle ansatte i Den norske kirke. Stiftsdirektøren, som daglig leder for bispedømmerådet, vil utøve styringsretten for prestene.

Disse endringene medfører at § 2 i tjenesteordning for biskoper må justeres. Da oppstår også et større behov for å trekke klare linjer mellom hvilke lederoppgaver biskopene har i kraft av tilsynet, og hva som er arbeidsgiveroppgaver i arbeidsrettslig forstand. Det vil også bli viktigere å beskrive nærmere hvordan og på hvilke områder tilsynsmyndigheten griper inn i den arbeidsrettslig definerte styringsretten som utøves på vegne av arbeidsgiver.

I kraft av tilsynsmyndigheten vil biskopen, som før, også utøve ledelse gjennom prostene. Prostene vil fortsatt være biskopens medhjelpere i tilsynet.

Tilsynsmyndigheten i seg selv er gitt til den som har bispetjenesten, og kan ikke delegeres, men prosten vil fremdeles, på vegne av biskopen, kunne ivareta oppgaver knyttet til tilsynet og det vil dermed fortsette å være tette bånd mellom biskopen og prostene i det enkelte bispedømmet. Dette innebærer også at biskopen i saker som berører tilsyn, leder prostene og har jevnlig medarbeidersamtaler med dem.

Endringen innebærer videre at det fortsatt må være et tett samarbeid mellom biskopen og stiftsdirektøren om forhold knyttet til ledelse av prestedtjenesten. Prost og stiftsdirektør har også i dag et tett samarbeid knyttet til sistnevntes overordnede ansvar for budsjett og økonomi. Kirkerådet ser for seg at det her kan oppstå modeller for samledelse som også kan få betydning for samarbeid mellom biskop og kirkeverge og mellom prost og kirkeverge. Lokalt vil prostene potensielt kunne få en nøkkelrolle som kan tilsi at det kanaliseres noe større administrative ressurser til prosten.

Samtidig innebærer forslaget noen endringer for forholdet mellom biskopen og prosten, og dermed også for prostenes tjeneste. Når prostene fortsatt skal lede prestedtjenesten lokalt, kan biskopen ikke lenger være nærmeste leder for, i betydningen ha styringsrett over, prosten på samme måte som i dag. Det ville hatt som konsekvens at biskopen i realiteten fortsatt ville fått en arbeidsrettslig rolle som øverste leder av prestedtjenesten. Prosten vil derfor måtte ha stiftsdirektør/daglig leder for bispedømmerådet som sin nærmeste overordnede.

Prosten blir dermed i en viss forstand stående i en dobbeltrolle som potensielt ville kunne oppfattes som krevende. I praksis vil imidlertid prostens rolle overfor prestene neppe skille seg vesentlig fra dagens situasjon. Både biskopen og stiftsdirektøren har, på samme måte som i dag, tydelige mandater som ikke kan overstyres av den andre, og de er dermed henvist til å komme til enighet.

På noen områder kan det likevel, med en ny fordeling av tilsyn og arbeidsgiveransvar, være nødvendig å trekke tydeligere skiller mellom hva som ligger til henholdsvis tilsynet og arbeidsgiveransvaret, og forholdet mellom dem. Et eksempel på dette er prostens ansvar for å «stimulere prestene til etterutdanning og bidra til at de opprettholder og utvikler sin kompetanse i samsvar med fastsatte mål og planer» (tjenesteordning for proster § 5 andre ledd). Dette ansvaret følger i forlengelsen av prostens ansvar for å se til at prestene i prostiet følger oppgaver etter tjenesteordningen og sine vigslingsforpliktelser. Kompetanseutvikling er en sentral del av det ansvaret som arbeidsgiveren har for å ivareta den både enkelte ansatte og virksomheten som helhet. Samtidig har det en side til oppfølging av tilsynsansvaret. Prosten kan lokalt ivareta begge disse ansvarsområdene for prestene. For de andre tjenestegruppene, der arbeidsgiveransvaret ligger hos kirkelig fellesråd, vil prosten, på vegne av biskopen, kunne ha en rolle i kompetanseutvikling lokalt i samarbeid med kirkevergen.

Når det gjelder den delen av kompetanseutvikling som handler om etter- og videreutdanning, er det i dag ikke trukket noen klare grenser mellom biskopens

ansvar i kraft av tilsynet og som utøver av arbeidsgiverfunksjoner for prestene. Hvordan slike konkrete ordninger skal organiseres i fremtiden, vil bli behandlet på et mer detaljert nivå i en egen sak som kommer på et senere tidspunkt.¹⁰ Foreløpig vil Kirkerådet nøye seg med å understreke at kompetanseutvikling i utgangspunktet er noe som arbeidsgiver er ansvarlig for, og som de ulike arbeidsgiverne dermed i siste hånd styrer. Det ligger imidlertid også under biskopens tilsyn å se til at vigslede medarbeidere får tilbud om kompetanseutvikling, og at tjenesten blir tilrettelagt for at slike tilbud kan benyttes. Biskopen har i kraft av sin rolle en samlende og sammenbindende posisjon som legger godt til rette for å bidra til tverrfaglig kompetanseledelse i prostiene og bispedømmene. Med biskopenes samlende rolle oppstår en særlig mulighet som svarer ut et behov for å skape forbindelser mellom planer på alle nivå og mellom ulike arbeidsgivere. Det gir biskopen en vesentlig rolle når det skal legges faglige føringer og prioriteringer, og i de organene som har ansvar for å sette opp rammer og føringer for etter- og videreutdanning. Den som utøver styringsretten på vegne av den enkelte arbeidsgiveren, vil så på grunnlag av blant annet slike føringer kunne beslutte eventuelt permisjon eller annen tilrettelegging for kompetanseutvikling for den enkelte medarbeideren.

4.2 Biskopens rolle ved ansettelser

Som nevnt over, vedtok Kirkemøtet i 2023 at biskopen skal få en styrket rolle ved ansettelser. Her er ordningene i dag forskjellige for prestestillinger og andre vigslede stillinger.

Som medlem av bispedømmerådet var biskopen tidligere med i tilsettingsorganet for menighetsprester og proster. Kirkemøtet vedtok i 2023 en revisjon av personalreglementet for Den norske kirke (rettssubjektet) som innebærer at menighetsprester og spesialprester ikke lenger blir ansatt direkte i bispedømmerådet, men av et partssammensatt utvalg. Biskopen er dermed i dag ikke lenger med i selve ansettelsen, men har fortsatt en rolle i prosessen. Ved ansettelse av menighetsprest og prost skal søkerlisten og kopi av søknadene sendes gjennom biskopen til vedkommende menighetsråd (eventuelt institusjon eller organisasjon). Det er biskopen, i samråd med stiftsdirektøren, som foretar en første vurdering av kandidatene og velger hvem som skal innkalles til intervju. Biskopen får her ut fra sitt tilsynsansvar anledning til å vurdere kandidatene. For at biskopens rolle ved ansettelse av prest kan styrkes utover dette, foreslår Kirkerådet at prosten skal forelegge forslaget for biskopen før det blir endelig formulert, og at biskopen gir sin påtegning til det skriftlige forslaget som går til tilsettingsrådet.

Tilsvarende ordninger finnes i dag ikke for andre stillinger som det vigsles til og som har soknet som arbeidsgiver. I arbeidet med et felles personalreglement for hele trossamfunnet må en vurdere hvordan biskopens rolle kan styrkes. Den kan eventuelt utøves gjennom prosten. Biskopen eller prosten kan eventuelt involveres i vurdering

¹⁰ Kirkerådet arbeider med en sak om strategi for kompetanseutvikling i Den norske kirke.

og utvelgelse til intervju for stillinger som det vigsles til, i tilfelle i samråd med arbeidsgiver. Det kan også tenkes en ordning der biskopen eventuelt også her kan gi en form for påtegning i prosessen før ansettelse. Hvordan dette konkret skal utformes, må en komme tilbake til i arbeidet med et felles personalreglement.

Når det gjelder ansettelse av proster, foreslås det ikke nå endringer i dagens ordning.

4.2.1 Kallsbrev/tjenestebrev

En side ved nye ansettelser til vigslende stillinger er at biskopen skriver et kallsbrev eller tjenestebrev til menigheten, hvor biskopen gir sin anbefaling av den som blir innsatt i stillingen. Bispemøtet har flere ganger behandlet spørsmålet om kallsbrev, med tanke på å styrke kallsbrevets betydning. I 1994, i forbindelse med en sak om biskopenes rolle i kirkeordningen, uttrykte biskopene at de ønsket å gjenreise kallsbrevet som en (rettslig) forutsetning for å kunne utøve prestedtjeneste, som en styrking av det forvaltningsmessige grunnlaget for tilsynet (BM 4/94). I tråd med Bispemøtets uttalelse foreskriver tjenesteordningene for henholdsvis diakon, kateket og kantor at ansettelse skjer med forbehold om vigsling og at biskopen gir tjenestebrev. Et tilsvarende forbehold er ikke uttrykkelig gitt i tjenesteordning for menighetsprester. Bispemøtet behandlet saken igjen i 2009 og konstaterte da at biskopens kallsbrev ikke kan forstås som kontroll eller bekreftelse av ansettelsen, og derfor heller ikke kan forstås som et vilkår, men at det er en bekreftelse på vigslingen, på biskopens tilsyn og på vedkommendes tjeneste i menigheten (BM 12/09). Tjenestebrev har også vært gitt til medarbeidere som ikke er vigslet, og det har dessuten vært noe usikkerhet knyttet til terminologien. Bispemøtet har tidligere vedtatt at betegnelsen «kallsbrev» bør brukes om alle vigslende medarbeidere, og «tjenestebrev» om en eventuell hilsen til andre ansatte.

Kirkerådet konstaterer at forutsetningen om kallsbrev/tjenestebrev i forbindelse med ansettelse av vigslende medarbeidere i dag først og fremst er en formsak. Selv om tjenestebrev for diakon, kateket og kantor i tjenesteordningene settes som vilkår for ansettelse, er det ikke noe rettslig hinder for at noen kan ansettes uten tjenestebrev. Kallsbrevet/tjenestebrevet er likevel et synlig tegn på biskopens tilsyn og på forbindelsen mellom den enkelte menigheten og kirken som helhet. Kirkerådet foreslår derfor at ordningen med kallsbrev videreføres, og at kallsbrev også blir omtalt i tjenesteordningen for menighetsprester. Det foreslås også at betegnelsen «tjenestebrev» reserveres for hilsener til medarbeidere som ikke er vigslet.

4.2.2 Dispensasjon fra krav om medlemskap i Den norske kirke

Et annet utslag av tilsynet er at biskopen når særlige grunner tilsier det har mulighet til å gi dispensasjon fra medlemskrav for ansatte og kirkelige ombud i hele trossamfunnet. Tidligere gjaldt kravet om medlemskap i utgangspunktet alle som var ansatt i kirken, men med mulighet for dispensasjon fra biskopen. Etter 2021 er kravet om medlemskap mer eksplisitt knyttet til stillingens art. Kirkeordningen § 40 sier at: «Ved tilsetning i kirkelige stillinger som er av betydning for å virkeliggjøre Den norske kirkes formål, skal tilsettingsmyndigheten oppstille krav om medlemskap i Den norske kirke i tråd med adgangen til dette i likestillings- og

diskrimineringsloven § 9, jf. § 30.» En eventuell dispensasjon fra dette kravet vil dermed ha en læremessig side. Kirkerådet har laget en veiledning som spesifiserer nærmere hvilke stillinger som er eller kan være omfattet av krav om medlemskap.

4.3 Innhold i og rekkevidde av myndigheten til å gi bindende pålegg

Biskopen utøver sitt tilsynsansvar i første rekke ved å oppmuntre, rettlede og formane både menighetene og kirkelige medarbeidere. Biskopens rettleiding kan skje i ulike sammenhenger, både gjennom vitasjer, fagsamlinger og andre kontaktpunkter, også personlige møter. Samtidig er biskopen gitt et mandat til, på vegne av kirken, i noen tilfeller å gi kirkelige medarbeidere et bindende pålegg. I utgangspunktet vil slike pålegg være unntakstilfeller, hvor en medarbeider på tross av tydelig av veiledning, råd og oppmuntring fra biskopen, opptrer i strid med sin forpliktelse på kirkens lære og liv. Et bindende pålegg konkretiserer da hvordan biskopens veiledning skal følges opp. Det er lite som er skriftliggjort omkring praksisen med bindende pålegg, men ordningen består i at biskopen gir et pålegg til en ansatt inn i en bestemt situasjon, for eksempel om å ikke delta i en bestemt aktivitet eller om å delta i samtaler eller veiledning. Pålegget må omhandle sider ved vedkommendes tjenesteutøvelse som griper inn i forpliktelsen på kirkens lære og liv, og kan ha konsekvenser for oppgaver den ansatte vanligvis vil gjøre som en del av sitt arbeid. For prester og andre ansatte som er vigslet vil forpliktelsen i noe større grad også omfatte uttalelser eller handlinger som skjer utenfor tjenesten.

I tjenesteordningen heter det at biskopen kan «gi bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelig tilsattes tjenesteutøvelse.» Kirkerådet foreslår at dette endres til «*vigslede medarbeideres og andre kirkelige tilsattes tjenesteutøvelse*». Distinksjonen mellom disse to gruppene er begrunnet i at terskelen for å gi bindende pålegg til personer som har en vigslet tjeneste i utgangspunktet er lavere enn for andre medarbeidere lokalt, og i større grad omfatter alle sider av vedkommendes livsførsel, ikke bare direkte knyttet til tjenesten.

Det bindende pålegget forplikter naturligvis først og fremst den enkelte medarbeideren som pålegget retter seg mot. Et pålegg vedrørende tjenesteutøvelsen vil dessuten ha konsekvenser for medarbeiderens arbeidsgiver, som også vil være forpliktet til å bidra til at pålegget realiseres. Andre arbeidsgiverrepresentanter i rettssubjektet Den norske kirke er forpliktet til å bidra til at et pålegg blir fulgt opp. Prosten må for eksempel sørge for at et pålegg som gjelder tjenesten til en menighetsprest, blir realisert på en hensiktsmessig måte. Biskopen har i utgangspunktet ikke selv arbeidsrettslige sanksjonsmidler knyttet til et bindende pålegg, men kan i ytterste konsekvens frata en prest eller annen vigslet medarbeider vigslingen hvis vilkårene for det er oppfylt. Kirkerådet legger til grunn at også et menighetsråd eller fellesråd som arbeidsgiverorgan for soknet plikter å følge opp et bindende pålegg som er gitt til en ansatt, og at en slik oppfølging må skje i konkret samråd og samarbeid mellom representanter for arbeidsgiveren og biskopen.

Samtidig vil Kirkerådet påpeke at slike pålegg, som potensielt kan være nokså inngripende for den enkelte og også ha vesentlige konsekvenser for arbeidsgiveren og andre, bør komme innenfor rammen av et mer vidtrekkende samarbeid med den eller de som ivaretar arbeidsgiveransvaret. Tiltak som biskopen pålegger, må forutsettes å være utformet i forståelse med disse.

Bindende pålegg blir etter ordlyden bare gitt til enkeltmedarbeidere, men vil som nevnt, indirekte også rettes mot det organet som har arbeidsgiveransvaret Biskopen skal imidlertid også føre tilsyn med at «de kirkelige råd i bispedømmet utfører sitt arbeid i lojalitet med den evangelisk-lutherske lære.» Tilsynet gjelder i denne sammenhengen rådene som organer og ikke det enkelte medlemmet av et råd. Biskopen kan overfor kirkelige råd også tilrå at rådet retter seg etter biskopens råd og veiledning. Slike tilråinger kan være å revurdere vedtak som biskopen av læremessige grunner vurderer som feil. Kirkerådet har vurdert om biskopen skulle ha anledning til å gi bindende pålegg også direkte til rådene. En slik ordning vil etter Kirkerådets oppfatning være radikalt inngripende overfor et demokratisk organ, og Kirkerådet har foreløpig landet på å ikke gå inn for å bruke begrepet «bindende pålegg» i denne sammenheng. Det legges imidlertid til grunn at også de kirkelige rådene må innrette seg etter biskopens veiledning når denne gis som en direkte tilråing, og at biskopens tilråing slik sett langt på vei må anses som bindende for det aktuelle organet. Når det gjelder Kirkemøtet, er forholdet mellom Bispemøtet og Kirkemøtet i læresaker regulert i kirkeordningen og Kirkemøtets forretningsorden. Tilsvarende er forholdet mellom Bispemøtet og Kirkerådet i læresaker regulert i kirkeordningen.

4.4 Faste møtepunkter med de valgte rådene og daglig ledelse i soknet

Som nevnt i innledningen, vedtok Kirkemøtet i 2023 at det skal «etableres faste møtepunkter mellom biskopen og de valgte rådene i soknet, samt daglig ledelse i disse». Når det står «rådene» i flertall, er det en understrekning av at det bør være kontakt både med menighetsrådet og kirkelig fellesråd, og den daglige ledelsen i begge disse. Kirkemøtet vedtok i 2024 at også bispedømmerådet skal ha jevnlig samråd og andre kontaktpunkter med de kirkelige rådene i soknet som en del av sin arbeidsform, og at dette skal sees i relasjon til biskopens tilsynsoppgaver.

Det viktigste regelfestede møtet med hele menigheten og de lokalkirkelige rådene, skjer i visitasen, som er regulert i visitasreglementet. Her heter det at biskopen skal ha møte med menighetsråd og fellesråd, og at det skal være møte med staben i menighetene. Visitas skal som hovedregel holdes minst hvert åttende år. Det er altså temmelig lange intervaller for den enkelte menigheten.

Biskopen har også noen andre berøringspunkter med de kirkelige rådene, først og fremst gjennom forordning av gudstjenester og kontakt med menighetene i forbindelse med planarbeid, og med registrering, og eventuelt godkjenning, av lokal ordning for hovedgudstjenesten. Biskopen skal dessuten godkjenne oppføring av nytt kirkebygg, og «endringer utover alminnelig vedlikehold», og er dessuten klageinstans

i noe spørsmål knyttet til inventar og utstyr i kirken og bruken av kirken. Dette er likevel en sporadisk kontakt, i likhet med en rekke mer uformelle møtepunkter knyttet til ulike hendelser i menigheten.

Kirkemøtets vedtak kan tilsi at biskopens ansvar for å ha faste møter med rådene og daglig ledelse i disse bør regelfestes i tjenesteordning for biskoper, og at en slik regulering bør sees i sammenheng med en nærmere gjennomgang av kontaktpunktene mellom bispedømmerådet og de lokale rådene. Det er viktig å understreke at biskopen her vil ha en rolle både som medlem av bispedømmerådet og en selvstendig rolle som ivaretaker av tilsynet. Kirkerådet foreslår at en konkret bestemmelse for biskopen om dette kan komme i sammenheng med forslag om bispedømmerådets funksjoner overfor menighetsrådet og kirkelig fellesråd. Det foreslås derfor ikke noen konkret bestemmelse om dette nå. På litt lengre sikt mener Kirkerådet som nevnt at det også kan være grunn til å se nærmere på visitasreglementet, for å vurdere om dagens ordning for visitaser skal suppleres eller endres for å oppnå en mer dynamisk kontakt med menighetene.

4.5 Saksbehandlingsregler knyttet til vigsling etc.

Oppgaven med å vigsle prester og andre medarbeidere til kirkelig tjeneste hører med til kjernen av biskopens virkeområde, og det er lang tradisjon for at biskopens vurdering av hvorvidt en person er egnet til å ivareta vigslingsforpliktelsene, er endelig. I forkant av bestemmelse om vigsling må den enkelte vigslingskandidaten gå gjennom et forberedende kurs, kalt Veien til vigsling (VTV) hvor kandidatene blir bevisstgjort på hva det innebærer å bli vigslet, og biskopen potensielt får en mulighet til å bli bedre kjent med dem som skal vigsles. Den endelige avgjørelsen om å tillate, eventuelt ikke tillate, vigsling blir tatt av biskopen i vigslingssamtalen, som er en personlig samtale mellom biskopen og vigslingskandidaten, der det ikke føres referat. Vedtak om vigsling blir i dag ikke betraktet som enkeltvedtak i forvaltningslovens forstand, og det kan ikke påklages. Dette til tross for at et slikt vedtak potensielt vil være av avgjørende betydning for fremtidig yrkesvalg for den det gjelder.

Regelverket om beslutning om å løse noen fra retten til å utøve prestatjeneste er noe annerledes. Tjenesteordning for biskoper § 13 gir biskopen myndighet til å frata noen retten til utføre prestatjeneste i Den norske kirke for alltid eller for en begrenset tid. Ordlyden i bestemmelsen bygger på samme beskrivelse som arbeidsmiljøloven gir som grunnlag for å gi en medarbeider avskjed, det vil si oppsigelse med øyeblikkelig virkning.¹¹ Kirkeordningen fastsetter at biskopens vedtak skal skje etter nærmere regler om saksbehandling og at vedtaket skal kunne påklages. Klageinstansen er Den norske kirkes klagenemnd. En slik klagerett finnes ikke for andre vigslede i tilfeller der noen skulle fratras sine vigslingsfullmakter. Kirkerådet foreslår at reglene for andre vigslede gjøres gjeldende tilsvarende som for prester.

¹¹ Arbeidsmiljøloven § 14-15: «Arbeidsgiver kan avskjedige en arbeidstaker med påbud om øyeblikkelig fratreden dersom denne har gjort seg skyldig i grovt pliktbrudd eller annet vesentlig mislighold av arbeidsavtalen.»

Biskopens myndighet på dette området har historisk sett grunnlag i at vigslingsfullmaktene var knyttet til å inneha et presteembete, og en prest som ble fradømt embetet tapte også «kappe og krage», dvs. retten til å virke som prest. Også i dag vil tap av vigslingsfullmaktene, når det ikke skjer etter søknad fra vedkommende, alltid være knyttet til avskjed eller suspensjon, og de kan være tapt for alltid eller gjenopptatt etter en viss tid. Tap av fullmaktene kunne vært betraktet som en direkte følge av tap av stilling og kunne som sådan vært bestemt av arbeidsgiver, men det er tradisjon for at biskopen, i kraft av å være vigsler, treffer vedtaket. Det kan dessuten tenkes tilfeller der en medarbeider slutter frivillig på grunn av forhold som ville medført avskjed eller at vedkommende ikke er i kirkelig stilling, men har uttalt seg eller handlet på en måte som er uforenlig med å være vigslet.

For andre vigslede medarbeidere enn prester gjelder ikke den samme direkte sammenheng mellom vigslingsfullmakten og muligheten for å inneha stillingen. Det er praksis for at slike stillinger av ulike grunner også kan være besatt av personer som ikke er vigslet. Som nevnt over, legger imidlertid Kirkerådet til grunn at tap av vigslingsfullmakter skjer i tilknytning til avskjed fra stillingen, og at vedkommende ikke vil kunne tilsettes i en stilling som det vigsles til så lenge vigslingsfullmaktene er tapt. Her vil den samme lojalitetsplikten gjelde for det aktuelle tilsettings-/arbeidsgiverorganet som i saker som gjelder bindende pålegg.

En beslutning om å frata noen vigslingsfullmaktene har i større grad enn beslutningen om vigsling karakter av å være en forvaltningsavgjørelse. Fullmaktene forsvinner heller ikke fullstendig, men blir «deaktivert». De kan gjenvinnes etter en periode, enten som en del av vedtaket eller etter søknad. Det er da ikke nødvendig å bli vigslet på nytt.

Kirkerådet legger til grunn at prinsippet om at biskopen tar den endelige beslutningen om vigsling videreføres, og at biskopen i disse sakene følger vanlig, til dels ulovfestet, praksis for forsvarlig, forvaltningsmessig saksbehandling. Vigslingssamtalen skjer dessuten etter gjennomføring av programmet *Veien til vigsling* (VTV) hvor kandidatenes egnethet for vigslet tjeneste blir prøvet.

Kirkerådet finner det likevel litt påfallende at det er vesentlige formelle forskjeller i saksbehandlingsreglene mellom det å gi noen retten til å utføre vigslet tjeneste, og å frata noen denne retten. Som nevnt over, har Kirkemøtet også vedtatt at det skal lages forslag til saksbehandlingsregler som rammer inn biskopens tilsyn. Kirkerådet finner det på dette grunnlaget nødvendig å foreslå at også biskopens myndighet til å avslå vigsling blir innrammet av et formelt regelverk. NOU 1985:21 *Den norske kirke og læren* har foreslått noen rutiner knyttet til denne spørsmålsstillingen, som Kirkerådet har brukt som utgangspunkt for å foreslå noen rutiner på dette området.¹² Dersom den personlige samtalen mellom biskopen og vigslingkandidaten utløser tvil hos biskopen om hvorvidt vigsling kan finne sted, kan følgende prosedyre utløses:

¹² NOU 1985:21 s. 153f

- a. Hver av partene kan be om en ny samtale som tiltres av inntil to personer.
- b. Det settes det opp en protokoll fra samtalen som undertegnes av begge partene, og biskopen gir en skriftlig redegjørelse for sin vurdering.

Kirkerådet ser det som en mulighet saken stopper på dette nivået. Dersom det skal opprettes en formell klageadgang, kan for eksempel en av disse variantene vurderes:

- c. Vigslingskandidaten kan påklage biskopens avgjørelse til et utvalg kalt vigslingsråd, som avgir en uttalelse om hvorvidt vedkommende kandidat er skikket. Rådet oppnevnes ad hoc av Bispemøtets arbeidsutvalg, og det kan bestå av en biskop, en teologisk sakkyndig og en juridisk sakkyndig. Det kan også tiltres av et medlem utpekt av kandidaten.

Eller

Vigslingskandidaten kan påklage biskopens avgjørelse til Bispemøtets arbeidsutvalg, som vurderer saken. Dersom den biskopen som er part i saken også er medlem av arbeidsutvalget, blir det oppnevnt et settemedlem.

Vigslingsrådet/Bispemøtets arbeidsutvalg avgir en sakkyndig uttalelse, men det er i siste hånd biskopen som avgjør om vigsling skal finne sted.

Kirkerådet ber høyringsinstansene vurdere hvilke av disse variantene som er å anbefale, eventuelt om dagens ordning er tilfredsstillende.

Kirkemøtet vil uansett foreslå at Bispemøtet blir gitt ansvar for å lage konkrete regler på dette området, innenfor de føringene som er gitt av Kirkemøtet.

4.6 Om preses i Bispemøtet

Den spesielle rollen til preses i Bispemøtet er i dag ikke eksplisitt formulert i dagens regelverk. Preses ble tidligere valgt av og blant biskopene (inntil 1997 valgte man alltid Oslo biskop), men på grunn av økende arbeidsoppgaver for preses ble det med virkning fra 1.1. 2011 opprettet et nytt bispeembete, og presesfunksjonen ble lagt fast til denne stillingen. Ordningen kommer til uttrykk i tjenesteordning for biskoper § 19, som fastsetter at Nidaros bispedømme to tjenestegjørende biskoper, hvor biskopens preses utøver biskopens myndighet i Nidaros domprosti. I forbindelse med endringen uttalte departementet at den ordningen som ble etablert ville ha «et visst midlertidig preg», og at ordningene burde gjennomgås i forbindelse med ny kirkelig organisering.

Etter opprettelsen av den tolvte bispestillingen har presesrollen utviklet seg til å være hovedsakelig en nasjonalkirkelig tilsynsrolle. Preses' lederrolle i Bispemøtet er blitt tydeligere, men først og fremst har preses nå en tydeligere lederrolle i hele Den norske kirke. Preses er fast medlem i Kirkerådet og har en rekke verv av både offentlig og økumenisk karakter, og behovet for at preses i hovedsak ivaretar nasjonaloppgaver, er økende. Samtidig har ordningen med to biskoper i Nidaros vist seg å være kompliserende for organiseringen av arbeidet i dette bispedømmet. Andre ordninger har vært drøftet, og Bispemøtet har selv vedtatt at preses skal overta tilsynsansvaret for Den norske kirkes prester i Forsvarets tros- og livssynskorps.

Samlet sett tilsier denne utviklingen at det bør gjøres en mer omfattende utredning av preses' rolle og funksjoner i Den norske kirke. En slik utredning bør gjennomgå bl.a. tilsynsoppgaver for preses, forholdet til Nidaros og Nidaros domkirke, ordning for utpeking av preses og om navnet på stillingen fortsatt skal være «preses for Bispemøtet». Kirkerådet vil i samarbeid med Bispemøtet komme tilbake med en slik utredning på et senere tidspunkt og foreslår derfor ingen endringer i ansvarsområdet til preses nå. Kirkerådet vil peke på at utfordringene knyttet til tilsynet i Nidaros bispedømme kan avhjelpest gjennom en mer omfattende delegering av oppgaver til Nidaros biskop.

5 Forslag til regelendringer

Biskopen er nevnt i kirkeordningen og i en rekke andre regelverk, og biskopen er gitt ulike funksjoner og forvaltningsoppgaver. I de fleste tilfellene er dette funksjoner og oppgaver som har sammenheng med biskopens tilsynsansvar. Kirkerådet vil derfor ikke nå foreslå vesentlige endringer på andre områder enn de som oppfattes å følge av Kirkemøtets vedtak i 2022 og 2023.

At det finnes detaljerte tjenesteordninger for menighetsprest, prost og biskop (samt fengselsprest) – og det konkrete innholdet i ordningene – har historiske årsaker. I statskirkeordningen lå prestatjenesten innenfor Kongens myndighetsområde, og særlig kirkelig regelverk på dette området ble gitt av Kongen. Samtidig var andre deler av kirkens ordning lovregulert. Etter endringen av kirkens status er en todelt regulering i stor grad videreført. Kirkerådet ser for seg at elementer i det som i dag er regulert i tjenesteordningene, på lengre sikt kan bli del av kirkeordningen eller reguleres på annen måte. Dette er imidlertid en lengre prosess, og foreløpig tar en sikte på å bare gjennomføre justeringer i tjenesteordning for biskoper som direkte følger av de forslagene til endringer som er omtalt over. Det samme gjelder for tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for menighetsprester og tjenesteordning for proster.

5.1 Kirkeordningen

5.1.1 Om biskopens tilsyn

Kirkerådet foreslår at § 1 i tjenesteordning for biskoper innlemmes i kirkeordningen. Det vil gi en beskrivelse av både innhold og rekkevidde for tilsynet, og gjennom plasseringen i kirkeordningen vil det bli understreket at tilsynet, og virkningene av tilsynet, gjør seg gjeldende for hele trossamfunnet

Kirkerådet foreslår en ny § 39a¹³ i kirkeordningen:

§ 39a Biskopens tilsyn

Biskopen skal gjennom forkynnelse og sakramentsforvaltning ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter,

¹³ Nummereringen er foreløpig.

kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere. For å ivareta dette tilsynsansvar kan biskopen gi råd og veiledning, og også gi bindende pålegg vedrørende vigslede medarbeideres og andre kirkelig tilsattes tjenesteutøvelse.

Biskopen ser til at prestene forvalter sakramentene, forkynner og selv lever i overensstemmelse med den kristne tro, slik den er uttrykt i vår kirkes bekjennelse og ordninger, og at også andre som er vigsllet til tjeneste i kirken virker og lever i samsvar med vigslingens formaning og løfte.

Biskopen fører tilsyn med at de kirkelige råd i bispedømmet utfører sitt arbeid i lojalitet med den evangelisk-lutherske lære.

Det fremgår av disse bestemmelsene hva som er innholdet i biskopens tilsyn, hvem tilsynet er rettet mot og hvilke virkemidler biskopen har for å utøve tilsyn. Biskopens virkemidler er i første rekke råd, veiledning og oppmuntring. I mer sjeldne tilfeller kan biskopens veiledning gis i form av et bindende pålegg. Slike bindende pålegg gis i første rekke til vigslede medarbeidere, men kan også gis til andre ansatte i saker som har læremessige implikasjoner. Det forutsettes at den aktuelle medarbeideren retter seg etter vedtaket, og at arbeidsgiver følger opp med eventuelle tiltak.

Biskopen utøver også på tilsvarende måte tilsyn med de kirkelige rådene. Biskopen har ingen formelle virkemidler for å sørge for at slike tilrådingen blir fulgt opp av det aktuelle rådet, men Kirkerådet legger til grunn at et kirkelig råd ikke uten videre kan unnlate å følge en tilråding fra biskopen. Det følger av rådernes lojalitetsplikt, som er beskrevet i kirkeordningen § 37, samt den rollen biskopen er gitt for å føre tilsyn med læren. Kirkerådet har vurdert om det også skulle åpnes for å gi bindende pålegg til rådene, f.eks. med en setning som: «*Biskopen kan gi rådene bindende pålegg i saker som berører kirkens lære og ordninger*». Kirkerådet er imidlertid tvilende til om det er riktig å åpne for at rådene kan gis bindende pålegg, og vil derfor ikke foreslå det nå.

På litt lengre sikt ser Kirkerådet for seg at også andre deler av tjenesteordning for biskoper kan bli en del av kirkeordningen eller tas inn i annet relevant regelverk.

5.1.2 Om vigslede medarbeidere

Bispemøtet har tidligere vedtatt at man ikke ønsker å skille mellom betegnelsene «ordinasjon» og «vigsling», men bruke «vigsling» konsekvent om alle de fire tjenestekategoriene.¹⁴ Dette innebærer ikke en materiell endring, men er et uttrykk for ønske om en mer konsekvent språkbruk. Kirkerådet foreslår på dette grunnlaget at på de stedene i kirkeordningen der det står «ordinasjon/ordinert», endres dette til «vigsling/vigsllet». Det samme gjelder i tjenesteordningen for biskop og i de øvrige tjenesteordningene.

¹⁴ BM 7/23: «Det er teologisk ikke noen prinsipiell forskjell mellom vigsling og ordinasjon. Bispemøtet vil derfor bruke begrepet vigsling til prest, diakon, kateket og kantor.»

Dagens § 39 i kirkeordningen omhandler prestenes, prostenes og biskopenes tjeneste. Kirkerådet foreslår at denne bestemmelsen endres til å omfatte alle de vigslede tjenestene. En slik endring vil være i samsvar med gjeldende praksis og vil understreke biskopens tilsyn med alle vigslede.

Biskopens rett til å frata prestene rett til å utøve prestatjeneste er i dag regelfestet i kirkeordningen § 39 tredje ledd. Kirkerådet foreslår at denne bestemmelsen endres til å omfatte alle vigslede medarbeidere.

For en prest vil en tilbakekalling av vigslingsfullmaktene også automatisk innebære at vedkommende ikke kan virke som prest. En slik konsekvens er ikke like innlysende for de andre tjenestegruppene som det vigsles til, men Kirkerådet legger til grunn at et vedtak om å tilbakekalle vigslingsfullmaktene uansett bare vil være aktuelt i forbindelse med avskjed på grunn av grovt pliktbrudd, og at det følger av et vedtak om tilbakekalling at hverken prest eller annen vigslet medarbeider senere kan gå inn i en tilsvarende stilling før vedtaket eventuelt er omgjort.

Kirkerådet foreslår etter dette følgende ordlyd for § 39 i kirkeordningen:

§ 39. *Vigslede medarbeideres tjeneste*

Ingen kan *vigsles* til *tjeneste som prest, diakon, kantor eller kateket* i Den norske kirke uten å ha de kvalifikasjoner som fastsettes av Kirkemøtet.

All *vigslet tjeneste* skal organiseres slik at *den vigslede* kan utøve sin tjeneste i samsvar med *vigslingens* forutsetninger og forpliktelser.

«*Vigslet medarbeider* som gjør seg skyldig i grovt pliktbrudd eller annet vesentlig brudd på *vigslingsforpliktelsen*, kan fratras retten til å utføre *vigslet tjeneste* etter nærmere regler om saksbehandling og klageadgang fastsatt av Kirkemøtet.»

Kirkemøtet fastsetter tjenesteordning og gir nærmere regler om vilkår mv. for *vigslede medarbeidere*.

5.2 Tjenesteordning for biskoper

5.2.1 Endring i § 1 som følge av at nåværende tekst er tatt inn i kirkeordningen

Paragraf 1 i tjenesteordningen er foreslått tatt inn i sin helhet i kirkeordning for Den norske kirke. Denne behøver derfor ikke gjentas i tjenesteordningen, og Kirkerådet foreslår at § 1 i tjenesteordningen har en henvisning til kirkeordningen. For å understreke biskopens overordnede pastorale lederansvar også i tjenesteordningen, foreslår Kirkerådet at denne innledes med å slå fast at biskopen er den øverste pastorale lederen i bispedømmet. Kirkerådet foreslår etter dette følgende ny § 1:

Biskopen er den øverste pastorale lederen i bispedømmet og utøver på dette grunnlaget strategisk og åndelig ledelse.

Biskopen skal utøve tilsyn med kirkelige medarbeidere og råd slik dette er omtalt i § 39a i kirkeordning for Den norske kirke.

5.2.2 Endring knyttet til endring av arbeidsgiverfunksjoner

De endringene i tjenesteordningene som ellers foreslås, handler først og fremst om endringer i biskopens rolle som øverste leder av prestatjenesten i det enkelte bispedømmet. Det får i første rekke konsekvenser for § 2, der denne rollen er beskrevet. Kirkerådet foreslår at bestemmelsene som omtaler biskopens arbeidsgiveransvar oppheves.

Bestemmelsen i § 2 andre ledd om at biskopen er forpliktet på de mål og strategier som er fastsatt for virksomheten i Den norske kirke som trossamfunn, og skal støtte opp om tiltak som fremmer disse, foreslås videreført. Denne bestemmelsen peker på at det er Kirkemøtet som har gitt mandat til biskopene, og at disse er forpliktet på lojalitet til planer og strategier som Kirkemøtet vedtar.

Som en følge av endringene i arbeidsgiveransvaret kan biskopen heller ikke ha den arbeidsrettslige rollen som nærmeste leder for prostene på samme måte som i dag. Biskopen vil fortsatt lede prostene gjennom tilsynsmyndigheten. Det innebærer endringer i § 15. Kirkerådet foreslår at første ledd i denne paragrafen endres, slik at prostene beskrives som biskopens medhjelpere i utøvelsen av tilsynet. Biskopen vil fortsatt lede prostemøter, og det foreslås ikke å endre denne bestemmelsen nå.

Kirkerådet foreslår også en mindre endring som innebærer at myndigheten i § 10 andre ledd til å gi egnede lekfolk fullmakt til å utføre prestevikartjeneste, ikke kan delegeres til prosten.

Kirkerådet foreslår etter dette følgende ordlyd i § 15:

Biskopen har prostene som sine medhjelpere i utøvelsen av tilsynet. Biskopen kan delegere myndighet etter § 10 første ledd og § 11 til prosten.

5.2.3 Biskopens myndighet til å løse fra eller frata vigslingsfullmakten

Som følge av forslaget til endringer i kirkeordningen § 39 inntreer også endringer i tjenesteordningen § 13, som omhandler biskopens myndighet til å treffe vedtak om å løse fra eller frata noen vigslingsfullmaktene. Som nevnt over, foreslår Kirkerådet at denne myndigheten skal gjelde alle de fire tjenestekategoriene.

Kirkerådet foreslår endringer i tjenesteordningen § 13 første, andre og fjerde ledd:

Biskopen treffer etter søknad vedtak om at en person blir løst fra retten til å utøve *vigsljet tjeneste* i Den norske kirke.

Biskopen treffer vedtak i medhold av kirkeordningen § 39 tredje ledd om å frata prest, *diakon, kateket og kantor* i Den norske kirke retten til å utføre *vigsljet tjeneste* i Den norske kirke dersom denne har gjort seg skyldig i grovt

pliktbrudd eller annet vesentlig brudd på *vigslingsforpliktelsene*. Vedtaket skal presisere om tapet gjelder for alltid eller for en begrenset tid. I sistnevnte tilfelle kan vedtaket sette vilkår for gjenerverv etter den fastsatte tapstid. Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kapittel IV og V kommer til anvendelse.

Når biskopen finner grunnlag for å vurdere gjenerverv av *vigslingsfullmakter* for en som har mistet retten til å utføre *vigslet tjeneste* for alltid, eller før utløpet av den bestemte tid, fremmer biskopen saken for Den norske kirkes klagenemnd med tilråding om vedtak.

5.2.4 Biskopens rolle i faglig utvikling; etter- og videreutdanning

Kirkerådet foreslår også å legge inn en ny bestemmelse i tjenesteordningen som presiserer biskopens myndighet til å innkalle til faglige inspirasjonssamlinger og til å gjennomføre faglige tiltak både for vigslede medarbeidere og andre med menighetsrettede stillinger. Det er å forvente at de ansatte i bispedømmet slutter opp om slike samlinger, selv om biskopens myndighet på dette området gir i utgangspunktet ikke anledning til å pålegge arbeidsgiveren økonomiske byrder i forbindelse med fagsamlinger eller andre faglige tiltak, men Kirkerådet legger til grunn at de organene som forvalter arbeidsgiveransvaret både for rettssubjektet Den norske kirke og i soknene, prioriterer å sette av midler til faglig utvikling så langt det er økonomisk mulig. Bestemmelsen tar videre sikte på at det legges til rette for at biskopen fortsatt får en rolle i utvikling av programmer for etter- og videreutdanning både for dem som er ansatt i soknet og i det nasjonale rettssubjektet. Det er arbeidsgiver som vil være ansvarlig for å tilrettelegge for denne typen tilbud.

Kirkerådet foreslår følgende ny § 6 a

Biskopen kan innkalle vigslede medarbeidere til fagsamlinger i bispedømmet, og se til at vigslede medarbeidere blir gitt tilbud om og får tilrettelagt for kompetanseutvikling.

5.3 Tjenesteordning for proster

Som nevnt over, har prosten i dag biskopen som sin nærmeste overordnede, noe som er regulert i tjenesteordning for proster i § 4. Bestemmelsen foreslås endret slik at stiftsdirektøren blir nærmeste overordnede, men prosten skal fortsatt være biskopens medhjelper i tilsynet, noe som også gir biskopen myndighet over prosten. Kirkerådet foreslår følgende endring i første ledd i § 4:

Prosten ivaretar arbeidsgivers styringsrett overfor prestene i prostiet og har stiftsdirektøren som sin overordnede.

Tilsvarende erstatter stiftsdirektøren biskopen som prostens overordnede i § 7 bokstav a) og e).

Kirkerådet foreslår at det samtidig foretas en justering av tjenesteordning for proster hvor prosten blir nærmeste overordnede for alle prestene i prostiet, ikke bare sokneprester og prostiprester. Dette er i samsvar med gjeldende praksis.

Kirkerådet foreslår følgende endring i § 4 andre punktum:

Prosten er nærmeste overordnede for prostiets *prester* og fordeler de oppgaver mellom *dem* som ikke allerede er pålagt den enkelte prest ved instruks eller særskilt bestemmelse gitt av høyere myndighet.

I § 5 i tjenesteordningen er prostens oppgaver som biskopens medhjelper beskrevet. Når det gjelder disse oppgavene, står prosten under ledelse av biskopen, i den forstand at det må være en tett kontakt mellom dem, slik at biskopen kan drive tilsyn via prosten, og prosten kan rapportere til biskopen om forhold som hører inn under tilsynet. Det vil i praksis si at i spørsmål som berører kirkefaglig og strategisk ledelse, vil biskopen ha en lederrolle overfor prosten, og det er en linje fra alle som er vigslt, og øvrige i menighetsrettede stillinger, som går via prosten til biskopen. Denne linjen griper ikke direkte inn i det arbeidsrettslige forholdet mellom den enkelte ansatte og vedkommendes leder. Forhold knyttet til tilsynet som får konsekvenser for arbeidsforholdet må løses av somordning mellom biskop og stiftsdirektør og mellom prost og kirkeverge, eventuelt i noen tilfeller mellom biskop og kirkeverge. Prosten vil her for prestene innta en dobbeltrolle både som biskopens medhjelper i tilsynet og ivaretager av styringsretten på vegne av stiftsdirektøren.

For å tydeliggjøre at denne paragrafen omhandler prostens rolle som medhjelper i tilsynet, foreslår Kirkerådet at § 5 innledes slik:

Prosten er biskopens medhjelper i tilsynet og står i forhold som gjelder tilsyn under ledelse av biskopen.

Prosten skal *se til* at prestene utfører sine oppgaver i henhold til sin tjenesteordning, og den videre teksten er en dublett av § 2 i tjenesteordning for menighetsprester. Kirkerådet foreslår at en tilsvarende, men mer kortfattet bestemmelse for de øvrige vigslede stillingene, som også står under biskopens særlige tilsyn:

Prosten skal se til at de øvrige vigslede medarbeidere i prostiet utfører sin tjeneste i samsvar med sine vigslingsforpliktelser.

Videre inneholder § 5 en bestemmelse om at prosten skal stimulere prestene til etterutdanning og bidra til at de opprettholder sin kompetanse. Kirkerådet foreslår at denne bestemmelsen omgjøres til å omfatte alle de tjenestene som det vigsls til og dessuten øvrige menighetsrettede stillinger:

Prosten skal stimulere prestene *og øvrige kirkefaglige medarbeidere* til etterutdanning og bidra til at de opprettholder og utvikler sin kompetanse i samsvar med fastsatte mål og planer.

Når prestene her nevnes spesielt, er det på grunnlag av prostens dobbeltrolle som medhjelper i tilsynet og nærmeste leder i arbeidsrettslig forstand.

Når stiftsdirektøren overtar de formelle arbeidsgiverfunksjonene fra biskopen, vil det være stiftsdirektøren som avgjør om og hvordan prostens funksjon skal gjøres (menighetsprest, i henhold til tjenesteordningen § 7 a). En slik fordeling berører prostens funksjon som medhjelper i tilsynet og skal gjøres i samråd med biskopen. Det vil også være stiftsdirektøren som kan gi instruks for den enkelte menighetspresten, som avviker fra de vanlige tjenesteoppgavene i § 2. Ettersom slike endringer fort vil berøre biskopens tilsyn, skal en slik instruks skje i samråd med biskopen. Kirkerådet foreslår endring i § 7 e), jf. endring i tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for menighetsprester.

Tilsvarende kan det tette samarbeidet mellom prostens egen arbeidsinstruks skal fastsettes.

Kirkerådet foreslår følgende formulering:

a) gjør tjeneste som menighetsprest slik *stiftsdirektøren i samråd med biskopen* fastsetter

e) utferdiger for *stiftsdirektøren i samråd med biskopen* forslag til instruks for den enkelte menighetsprest i prostiet i samsvar med regler fastsatt i tjenesteordning for menighetsprester

5.4 Tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for menighetsprester

Som arbeidsgiverrepresentant for menighetsprestene vil det være stiftsdirektøren som får myndighet til å fastsette instruks for menighetsprester, som avviker fra § 2 i tjenesteordningen. Slike endringer bør skje i samråd med biskopen, jf. forrige avsnitt. Kirkerådet foreslår følgende formulering:

Stiftsdirektøren, i samråd med biskopen kan ved instruks bestemme at enkelte prester helt eller delvis skal fritas for gjøremål som er nevnt i første ledd ovenfor, og tillegges en spesialisert tjeneste.

Tilsvarende endring foreslås i § 14:

Nærmere bestemmelser om tjenesteoppgaver for den enkelte menighetsprest kan fastsettes av *stiftsdirektøren i samråd med biskopen* i instruks for stillingen.

I § 8 tredje punktum er biskopen nevnt som den som regulerer hvem som er kapellanens overordnede. Kirkerådet foreslår at ordet «biskopen» strykes i denne setningen.

En omtale av kallsbrev for prester innebærer en endring i tjenesteordningen § 4, i tråd med de øvrige tjenesteordningene. Kirkerådet foreslår en endring i andre punktum:

Tilsetting skjer *med en forutsetning om at biskopen gir kallsbrev og for øvrig* på de vilkår som gjelder generelt for tilsatte i Den norske kirke.

5.5 Personalreglement for Den norske kirke

At biskopen ikke lenger skal ha personalansvar for prostene innebærer noen endringer i personalreglementet §§ 25, 26 og 27. Det dreier seg om vedtak om suspensjon, samt om avgjørelsen av søknader om permisjoner og om ferie. Når hele arbeidsgiveransvaret overtas av bispedømmerådet, er det naturlig at stiftsdirektøren, som daglig leder for bispedømmerådet, overtar de arbeidsgiverfunksjonene som i dag ligger til biskopen.

Vedtak i spørsmål om suspensjon der saken krever en rask avgjørelse endres også fra biskop til stiftsdirektør, i samråd med bispedømmerådets leder.

6 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslagene vil særlig ha administrative konsekvenser på bispedømmenivået.

Bispedømmerådet, ved den daglige lederen stiftsdirektøren, vil overta oppgaven som øverste leder av prestatjenesten i bispedømmet fra biskopen. Det vil nok variere mellom bispedømmene hvor store praktiske konsekvenser endringen vil få. Biskopen og stiftsdirektøren har allerede samarbeidet om mange oppgaver i dag, og de vil måtte samarbeide tett også i fortsettelsen, særlig om oppfølging av prostene. Prostene skal fortsatt være biskopens medhjelpere i tilsynet. Det antas at forslaget om styrke biskopens rolle i prestatilsettinger ikke vil ha store administrative konsekvenser. Det samme gjelder forslagene rundt kallsbrevet.

Et hovedformål med forslagene i denne saken er å styrke og tydeliggjøre biskopens tilsyn overfor alle kirkelige ansatte og råd, også ansatte i soknene.

Kirkerådet ber særskilt om høringsinstansenes vurderinger av økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene.

7 Vedlegg: Regelverk med forslag til endringer

7.1 Tjenesteordning for biskoper

Biskopens ansvar og myndighet

§ 1. Biskopen skal *utøve tilsyn med kirkelige medarbeidere og råd i sitt bispedømme, som beskrevet i kirkeordning for Den norske kirke § 39a. gjennom forkynnelse og sakramentsforvaltning ta vare på den apostoliske lære etter Guds ord og vår kirkes bekjennelse, fremme og bevare enheten i Guds kirke og rettlede og oppmuntre bispedømmets menigheter, kirkelig tilsatte og øvrige medarbeidere. For å ivareta dette tilsynsansvar kan biskopen gi råd og veiledning, og også gi bindende pålegg vedrørende presters og andre kirkelig tilsattes tjenesteutøvelse.*

Biskopen ser til at prestene forvalter sakramentene, forkynner og selv lever i overensstemmelse med den kristne tro, slik den er uttrykt i vår kirkes bekjennelse og

ordninger, og at også andre som er vigslet til tjeneste i kirken virker og lever i samsvar med vigslingens formaning og løfte.

~~Biskopen fører tilsyn med at de kirkelige råd i bispedømmet utfører sitt arbeid i lojalitet med den evangelisk-lutherske lære.~~

~~§ 2. Biskopen er den øverste leder av prestedtjenesten i bispedømmet og sørger for den nødvendige samordning med de kirkelige rådenes virksomhet.~~

Biskopen er forpliktet på de mål og strategier som er fastsatt for virksomheten i Den norske kirke, og skal støtte opp om tiltak som fremmer disse.

~~Biskopen sørger for at ledige prostestillinger blir betjent.~~

~~Biskopen kan delegerer myndighet etter denne bestemmelsen til stiftsdirektøren.~~

§ 3. Biskopen forordner gudstjenester i bispedømmets sokn og beslutter hvor mange gudstjenester det skal holdes i den enkelte kirke eller annet gudstjenestested.

§ 4. Biskopen utøver den myndighet som i liturgiernes bestemmelser er tillagt biskopen.

§ 5. Biskopen kan selv eller ved annen prest forrette gudstjenester og bruke kirkene i sitt bispedømme på samme måte som menighetsprestene. I slike tilfeller har biskopen fortrinnsrett til bruk av kirken.

Biskopen fører tilsyn med bruk av kirkene og avgjør klager på bruk og utlån av kirkene etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet.

§ 6. Biskopen fører vigslingsregister for sitt bispedømme. Bispemøtet kan fastsette nærmere regler for føringen av registeret.

§ 6a Biskopen kan innkalle vigslede medarbeidere til fagsamlinger i bispedømmet, og se til at vigslede medarbeidere blir gitt tilbud om og får tilrettelagt for kompetanseutviklingstiltak.

Biskopens tjenestefunksjoner

§ 7. Biskopen visiterer sokn i bispedømmet i samsvar med visitasreglement fastsatt av Bispemøtet.

§ 8. Biskopen beslutter om ~~ordinasjon~~ *vigsling* til prestedtjeneste og ~~vigsling til andre kirkelige tjenester, etter i samtale å ha funnet kandidatene skikket for tjenesten, og forretter så ordinasjons- eller vigslingshandlingen etter forordnet liturgi.~~ Biskopen kan etablere en ordning for forberedelse til ~~ordinasjon~~ *vigsling*. Bare vigslet biskop kan forrette ~~ordinasjon~~ *vigsling* til prestedtjeneste. Etter anmodning fra den som fungerer som biskop, kan en annen vigslet biskop forrette ~~ordinasjon~~ *vigsling* til prestedtjeneste. Sistnevnte vurderer i slike tilfeller kandidatens skikkethet og treffer beslutning om ~~ordinasjon~~ *vigsling*.

Bare personer som fyller de av Kirkemøtet oppstilte kvalifikasjonskrav for tilsetting av prest i Den norske kirke, kan ordineres til prestatjeneste.

Ingen kan ~~ordineres eller~~ vigsles uten å være tilsatt i en ordnet kirkelig stilling som krever slik ~~ordinasjon eller~~ vigsling. I særlige tilfeller kan likevel kandidater som fyller vilkårene for tilsetting som menighetsprest, ~~ordineres vigsles~~ til feltprestatjeneste, tjeneste i kirkelige organisasjoner, utdanningsinstitusjoner og lignende etter nærmere regler fastsatt av Bispemøtet.

Vedtak om ~~ordinasjon eller~~ vigsling kan ikke påklages. *Dersom biskopen eller den som søker om vigsling ønsker det, kan fremgangsmåten for vigslingssamtalen utvides etter egne regler fastsatt av Bispemøtet.*

Etter søknad og med anbefaling fra vedkommendes kirkesamfunn, kan biskopen treffe vedtak om at en persons ~~presteordinasjon vigsling til prest~~ i et annet kristent kirkesamfunn skal anses som gyldig grunnlag for å utøve prestatjeneste i Den norske kirke uten ny ~~ordinasjon vigsling~~. Før slikt vedtak treffes, skal biskopen etter samtale ha funnet vedkommende skikket for prestatjeneste i Den norske kirke og mottatt vedkommendes løfte om å utføre denne tjeneste i overensstemmelse med vår kirkes bekjennelse og ordninger. Vedtak som nevnt her, medfører ikke dispensasjon fra kvalifikasjonskravene for tilsetting av prest. Biskopens vedtak kan ikke påklages.

Biskopen sender Kirkerådet melding om vedtak etter denne paragraf.

§ 9. Biskopen gir kallsbrev ved tilsetting av ~~ordinert eller~~ vigslet person i kirkelig stilling, som bekreftelse på at vedkommende er ~~ordinert eller~~ vigslet, markering av biskopens tilsyn og formaning til menigheten om å ta imot den tilsatte som rett kalt tjener.

§ 10. Biskopen kan samtykke i at ~~ordinert vigslet~~ prest i Den norske kirke holder gudstjenester og forretter kirkelige handlinger i et prosti hvor vedkommende ikke er ansatt i ordnet kirkelig prestestilling.

Biskopen kan gi egnede lekfolk som på ansvar og under tilsyn av prest utfører assisterende tjeneste under tjenestefrihet eller ledighet i en prestestilling, fullmakt til å forrette forordnede gudstjenester, dåp, nattverd og gravferd. Slik fullmakt kan også gis teologiske studenter som befinner seg i den avsluttende delen av profesjonsstudiet i teologi eller tilsvarende.

§ 11. Biskopen kan gi representanter for andre kristne trossamfunn tillatelse til å preke og medvirke på annen måte i forordnede gudstjenester og ved kirkelige handlinger. Med unntak for vigsler kan ~~ordinerte vigslede~~ prester fra andre kristne trossamfunn gis tillatelse til å forrette gudstjenester og kirkelige handlinger etter vår kirkes ordninger.

§ 12. Når særlige grunner tilsier det, kan biskopen dispensere fra kravet om medlemskap i Den norske kirke for kirkelig tilsatte og ombud, jf. kirkeordningen § 40. For ansatte ved de sentralkirkelige råd er preses dispensasjonsmyndighet.

§ 13. Biskopen treffer etter søknad vedtak om at en person blir løst fra retten til å utøve prestatjeneste i Den norske kirke.

Biskopen treffer vedtak i medhold av kirkeordningen § 39 tredje ledd om å frata prest, *diakon, kantor og kateket* i Den norske kirke retten til å utføre ~~prestetjeneste vigslet tjeneste~~ i Den norske kirke dersom denne har gjort seg skyldig i grovt pliktbrudd eller annet vesentlig brudd på ordinasjonsforpliktelsene. Vedtaket skal presisere om tapet gjelder for alltid eller for en begrenset tid. I sistnevnte tilfelle kan vedtaket sette vilkår for gjenerverv etter den fastsatte tapstid. Bestemmelsene om enkeltvedtak i forvaltningsloven kapittel IV og V kommer til anvendelse.

Biskopens vedtak etter annet ledd kan påklages til Den norske kirkes klagenemnd. Forvaltningsloven kapittel VI kommer til anvendelse. Biskopens vedtak skal inneholde en opplysning om klageadgangen og at denne må være uttømt før vedkommende kan reise eventuelt søksmål for å prøve lovligheten av vedtaket.

Biskopen sender Kirkerådet melding om vedtak etter første og andre ledd og om eventuelle klager etter tredje ledd.

Når biskopen finner grunnlag for å vurdere gjenerverv av ~~presterettigheter vigslingsfullmakter~~ for en som har mistet retten til å utføre ~~prestetjeneste vigslet tjeneste~~ for alltid, eller før utløpet av den bestemte tid, fremmer biskopen saken for Den norske kirkes klagenemnd med tilråding om vedtak.

Bestemmelsen i denne paragraf får tilsvarende anvendelse for den rett til å utøve prestetjeneste i Den norske kirke som en prest i et annet kirkesamfunn er gitt etter § 8 femte ledd.

§ 14. Biskopen foretar vigsling av kirker som er godkjent av Kirkerådet.

Biskopen kan gi tillatelse til at forsamlingslokaler som skal tjene som kirkelokaler for et distrikt, og lokaler i institusjoner innvies til kirkelig bruk.

§ 15. Biskopen er ~~prostens nærmeste overordnede~~ og har prostene som sine medhjelpere i utøvelsen av ~~sin gjerning~~ *tilsynet*. Biskopen kan delegere myndighet etter § 2, § 10 *første ledd* og § 11 til prosten.

Domprosten er biskopens faste vikar og kan dessuten i særskilte tilfeller bemyndiges til å utføre bispetjeneste etter § 7, § 8, § 9 og § 14. Domprosten kan verken som vikar eller i andre tilfeller forrette ~~ordinasjon~~ *vigsling* til prestetjeneste.

Prosten innsettes i sin stilling av biskopen eller på dennes vegne av domprosten eller en annen prost etter avgjørelse av biskopen.

Biskopen har medarbeidersamtaler med prostene og leder prostemøtene.

§ 16. Biskopen deltar i Bispemøtet som består av samtlige tjenestegjørende biskoper.

§ 17. Biskopen deltar i Bispemøtets behandling av læresaker og kan reise læresak etter gjeldende regler.

§ 18. Biskopen er medlem av bispedømmerådet og Kirkemøtet.

Biskopen utarbeider hvert år sammen med bispedømmerådet en rapport om virksomheten og forholdene i bispedømmet.

§ 19. Nidaros bispedømme har to tjenestegjørende biskoper. Bispemøtets preses utøver biskopens myndighet innenfor Nidaros domprosti. Nidaros biskop utøver den myndighet som er lagt til biskopen, i de øvrige delene av Nidaros bispedømme. Kirkerådet avgjør i tvilstilfeller om biskopens myndighet ligger til Nidaros biskop eller preses.

Preses har sete i Nidaros bispedømmeråd i saker om tilsetting, oppsigelse, avskjed og suspensjon innenfor Nidaros domprosti. Nidaros biskop har sete i bispedømmerådet i andre saker. Kirkerådet avgjør i tvilstilfeller om Nidaros biskop eller preses har sete i bispedømmerådet.

Bispemøtets visepreses er fast vikar for preses' funksjoner som leder av Bispemøtet. Nidaros biskop er fast vikar for preses i saker som gjelder tilsynsområdet til preses. Kirkerådet avgjør i tvilstilfeller hvem som er vikar for preses.

Biskopens tjenestevilkår¹⁵

§ 20. Biskopen er med hensyn til rettigheter og plikter undergitt de regler som til enhver tid gjelder for arbeidstakere i Den norske kirke.

Biskopen har taushetsplikt etter gjeldende regler.

§ 21. Biskopen har som tjenstedistrikt et bispedømme med utstrekning som fastsettes av Kirkemøtet.

§ 22. Biskopen tilsettes av Kirkerådet etter ~~forskrift om framgangsmåten~~ *regler* fastsatt av Kirkemøtet.

Biskopen må rette seg etter vedtatt tjenesteordning og finne seg i endringer i gjøremål og tjenstedistriktets utstrekning.

§ 23. Som biskop kan utnevnes person som har de kvalifikasjoner som Kirkemøtet har fastsatt som krav for å bli tilsatt som prest i Den norske kirke.

§ 24. Biskopen vigsles i vedkommende bispedømmes domkirke etter forordnet liturgi forrettet av Bispemøtets preses. Vigslingsliturgiens formaning og løfte er bestemmende for biskopens tjeneste og livsførsel.

§ 25. Biskopen lønnes etter Den norske kirkes lønnsregulativ og får særskilte godtgjøringer etter de regler og satser som gjelder til enhver tid.

§ 26. Biskopens tjenstedrakt er surtout etter modeller godkjent av Kirkemøtet, med det bispekors som følger det enkelte embete. Som liturgisk drakt bærer biskopen den korkåpe som følger embetet, sammen med alba, stola og bispekorset. Tjenstedrakt og liturgisk drakt bekostes av bispedømmerådet.

§ 27. Bispemøtets preses ivaretar arbeidsgivers omsorgsplikter overfor de andre biskopene og skal ivareta arbeidsgivers interesser hvis en biskop viser seg ute av

¹⁵ Her kan det være behov for noen endringer, men de kan tas i sammenheng med en større gjennomgang av alle tjenesteordningene.

stand til å utføre sine tjenesteplikter på en forsvarlig måte. Kirkerådets leder har tilsvarende oppgaver overfor preses.

§ 28. Biskopen skal avsette nødvendig tid til studium, fritid og personlig fornyelse.

§ 29. Biskopen skaffer til veie opplysninger og gir uttalelse i saker som forelegges av Kirkemøtet, Kirkerådet og andre kirkelige eller offentlige instanser. Biskopen kan av eget tiltak ta opp saker som gjelder forhold innen bispedømmet, Den norske kirke eller samfunnet ellers.

§ 30. Biskopen utfører de gjøremål som til enhver tid er pålagt i medhold av lov.

§ 31. Tjenesteordningen trer i kraft straks.

7.2 Tjenesteordning for proster

§ 1. Prosten leder prestatjenesten i prostiet og bistår biskopen i dennes tjenesteutøvelse.

§ 2. Prosten er forpliktet på de mål og strategier som er fastsatt for virksomheten i Den norske kirke og i vedkommende bispedømme og skal støtte opp om tiltak som fremmer disse.

§ 3. Prosten skal i samvirke med kirkelige råd og utvalg bidra til et godt arbeidsmiljø, samarbeid og åndelig fellesskap innen de kirkelige arbeidslag i prostiet og bistå ansatte og kirkelige organer med faglig veiledning, råd og støtte.

§ 4. Prosten ivaretar arbeidsgivers styringsrett overfor prestene i prostiet og har biskopen *stiftsdirektøren* som sin overordnede. Prosten er nærmeste overordnede for *prostiets søkneprester og prostiprester* og fordeler de oppgaver mellom *prostiets prester prestene* som ikke allerede er pålagt den enkelte prest ved instruks eller særskilt bestemmelse gitt av høyere myndighet. Prosten tilstår prestene ferie og tjenestefrihet i samsvar med gjeldende lov- og avtaleverk.

§ 5. *Prosten er biskopens medhjelper i tilsynet, og står i forhold som gjelder tilsyn under ledelse av biskopen.*

Prosten skal se til at prestene i prostiet forvalter Ord og sakrament slik at kristen tro og kristent liv fremmes i menighetene ved at de etter gjeldende ordninger

- a) holder forordnede gudstjenester og forretter kirkelige handlinger,
- b) deltar i utførelsen av dåps- og konfirmasjonsopplæring,
- c) utøver sjelesorg og veiledning, går med dødsbud, reiser i soknebud og også ellers besøker syke i soknene og
- d) utfører forkynnerarbeid og i samråd med menighetsrådet annet menighetsbyggende arbeid.

Prosten skal se til at de øvrige vigslende medarbeidere i prostiet utfører sin tjeneste i samsvar med sine vigslingsforpliktelser og tjenestens formål.

Prosten skal stimulere prestene og øvrige kirkefaglige medarbeidere til etterutdanning og bidra til at de opprettholder og utvikler sin kompetanse i samsvar med fastsatte mål og planer.

§ 6. Prosten skal sørge for den nødvendige samordning mellom prestedetjenesten og de kirkelige rådenes virksomhet.

Prosten er medlem av prostirådet, der hvor slikt er opprettet. Prosten har rett til å ta del i menighetsmøter og menighetsrådsmøter i prostiet, men bare stemme om han/hun ellers har stemmerett i organet. Prosten er medlem av kirkelig fellesråd når han/hun er oppnevnt av biskopen og kan også bemyndiges til uten stemmerett å ta del i fellesrådets møter på biskopens vegne.

§ 7. Prosten

- a) gjør tjeneste som menighetsprest slik ~~biskopen~~ *stiftsdirektøren i samråd med biskopen* fastsetter,
- b) foretar prostebesøk i prostiets menigheter etter den ordning som er fastsatt i bispedømmet,
- c) deltar i forberedelse og gjennomføring av bispevisitaser og utfører de deler av visitasen som pålegges av biskopen, i samsvar med visitasreglement for Den norske kirke,
- d) medvirker ved tilsetning av biskop og ved tilsetning av kirkelige tjenestemenn etter gjeldende regler,
- e) utferdiger for ~~biskopen~~ *stiftsdirektøren i samråd med biskopen* forslag til instruks for den enkelte menighetsprest i prostiet i samsvar med regler fastsatt i tjenesteordning for menighetsprester
- f) medvirker ved ~~ordinasjon~~ *vigsling* av prest, og ~~vigsling~~ av kateket, kantor og diakon etter gjeldende bestemmelser,
- g) foretar vigsling til fast kirkelig tjeneste etter gjeldende bestemmelser,
- h) innsetter menighetsprest, kateket, kantor og diakon, eller bemyndiger andre til å gjøre det, etter gjeldende bestemmelser,
- i) holder seg orientert om kirkene i prostiet og medvirker ved kirkevigsler,
- j) samtykker i at forsamlingslokaler nyttes og innvies som interimskirker,
- k) vigsler kirkegård eller bemyndiger annen prest til å gjøre det,
- l) deltar i prostemøte og bispedømmemøter,
- m) deltar i kirkejubileer, grunnsteinsnedleggelse og liknende spesielle anledninger sammen med eller på vegne av biskopen og
- n) gir uttalelse i saker som gjelder forhold i prostiet og etter anmodning av høyere myndighet også i saker som gjelder bispedømmet eller hele Den norske kirke.

Prosten utfører for øvrig de gjøremål som til enhver tid er pålagt ved bestemmelse av Kirkemøtet eller biskopen.

§ 8. Prosten er med hensyn til rettigheter og plikter undergitt de regler som gjelder for arbeidstakere i Den norske kirke. Prostens tjenestedistrikt utgjør et prosti med

utstrekning fastsatt av bispedømmerådet. Prosten må finne seg i endringer i gjøremål og tjenstedistriktets utstrekning.

§ 9. Prost i et prosti med domkirke er domprost. Domprosten er biskopens faste vikar. Biskopen kan i særskilte tilfeller bemyndige domprosten til å utføre bispetjeneste.

§ 10. Prosten innsettes i sin stilling av biskopen eller på dennes vegne av domprosten eller en annen prost etter avgjørelse av biskopen.

§ 11. Prosten lønnes etter Den norske kirkes lønnsregulativ og får særskilte godtgjøringer etter de regler og satser som gjelder til enhver tid. For tjenestereiser som er nødvendige for å utføre oppgaver etter denne tjenesteordning, tilkommer prosten skyssgodtgjøring etter Den norske kirkes satser innenfor budsjetttramme fastsatt av bispedømmerådet.

§ 12. Tjenesteordningen for menighetsprester gjelder for proster så langt den passer.

§ 13. Tjenesteordningen trer i kraft straks

7.3 Tjenesteordning med kvalifikasjonskrav for menighetsprester (utdrag)

§ 2. Presten skal forvalte Ord og sakrament slik at kristen tro og kristent liv fremmes i menighetene ved å

- a) holde forordnede gudstjenester og forrette kirkelige handlinger,
- b) utføre dåps- og konfirmasjonsopplæring,
- c) utøve sjelesorg og veiledning, gå med dødsbud, reise i soknebud og også ellers besøke syke og
- d) utføre forkynnerarbeid og i samråd med menighetsrådet annet menighetsbyggende arbeid.

Presten skal også utføre andre gjøremål som er eller måtte bli pålagt ved lov eller bestemmelse av Kirkemøtet.

Presten skal forberede ovennevnte gjøremål og sette av nødvendig tid til studium og personlig fornyelse.

Nærmere bestemmelser om omfanget av ovennevnte gjøremål for den enkelte prest treffes av prosten etter samråd med presten. ~~Biskopen~~ *Stiftsdirektøren i samråd med biskopen* kan ved instruks bestemme at enkelte prester helt eller delvis skal fritas for gjøremål som er nevnt i første ledd ovenfor, og tillegges en spesialisert tjeneste.

§ 8. Presten står under tjenstlig tilsyn av biskop. Prosten er sokneprestens og prostiprestens nærmeste overordnede. Soknepresten er kapellanens nærmeste overordnede når ikke annet er bestemt av ~~biskopen~~. Tjenstlig korrespondanse med høyere myndighet skal gå tjenestevei gjennom nærmeste overordnede.

§ 14. Nærmere bestemmelser om tjenesteoppgaver for den enkelte menighetsprest kan fastsettes av *stiftsdirektøren i samråd med* biskopen i instruks for stillingen. Instruksen kan ikke fravike bestemmelser gitt av Kirkemøtet. Den enkelte prest kan ikke pålegges gjøremål som samlet inklusive reisetid ikke kan påregnes utført på tilfredsstillende måte innenfor normal arbeidsuke.

7.4 Personalreglement for Den norske kirke (utdrag)

§ 25. Avtalefestede permisjoner

Permisjoner gis etter Hovedtariffavtalens bestemmelser.

Søknad om permisjoner som er avtalefestet, avgjøres for arbeidstakere ved bispedømmekontorene, Bispemøtet og Kirkerådet av organets daglige leder eller den denne gir fullmakt. Prost avgjør søknader fra menighetsprest i prostiet. ~~Biskopen~~ *Stiftsdirektøren* avgjør søknader fra prost i bispedømmet. Bispemøtets preses avgjør søknad fra biskop. Kirkerådets leder avgjør søknad fra preses. Det enkelte bispedømmeråd, Bispemøtets arbeidsutvalg og Kirkerådets arbeidsutvalg avgjør søknad fra organets daglige leder.

§ 26. Permisjoner i forbindelse med opplæring, overgang til annen stilling mv.

For arbeidstakere ved bispedømmekontor, Bispemøtet eller ved Kirkerådet kan organets daglige leder, så langt tjenesten tillater det, gi tjenestefri med eller uten lønn til arbeidstaker som ønsker å gjennomføre en utdanning eller utføre et arbeid som er av direkte betydning for vedkommendes videre faglige utvikling i Den norske kirkes tjeneste. Ved tjenestefri med lønn forutsettes det at utføring av annet arbeid er ulønnet. Når det gjelder vilkårene for tjenestefri med lønn, herunder regler om plikttid, følges bestemmelsene om dette i egen avtale.

For prest kan ~~biskopen~~ *stiftsdirektøren*, så langt tjenesten tillater det, gi tjenestefri med eller uten lønn i inntil tre år for den som ønsker å gjennomføre en utdanning eller utføre et arbeid som er av direkte betydning for vedkommendes videre faglige utvikling i Den norske kirkes tjeneste. Preses kan på samme vilkår gi biskopen tjenestefri, og tilsvarende Kirkerådets leder for preses. Ved tjenestefri med lønn forutsettes det at utføring av annet arbeid er ulønnet. Når det gjelder vilkårene for tjenestefri med lønn, herunder regler om plikttid, følges bestemmelsene om dette i egen særavtale.

Tjenestefri for å overta annen stilling i eller utenfor kirken, kan gis i inntil ett år. Unntaksvis kan slik permisjon forlenges. For arbeidstakere ved bispedømmekontor, Bispemøtet og Kirkerådet behandles søknad om slik permisjon av organets daglige leder. For prest behandles søknad om slik permisjon av vedkommende ~~biskop~~ *stiftsdirektør*.

§ 27. Ferie mv.

Regler om feriefastsettelse og tiden for ferie er regulert i ferieloven. Bestemmelser om fridager er regulert i særskilte avtaler.

For prestene sørger prosten for at det blir satt opp ferielister for prostiet i så god tid som mulig. Prosten tilstår prestene ferie. ~~Biskopen~~ *Stiftsdirektøren* tilstår prostene ferie. Biskopen meddeles ferie av preses og preses av Kirkerådets leder.

For arbeidstakere ved bispedømmekontorene, Bispemøtet og Kirkerådet sørger nærmeste foresatte for at det blir satt opp ferielister i så god tid som mulig. Det skal sørges for forsvarlig bemanning til enhver tid. Ferielistene godkjennes av organets daglige leder eller den denne gir fullmakt. Tilsvarende gjelder ved senere endringer.

Spørsmål til høyringsnotatet om biskopens tilsyn

1. Støtter du/dere forslaget om å flytte § 1 i tjenesteordning for biskoper, som beskriver innholdet i tilsynet, inn i kirkeordningen?
Ja
Nei
Ingen mening
Merknad
2. Støtter du/dere forslaget om at det ikke bør stå i bestemmelsen at biskopen kan gi bindende pålegg til valgte råd?
Ja
Nei
Ingen mening
Merknad
3. Støtter du/dere å flytte arbeidsgivers styringsrett over prestene fra biskopen til bispedømmerådet v/stiftsdirektøren?
Ja
Nei
Ingen mening
Merknad
4. Støtter du/dere forslaget om at prosten fortsatt skal være biskopens medhjelper og kunne ivareta tilsynsoppgaver på vegne av biskopen, samtidig som prosten fortsatt ivaretar arbeidsgivers styringsrett over prestene lokalt?
Ja
Nei
Ingen mening
Merknad
5. Støtter du/dere forslaget om å styrke biskopens rolle i kompetanseutvikling for alle kirkefaglig ansatte?
Ja
Nei
Ingen mening
Merknad

6. Støtter du/dere forslaget om å styrke biskopens rolle ved tilsetting i alle stillinger som det vigsles til?

Ja

Nei

Ingen mening

Merknad

7. Støtter du/dere forslaget om at det bør innføres nye saksbehandlingsregler i tilknytning til vigslingsamtalen?

Ja

Nei

Ingen mening

Merknad

8. Andre kommentarer:

[Biskopens tilsyn \(office.com\)](https://www.biskopens-tilsyn.no/)

Biskopens tilsyn – kortversjon

Innledning – hva saken dreier seg om

Denne saken gjelder endringer i biskopens rolle og funksjoner på bakgrunn av vedtak i Kirkemøtet i 2022 og 2023. Hensikten med endringene er å styrke biskopens tilsyn og å tydeliggjøre biskopen som en leder i kirken.

Kirkemøtet behandlet i 2022 en sak om fremtidig organisering av Den norske kirke (KM 10/22). Her ble det både vedtatt en intensjon om en fremtidig modell for arbeidsgiverorganisering og dessuten en rekke modelluavhengige elementer. Blant disse var også spørsmålet om biskopens rolle i en fremtidig kirkeordning.

I vedtaket kom dette til uttrykk slik:

b) Biskopens tilsyn skal styrkes og ledelsen tydeliggjøres, uten at biskopen skal utøve arbeidsgivers styringsrett på samme måte som i dag.

I forlengelsen av vedtaket fra 2022 behandlet Kirkemøtet i 2023 igjen spørsmål om kirkelig organisering og biskopens rolle (KM 5/23). Kirkemøtet gjorde følgende vedtak:

Biskopens tilsyn og ledelse skal styrkes, blant annet ved at biskopen får en rolle ved ansettelse i alle vigslede stillinger, og gjennom en tydelig beskrivelse av innholdet i og rekkevidden av myndigheten til å fatte bindende vedtak. Det etableres faste møtepunkter mellom biskopen og de valgte rådene i soknet, samt daglig ledelse i disse. Det utarbeides et forslag til regler om saksbehandling som rammer inn biskopens tilsyn.

I 2024 behandlet Kirkemøtet en sak om blant annet bispedømmerådets rolle i en fremtidig kirkeordning (KM 7/24). Kirkemøtet vedtok da blant annet følgende:

Mandat og oppgaver for bispedømmerådet må også bli definert med omsyn til biskopens tilsynsoppgaver.

Disse vedtakene er grunnlaget for forslagene til regelendringer som nå sendes på høring.

Nærmere om biskopens rolle og funksjon

Biskopens rolle i historisk sammenheng

Ordet biskop kommer fra det greske *episkopos* som betyr «tilsynsmann». De første menighetene tok noen steder i bruk denne tittelen for ledere i menigheten. Etter hvert som lokalkirken spredte seg over større geografiske områder, utviklet biskopen seg mer til en regional leder, som fikk rett til å sende presbytere til å representere seg lokalt. Fra denne begynnelsen utviklet det seg en tydelig hierarkisk ordning med biskopen som den ubestridte lederen av lokalkirken. Hos Luther og de øvrige

lutherske reformatorene ble tyngdepunktet lagt annerledes. I Confessio Augustana (CA) hører den særlige tjenesten med Ord og sakrament (tidligere kalt det kirkelige embetet) i CA 5 primært til i den lokale, gudstjenestefeirende menigheten. I luthersk embetsteologi er det ingen prinsipiell forskjell på prestatjeneste og bispetjeneste, bare en praktisk. Både prester og biskoper skal utøve sin myndighet først og fremst gjennom forkynnelse og sakramentsforvaltning.

Det betyr likevel ikke at reformatorene ikke anerkjente biskopene som ledere i kirken. Denne rollen ble også ivaretatt i dansk-norsk sammenheng. Biskopene fikk en lederrolle i kirken, som omfattet både menighetene og prestene, og i videre forstand hele samfunnet. Dette fortsatt etter 1814. Det var biskopene som på Kongens vegne skulle se til at «Religionens offentlige Lærere følge de dem foreskrevne Normer», som det het i den gamle Grunnloven § 16.

En egen tjenesteordning for biskoper ble første gang fastsatt ved kongelig resolusjon i 1997. I hovedsak var denne tjenesteordningen en videreføring og samling av en rekke ulike eldre bestemmelser.

Biskopenes rolle som ledere i kirken er i løpet av det siste århundret også supplert med en rekke demokratisk valgte organer. I 1920 ble det kirkelige lokalstyret etablert, gjennom lov om menighetsråd, og i 1933 kom en tilsvarende regulering om etablering av bispedømmeråd. Disse bestemmelsene ble samlet i kirkeordningsloven av 1953. Bispemøtet, som ble fast etablert i 1934, var lenge det eneste offisielle sentralkirkelige organet, men det ble supplert av bispedømmerådernes fellestråd (etter hvert kalt Kirkerådet) i 1969, Mellomkirkelig råd i 1970 og til slutt av Kirkemøtet, som ble etablert i 1984. I 1992 opprettet Kirkemøtet også Samisk kirkeråd.

Nærmere om begrepene tilsyn og ledelse

Begrepet tilsyn er i normal norsk språkbruk mest vanlig i forbindelse med offentlige tilsyn, som opererer utenfor virksomheten. I motsetning til slike statlige tilsynsorganer er biskopen på en annen måte en del av den virksomheten det føres tilsyn med. Tilsyn er en type ledelse, gjerne betegnet som pastoral ledelse. Ledelsesansvaret er forankret i tjenesten med Ord og sakrament, og betegner ansvaret for, som hyrde, å videreføre og fastholde evangeliet, gjennom forkynnelse, gudstjenesteliv og annen kirkelig aktivitet som følger av dette. Den ligger nær det som mer generelt blir kalt institusjonell eller verdibasert ledelse, med fokus på å fremme formål, identitet og verdier. I kirkelig sammenheng er det formulert som å fremme kirkens enhet. Videre har tilsynet også noen utslag som går mer i retning av styringsoppgaver. Det gjelder særlig myndigheten til å forordne gudstjenester og vigslingsmyndigheten.

Utgangspunktet for Den norske kirkes innholdsbestemmelse av begrepet tilsyn er formuleringene i § 1 i tjenesteordning for biskoper.

Videre vil de økumeniske samtaler som Den norske kirke har deltatt i, gi et bredere materiale til forståelsen av biskopens tjeneste.

Biskopens rolle og oppgaver i Den norske kirke i dag

Biskopens rolle og posisjon i Den norske kirke i dag har både prinsipielle og mer historiske/pragmatiske begrunnelser. Kirkemøtet er nå det øverste styrende organet i Den norske kirke, og det organet som biskopenes myndighet springer ut fra. Samtidig vil forholdet til Kirkemøtet være preget av forståelsen av samvirkemodellen (se nedenfor kap. 3.1.1) . I Kirkemøtet ivaretar biskopene rollen som de øverste representantene for tjenesten med Ord og sakrament, med et særlig ansvar for å verne kirkens lære og bevare enheten. Dette lærevernet utøver biskopene både enkeltvis og som kollegium, også overfor Kirkemøtet.

Formelt bygger biskopens myndighet og oppgaver i Den norske kirke særlig på tre regelverk, nemlig liturgien for vigsling av biskop, tjenesteordning for biskoper og visitasreglementet. Deler av biskopens myndighet og oppgaver er også nevnt i kirkeordningen og en rekke andre kirkelige regelverk. Disse gir til sammen et utfyllende bilde av hva Den norske kirke legger i begrepet tilsyn.

Tilsynsoppdraget blir, i tråd med vigslingsliturgien, tegnet ut i § 1 i tjenesteordningen. De øvrige bestemmelsene om biskopens myndighet og tjenesteoppgaver kan i stor grad – med unntak av § 2 om biskopens ledelse av prestedtjenesten – leses som en utdyping og konkretisering av § 1.

Visitasreglementet ligger også i forlengelsen av oppdraget gitt i vigslingen og gir en nærmere beskrivelse og utdyping av hvordan biskopen i løpet av visitasen skal utøve tilsynet i møte med de ansatte, hele menigheten og lokalsamfunnet.

De tilsynsoppgavene som på dette grunnlaget er gitt biskopen i dagens regelverk, kan kort oppsummeres slik:

Biskopen skal:

- rettlede og oppmuntre menighetene i bispedømmet,
- bekrefte kirkens kall av medarbeidere gjennom vigsling av tjenester som det vigsles til, og gjennom å gi kallsbrev/tjenestebrev til vigslede medarbeidere som blir innsatt i en ny stilling,
- rettlede og oppmuntre bispedømmets ansatte og øvrige medarbeidere,
- ha tilsyn med gudstjenestelivet.

I tillegg har biskopene også noen oppgaver som *ikke* følger direkte av tilsynsmyndigheten. Det gjelder i første rekke rollen som øverste leder av prestedtjenesten i det enkelte bispedømme. Biskopen har videre en rolle som godkjenninginstans og klageinstans i ulike sammenhenger, knyttet til kirkemedlemskap og soknetilknytning og til kirkebygg og liturgisk inventar og utstyr.

Endringer i biskopens rolle og oppgaver

Både rollen og oppgavene for biskopen foreslås i hovedsak bli videreført, men som nevnt i innledningen, har Kirkemøtet gjennom flere vedtak lagt opp til en endring i

biskopens rolle i kirkestrukturen, hvor tilsynsfunksjonen blir styrket og biskopens ledelsesoppgaver i hele kirken blir synliggjort i større grad.

Intensjonen med å skille tilsyns- og arbeidsgiverrollene er å gi tilsynet en større bredde og tydeliggjøre at nedslagsfeltet for biskopens ledelse er bredere enn bare prestene. På denne måten vil bortfall av styringsrett også kunne innebære en styrking av tilsynet

Som forvaltningsorgan har biskopen fortsatt behov for en stab, og Kirkerådet legger til grunn at bispedømmerådet fortsatt skal gi biskopen de nødvendige administrative ressursene som trengs for å ivareta tilsynsmyndigheten i bispedømmet.

Biskopenes visitas er en viktig side av biskopens tilsyn som utøves på vegne av hele kirken. Rammebestemmelser for visitasen bør derfor vedtas av Kirkemøtet som kirkens høyeste organ. Samtidig legger Kirkerådet til grunn at Bispemøtet vil ha en rolle i forberedelsen av en slik sak for Kirkemøtet, og at nærmere bestemmelser om visitasen kan fastsettes av Bispemøtet. Kirkerådet vil komme tilbake til en slik revisjon på et senere tidspunkt.

I forlengelsen av de vedtakene som er nevnt over, foreslår Kirkerådet en rekke endringer i tilknytning til biskopens rolle og oppgaver:

- *Stadfestelse av biskopens overordnede tilsynsansvar for både ansatte og styringsorganer i Den norske kirke.* Dette er ikke en materiell endring, men en understreking av biskopens tilsynsmyndighet. Kirkerådet foreslår å flytte dagens § 1 i tjenesteordning for biskoper, som beskriver tilsynet, inn i kirkeordningen.
- *Endring av arbeidsgiverfunksjonen for prestene.* Kirkemøtet har vedtatt at biskopen ikke lenger skal utøve arbeidsgivers styringsrett over prestene på samme måte som i dag. Ledelsen av prestatjenesten blir overført til bispedømmerådet, og blir ivaretatt av stiftsdirektøren som daglig leder for rådet. Prostene vil fortsatt lede prestatjenesten lokalt.
- *Stadfestelse av at prostene fortsatt vil være biskopens medhjelpere i tilsynet.* Tilsynsmyndigheten i seg selv er gitt til den som har bispetjenesten, og kan ikke delegeres, men prosten vil fremdeles, på vegne av biskopen, kunne ivareta tilsynsoppgaver. Det vil dermed fortsette å være tette bånd mellom biskopen og prostene i det enkelte bispedømmet. Fordi prosten også skal lede prestatjenesten lokalt, vil dessuten stiftsdirektør/daglig leder for bispedømmerådet være prostens nærmeste overordnede.
- *Understreking av biskopens del i ansvaret for kompetanseutvikling.* Kompetanseutvikling er en sentral del av det ansvaret som arbeidsgiveren har for å ivareta den både enkelte ansatte og virksomheten som helhet. Samtidig har det en side til oppfølging av tilsynsansvaret. Biskopen har i kraft av sin rolle en

samlende og sammenbindende posisjon som legger godt til rette for å bidra til tverrfaglig kompetanseledelse i prostiene og bispedømmene. Prosten kan lokalt ivareta begge disse ansvarsområdene for prestene. Samtidig vil prosten kunne følge opp dette ansvaret på vegne av biskopen for de andre tjenestegruppene, der arbeidsgiveransvaret ligger hos kirkelig fellestråd

- *Styrking av biskopens rolle ved ansettelse.* Menighetsprester og spesialprester blir fra 2023 ikke lenger ansatt direkte i bispedømmerådet, men av et partssammensatt utvalg. For at biskopens rolle ved ansettelse av prest kan styrkes utover dagens ordning, foreslår Kirkerådet at prosten skal forelegge forslaget for biskopen før det blir endelig formulert, og at biskopen gir sin påtegning til det skriftlige forslaget som går til tilsettingsrådet. Det foreslås også en styrking av biskopens rolle for andre stillinger som det vigsles til, og som har soknet som arbeidsgiver, men det må følges opp i arbeidet med et felles personalreglement.
- *Kallsbrev til alle vigslede stillinger.* En side ved nye ansettelse til vigslede stillinger er at biskopen skriver et kallsbrev eller tjenestebrev til menigheten, hvor biskopen gir sin anbefaling av den som blir innsatt i stillingen. Dette står i dag uttrykt i tjenesteordning for diakon, kateket og kantor, men ikke for prest. Kirkerådet foreslår at det også gjøres gjeldende for prester, og at alle betegnes «kallsbrev».
- *Presisering av myndighet til å gi bindende pålegg.* Et virkemiddel i biskopens tilsyn er å gi bindende pålegg til medarbeidere. Kirkerådet foreslår å justere formuleringen, slik at den nevner alle vigslede medarbeidere spesielt, og ikke bare prester. Biskopen har også myndighet til å gi en form for pålegg til kirkelige styringsorganer.
- *Saksbehandlingsregler knyttet til vigsling.* Personer som ønsker å vigsles til en kirkelig tjeneste, må i dag gjennom programmet *Veien til vigsling* (VTV). Biskopen avgjør deretter om vedkommende kan vigsles etter en personlig samtale kalt vigslingssamtale. Det er i dag ingen formaliteter knyttet til denne samtalen, og Kirkerådet foreslår at det må finnes en noe mer formell innramming av disse samtaler i tilfeller der vigslingkandidaten får avslag på søknad om vigsling.

Forslag til konkrete regelendringer knyttet til disse endringsforslagene finnes i hoveddokumentet kap. 5.

DEN NORSKE KIRKE

SAKS PROTOKOLL

Arkivsak-dok. 24/02755
Arkivkode
Saksbehandler Maria Vassli Gjære

Behandla av	Møtedato	Saknr
1 Møre bispedømmeråd 2024-2027	11.11.2024	48/24
2 Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024	

Høyringsvar "Biskopens tilsyn"

Møre bispedømmeråd 2024-2027 har behandlet saken i møte 11.11.2024 sak 48/24

Møtebehandling

Saka vart utsett til møtet 12. desember 2024

Vedtak

Møre bispedømmeråd ber om at innspela frå møtet vert innarbeid og tatt inn i eit endeleg høyringsvar som handsamast på møte 12. desember.

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	110	24/02240-2	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
53/24	Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024

Budsjett 2025

Vedlegg:

Budsjettnotat 2025 - for Møre bispedømme

KR-sak 90/24 Budsjett 2025 for rettssubjektet den norske kirke

Saksorientering

Det er for 2025 nye forutsetningar for utarbeiding av budsjettet. I 2024 vart det stilt krav om budsjett i balanse for 2025, med bakgrunn i auka pensjonskostnader. I tillegg ser administrasjonen i Kyrkjerådet at drifta må reduserast ytterlegare, utan at konsekvensane her er kjent.

Budsjettet for Møre bispedømmeråd er utarbeida på bakgrunn av:

1: Overordna perspektiv og rammer

Kyrkjerådet (KR) handsamar budsjett for 2025 i sitt møte 5/6-desember. Saksframlegget til bispedømmerådet er basert på saksframlegg til KR sak 90/24, før Kirkerådet har fatta vedtak.

Budsjettføresetnadane for rDnk er krevjande. Auka lønskostnadar utover vektst i tilskot, stor auke i pensjonskostnadene som ikkje blir kompensert. Forslag til statsbudsjett er lagt fram med ei auke frå 2024 på 3,7%. Lønsauke er rekna til 4,5%

Kyrkjerådet har bedt om eit budsjett i balanse samstundes som pensjonskostnadane har auka dramatisk og at førstelinja skal vernast så langt råd. Dette får konsekvensar for administrasjonen i Kyrkjerådet og bispedømmeråda, der det er forslag om å redusere administrative stillingar med 65 årsverk.

2: Ressurssituasjonen for Møre bispedømme

Møre bispedømme har i dei seinare åra brukt av akkumulert mindreforbruk for å dekke opp eit meirforbruk på drift. Det har vore mogleg å bruke meir ressursar til prestestillingar enn det var tildeling for. I tillegg har det vore mogleg å finansiere aktivitetar og gi tilskot til tiltak i kyrkjelydane utover det som var i tildelinga. Vi går no inn i ei ny tid med avgrensa handlingsrom.

Samstundes står vi i to ulike prosessar her i Møre. Den ein prosessen går i mot prestetenesta og har vore kjent i 2024 og den andre prosessen, som er retta mot administrasjonen kom i slutten av november.

- A) For prestetenesta er det i Møre oppretta fleire stillingar enn det har vore budsjettdekning for. Møre har hatt fleire prestar under utdanning og rimelege vikarar.

Dette har vore mogleg å handtere ei tid med utfordringar knytt til rekruttering, men no er tida annleis. Det er prestar i dei fleste av stillingane, samtidig som lønskostnadane auka meir enn tildelinga. Dette er to av dei viktigaste grunnane til at Møre no må ta ned talet på årsverk. Møre har hatt innsparingskrav før som ikkje har vore iverksett, på grunn av bruk av tidlegare års mindreforbruk. Desse innsparingskrava må vi no iverksette enten ved i fast nedtak av stillingar eller gjennom midlertidig nedtrekk av årsverk.

Formelt ligger det til bispedømerådet å opprette og legge ned stillingar. Med eit unnatak blir det ikkje gjort framlegg om å legge ned prestestillingar no. Unnataket er 50 % stilling som prost i Indre Romsdal, med bakgrunn i at Indre Romsdal prosti og Molde domprosti vert slått saman frå 1/1-25.

Stiftsdirektøren ber bispedømerådet om fullmakt å ta ned årsverk midlertidig innafør den ressursfordelingsmodellen som bispedømerådet har vedtatt. Dette vil skje i samråd med prostar og tillitsvalde. Stillingar som spesialprestar (fengselsprestar og studentprestar er skjerma).

- B) For administrasjonen ved bispedømekontoret er det ein eigen prosess for å nå målet om reduksjon av kostnader til løn og drift. Bakgrunnen for denne prosessen er at Kyrkjerådet/Kyrkjemøtet har stilt krav om å nå eit budsjett i balanse samtidig som førstelinja skal vernast. Denne prosessen er styrt av Kyrkjerådet sin direktør og omfattar administrasjonen i Kyrkjerådet og alle bispedømekontor. Konsekvensane for Møre bispedømekontor er ikkje kjent.

3: Budsjett 2025 for Møre bispedøme

Førebels budsjett bygger på antatt tildeling av ramme frå Kyrkjerådet.

Total tildelt ramme kr 126 261 000 – fordelt som følgjer;

- kr 88 741 000 budsjettgruppe 1 - drift
- kr 37 520 000 budsjettgruppe 2 – tilskot (undervisning, diakoni og trusopplæring i kyrkjelydane)

Budsjettramma til Møre bispedømeråd er løns- og prisjustert med 3,74 %. Det er trekt kr 610 000 som er Møre bispedøme sin del av 11 årsverk som Kyrkjerådet har vedtatt tatt ned i bispedømeadministrasjonane.

Akkumulert mindreforbruk drift på kr 1.489.000,- og mindreforbruk tilskot kr 881.000,- pr 31/12-23 er lagt til ubunden eigenkapital som ikkje er høve til å bruke av.

Det er budsjettert med 68,9 årsverk presteteneste og 12,2 årsverk ved bispedømekontoret.

Budsjettet er i balanse, men det må bli arbeida med innsparingstiltak på løn og drift på kr 1 362 000.

Del 3a: Budsjett lønskostnader

- Det er budsjettert på alle stillingar – uavhengig av om det er tilsett i stilling eller ikkje.
- Det er budsjettdekning for vikarar i vakante stillingar og fråvær i studie for Prest under utdanning (PUU)
- Det er sett av løn til 5 ferievikarar og vikar ved studiepermisjon
- Det er ikkje budsjettert med NAV-refusjonar (sjukepengar mm). NAV-refusjon gir handlingsrom til å dekke opp med vikar evt. inndeckning for innsparingskrav.
- Beredskap for prestar
- Lønsoppgjjer rekna til 4,5%

Del 3b: Drifts- og reisekostnader

- Det er budsjettert til arbeidsretteiing, men på lågare nivå enn 2024
- Det er budsjettert til kompetanseutvikling, men på lågare nivå enn 2024
- Det er budsjettert med personaltiltak
- Reiseutgifter er budsjettert om lag som for 2024

- Det er budsjettert med lågare kontorkostnadar enn for 2024
- Kostnadar for administrativ hjelp for prostar blir vidareført
- Kostnadar til møter og fagsamlingar er redusert. Det blir budsjettert med kostnadar til å arrangere ein stiftsdag.
- Aktivitetar på kulturfeltet og kostnadar i høve til venskapsarbeid med Newcastle og Ungarn er redusert.

Del 3c: Tilskot til undervisning, diakoni og kyrkjemusikk

Tilskot blir vidareformidla til kyrkjelege fellesråd for aktivitetar til trusopplæring, diakoni, undervisning og kyrkjemusikk i domkyrkja. For 2025 er det etter vedtak i Kyrkjerådet ikkje høve til å lyse ut eller tildele midlar frå mindreforbruk/ikkje nytta tilskotsmidlar. Møre sin vekstmiddelordning er det difor ikkje høve til å vidareføre i 2025

For tilskot til trusopplæring følgjer dette nasjonale føringar og kriteriar til alle fellesråd. For tilskot til stillingar innafor diakoni og undervisning følgjer dette av tidlegare vedtak gjort av bispedømerådet. Desse blir fordelt slik til fellesråd i:

Prosti	Kateketar med tilskot	Diakonar med tilskot (50%)
Molde domprosti	3	4
Ytre Nordmøre prosti	2	2
Indre Nordmøre prosti		1
Nordre Sunnmøre prosti	5	8
Søre Sunnmøre	4	4
Sum Møre	14	19

Kyrkjemøtet har gjort vedtak om endring i tilskotsordninga, frå å vere tilskot til stillingar er det no endra til tilskot til aktivitet. Dette blir implementert med verknad frå budsjettåret 2026.

Det blir elles vist til vedlagte «Budsjettnotat 2025» utarbeida av Felles Økonomieining og saksframlegg «KR-sak 90/24» til Kyrkjerådet 5. og 6. desember 2024.

Forslag til vedtak

1. Møre bispedømeråd vedtar budsjett for 2025. Bispedømerådet ber om å få saka tilbake om føresetnadene i endeleg tildelingsbrev frå Kyrkjerådet blir vesentleg endra.
2. Møre bispedømeråd legger ned 50 % stilling som prost i Indre Romsdal prosti frå 1/1-25 i samband med samanslåing med nytt Molde domprosti.
3. Møre bispedømeråd gir stiftsdirektøren fullmakt til midlertidig å ta ned presteårsverk innafor den vedtatte ressursfordelingsmodellen. Stillingar som spesialprestar skal bli skjerma. Nedtak av stillingar skal kome i staden for krav til innsparing.
4. Møre bispedømeråd støtter prosess for å nå eit budsjett i balanse for rDnk.

Budsjettnotat fra Seksjon for økonomi

280 – Møre bispedømmeråd – Foreløpig budsjett 2025

Foreløpig budsjett 2025 (versjon pr. 03.12.2024) er utarbeidet av seksjon for økonomi i samarbeid med stiftsdirektør, avdelingsledere og øvrig administrasjon.

Budsjettramme 2025:

Foreløpig budsjett bygger på foreløpig antatt ramme fra Kirkerådet.

Tildeling til Møre bispedømmeråd antas å bli på kr 126 261 000 – fordelt som følger;

- kr 88 741 000 budsjettgruppe 1 - drift
- kr 37 520 000 budsjettgruppe 2 – tilskudd

Årets ramme til Møre bispedømmeråd er lønns- og prisjustert med 3,74 %. Det er tillegg fratrukket kr 610 000 som er Møre bispedømmes andel av 11 årsverk nedtrekk av stillinger i bispedømmeadministrasjonene som er vedtatt av Kirkerådet.

Disponible midler - Balansepost (konto 2050)

Møre bispedømmeråd har et akkumulert mindreforbruk fra 31.12.2023 på kr 2 370 000. Dette er fordelt på drift med kr 1 489 000 og tilskudd kr 881 000.

Kirkerådet har i KR-sak 52/21 vedtatt en begrensning i bispedømmerådernes akkumulerte mindreforbruk, tilsvarende 3 % av siste års tildeling. For bispedømmeråd som ved utgangen av et regnskapsår har mer enn 3 % av sin tildeling i slike oppsparte midler, vil et ytterligere mindreforbruk evt. legges til ubunden egenkapital i Den norske kirke og ikke tilflyte bispedømmet.

Det gis ikke anledning til bruk av akkumulert mindreforbruk for budsjettåret 2025. Det er også bestemt at restmidler fra tilskudd (budsjettgruppe 2) som er oppstått i fellesrådene i 2024 ikke skal lyses ut eller utbetales.

Budsjettekniske forutsetninger:

Seksjon for økonomi har fastsatt noen budsjettekniske forutsetninger som er lagt til grunn i budsjettarbeidet for 2025, spesielt gjelder dette budsjettering av lønn og godtgjørelser. Dette er i hovedsak en videreføring av tidligere års forutsetninger.

- *Lønn til faste stillinger:*
Det budsjetteres på alle stillinger – uavhengig om det er en ansatt i stillingen eller stillingen er vakant. Antall årsverk settes pr avdeling/prosti og det brukes en gjennomsnittslønn pr stillingskategori (prost, sokneprest, kapellan/prostiprest, rådgiver osv). Det er tillagt feriepenger og arbeidsgiveravgift.
Dette gir en budsjettramme som gir dekning for vikarer i vakante stillinger og fravær i forbindelse med PUU-studenter.
- *Lønn til vikarer:*
Det er satt av til 5 ferievikarer kr 300 000 og kr 144 000 til vikar i studiepermisjon. Det er også budsjettert med 30 % vikar for frikjøp leder av presteforeningen.

- *Stiftspraksis:*
Det forventes totalt 7 stiftspraksis-kandidater til Møre bispedømme i 2025. Det budsjetteres i utgangspunktet ikke med lønn til stiftspraksiskandidater der det forventes at kandidatene trer inn i tjeneste der det er vakanse eller sykdom. Det er foreløpig budsjettert med lønnskostnad for 2 stiftspraksiskandidater for 2025.

- *NAV-refusjoner:*
Det budsjetteres ikke med NAV-refusjoner (sykepenger og foreldrepenger). Arbeidsgiverperioden er 16 dager. Maks grense for NAV-refusjoner er 6G – for 2025 tilsvarer det kr 744 100.

Når man mottar NAV-refusjoner gir det et handlingsrom for å dekke opp med vikar, evt. inndekning av merforbruk gjennom året.

- *Tilleggs lønn presteskapet:*
Gjelder tilleggs lønn som følger av prestenes arbeidstidsavtale (tillegg for arbeidstid på ettermiddag, kveld-, helge- og høytidsdager).

- *Beredskaps godtgjørelse presteskapet:*
Gjelder godtgjørelser som følger av beredskapsavtalen for prestene, dvs. avtalt godtgjøring for vaktuke/-dager og for evt. utrykninger.

- *Preste-boliger:*
Ved utarbeidelse av forslag til budsjett for 2025 er det foreløpig ikke kjent at det er overført boliger av gammel ordning der Møre bispedømmeråd kan få en merkostnad i 2025. Det kan skje endringer her i løpet av året.

- *Lønnsoppgjør:*
Tildelingen til bispedømmene for 2025 er lønns- og prisjustert. Bispedømmerådene må av den grunn sette av midler til lønnsoppgjøret i 2025 i budsjettet. Det forventes 4,5 % lønnsøkning, og i budsjettet for Møre bispedømmeråd er det satt av kr 1 955 000 gjeldende for perioden mai til desember 2025. Beløpet inkluderer feriepenge og arbeidsgiveravgift.

I dette foreløpige budsjettet er det også avsatt midler til helårvirkningen av lokale forhandlinger for 2024 som ennå ikke tatt med i gjennomsnittsberegningen av lønn pr. stillingskategori – kostnad kr 721 000 inkludert feriepenge og arbeidsgiveravgift.

Budsjettering av lønn og godtgjørelse:

Foreløpig budsjett 2025 er basert på nevnte forutsetninger og etter dialog med stiftsdirektør og avdelinger. Det er blitt foretatt en gjennomgang av stillingshjemler/bemanning og vikarbehov utover full bemanning. Tilleggslønn, beredskap, lønnsoppgjør og reiser må vurderes/kvalitetssjekkes mot regnskapstallene for 2024. Evt. justeringer kan skje i endelig budsjett 2025.

Følgende årsverk er budsjettert for Møre bispedømme:

Koststed/prosti	Forslag budsjett 2025		
	Årsverk totalt	Innsparing årsverk	Netto budsjetterte årsverk
2803xxx - Bispedømmekontoret	13,00	-0,80	12,20
2804210 - Molde domprosti	19,30	-1,60	17,70
2804220 - Søre Sunnmøre prosti	16,00	-1,80	14,20
2804240 - Nordre Sunnmøre prosti	24,60	-2,80	21,80
2804260 - Ytre Nordmøre prosti	10,00	-1,10	8,90
2804270 - Indre Nordmøre prosti	7,00	-0,70	6,30
TOTALT	89,90	-8,80	81,10

Årsverk totalt inkluderer studentprester, fengselsprester og prostiprester i prostiene.

I foreløpig budsjett 2025 er det lagt inn 7 558 000. Innsparingskrav i prostiene følger fordelingsnøkkel som tidligere er vedtatt av bispedømmerådet. I tillegg må det spares kr 1 362 000 for å få budsjettet i balanse. Det må Møre bispedømme jobbe med i tiden fremover. Total innsparing for Møre bispedømmeråd er i foreløpig budsjett 2025 kr 8 920 000.

Ledergruppa i bispedømmet har arbeidet med hvordan innsparingskravene skal bli imøtekommet. Fortrinnsvis vil dette bli gjort gjennom midlertidige nedtrekk i stillinger. Dette vil skje gjennom vakansestyling og minimal bruk av vikarer ved fravær. Stiftsdirektøren vil be bispedømmerådet om fullmakt til å realisere dette.

Administrativ hjelp til prostene har budsjettmessig dekning omtrent på samme nivå som tidligere.

Budsjettering av drifts- og reisekostnader:

Forslag til foreløpig budsjett for reiser 2025 er i hovedsak basert på en videreføring av forrige års budsjett.

Etter gjennomgang av driftsposter i budsjettet er det foretatt en reduksjon på ca 1 million.

Etablerte aktiviteter som arbeidsveiledning (ABV), kompetanseutvikling (REJU) og andre personaltiltak er redusert. Tilsvarende er det gjort reduksjon i kostnader til drift av ulike råd/utvalg, fagdager (for diakoner, kateketer, trosopplærere og kirkemusikere) og stiftsdag(er). Aktiviteter innenfor kultur og vennskapsarbeid er også redusert.

Kommentarer til enkelte kontogrupper:

- *Kto.gruppe 51xx – Midlertidige stillinger, ekstrahjelp, honorar m.m:*
Gruppen inneholder vikar til frikjøp av PF-leder, stiftspraksis, ferievikarer og vikar ved lengre studiepermisjoner.

- *Kto.gruppe 53xx – Gruppeliv, honorarer og annen oppgavepliktig godtgjørelse:*
Kontogruppen inneholder kostnader til honorar bispedømmerådets medlemmer og tjenestedrakt til ansatte.
- *Kto.gruppe 59xx – Andre personalkostnader:*
Gruppen inneholder personalkostnader og regnskapsmessige avsetninger gjennom året som er relatert til øvrige konti innen lønn og godtgjørelser.
- *Kto.gruppe 67xx – Tjenester og flytting:*
Gruppen inneholder flytting, arbeidsveiledning, organisasjonsutvikling og kompetanseutvikling
- *Konto 6797 – Adm bistand proster*
Kontoen inneholder tilskudd til administrativ hjelp for prostene.
- *Kto.gruppe 68xx – Kontorrekvisita, trykksaker og møter, kurs og seminarer:*
Gruppen inneholder administrative kostnader, arrangementer/møter for kirkefagfeltene, presteskapet og administrasjonen (f.eks. prostemidler, BDR-møter, stiftsdag, UBDR, ABV, arrangementer kirkefag, div møter som f.eks. Sammen om å lede (SOL), REVU, Kontaktmøte og RAMU osv). I tillegg inneholder posten kostnader vedr. arbeid med Newcastle bispedømme og Nordre bispedømme i Ungarn.
- *Kto.gruppe 71xx – Bilgodtgjørelse, diett, reiser mm:*
Gruppen inneholder reiser for prester, biskop og ansatte i administrasjonen

Budsjettgruppe 1 – Drift:

Møre bispedømmeråd					
Budsjettforslag 2025 - budsjettgruppe 1 drift					
	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Regnskap 31.10.2024	Budsjett 2025
30xx - Salgsinntekt avgiftspliktig	0	0	0	0	0
31xx - Salgsinntekt avgiftsfri	0	0	0	-78 000	0
32xx - Salgsinntekt utenfor avgiftsområdet	0	0	0	0	0
34xx - Tilskudd og gaveinntekter	0	0	0	-6 504	0
3xxx - Andre inntekter	0	0	-20 000	-36 672	-20 000
Sum inntekter	0	0	-20 000	-121 176	-20 000
46xx - Tilskudd menigheter og fellesråd	30 000	0	0	0	0
Sum tilskudd mv	30 000	0	0	0	0
500x - Faste stillinger (inkl. feriepenger)	60 480 164	58 873 459	62 429 824	50 588 110	67 735 658
Besparelse					-1 362 000
5006 - Beredskap	1 337 692	1 402 693	1 600 000	1 135 895	1 455 000
50xx - Tilleggslønn, overtid mm	1 871 037	1 875 465	2 115 384	1 907 257	2 185 385
51xx - Midlertidige stillinger, honorarer	1 380 474	1 209 647	1 109 622	7 286 152	633 973
52xx - Fordel i arbeidsforhold	0	0			
53xx - Annen oppgavepliktig godtgjørelse	789 742	684 386	579 111	903 804	345 550
540x - Arbeidsgiveravgift	8 177 295	8 855 585	9 236 059	7 647 105	9 940 434
58xx - Refusjon syke- og fødeselspenger	0	0	0	-4 099 605	0
599x - Refusjon lønnskostnader		0	0	0	0
59xx - Andre personalkostnader	115 000	151 965	215 000	-173 408	205 000
Sum Lønn og godtgjørelser	74 151 404	73 053 200	77 285 000	65 195 310	81 139 000
60xx - Avskrivninger	42 000	0	0	0	0
63xx - Leie lokaler, strøm, renhold mm	1 765 000	1 890 000	2 116 000	1 649 618	1 741 000
64xx - Leie maskiner, inventar mm	40 000	30 000	120 000	121 210	88 000
65xx - Inventar, datautstyr, programvare mm	240 000	260 000	270 000	56 717	145 000
66xx - Vedlikehold bygninger og utstyr		25 000	25 000	0	25 000
679x - Tjenester og flytting	500 000	945 000	555 000	519 099	375 000
6797 - Adm. bistand prøster	1 370 000	1 305 000	1 030 000	637 795	1 120 000
68xx - Kontorrekvisita, trykksaker, annonser	504 704	420 000	315 000	189 373	140 000
68xx - Møter, kurs og seminarer mm	2 015 000	1 945 000	1 645 000	744 669	1 402 000
69xx - Telefon, porto mv	10 000	1 000	1 000	15 219	1 000
Sum andre driftskostnader	6 486 704	6 821 000	6 077 000	3 933 700	5 037 000
71xx - Reiser	2 280 000	2 902 000	2 615 000	2 367 825	2 560 000
73xx - Reklamekostnad og representasjon	15 000	0	0	6 828	0
74xx - Medlemskontingent og gaver	43 000	23 800	20 000	22 276	24 000
77xx - Annen kostnad	152 000	151 000	151 000	300	1 000
Sum andre driftskostnader	2 490 000	3 076 800	2 786 000	2 397 229	2 585 000
8xxx - Finansinntekter/kostnader	0	1 000		0	
Sum Finanskostnader og overføringer	0	1 000	0	0	0
TOTALT	83 158 108	82 952 000	86 128 000	71 405 063	88 741 000

Tilskudd		86 128 000	88 741 000
		36 167 000	37 520 000
		122 295 000	126 261 000
Ramme		122 295 000	126 261 000
Diff		0	0

Budsjettgruppe 2 - Tilskudd:

Foreløpig budsjett for tilskudd 2025 bygger på foreløpig ramme fra Kirkerådet. Tildelingen er prisjustert med 3,74 %.

Møre bispedømmeråd

Budsjettforslag 2025 - budsjettgruppe 2 tilskudd

	Budsjett 2022	Budsjett 2023	Budsjett 2024	Regnskap 31.10.2024	Budsjett 2025
2805110 - Tilskudd trosopplæring	20 961 000	21 723 000	22 569 000	21 885 185	23 413 000
2805120 - Tilskudd diakoni	6 400 000	6 637 000	6 896 000	6 471 774	7 106 000
2805130 - Tilskudd undervisning	6 063 000	6 283 000	6 527 000	6 678 480	6 826 000
2805140 - Tilskudd kirkemusikk	165 000	168 000	175 000	175 000	175 000
2805160 - Tilskudd fra OVF	502 000	0	0	0	0
TOTALT	34 091 000	34 811 000	36 167 000	35 210 439	37 520 000

Økonomistyring:

God økonomistyring avhenger av mest mulig oppdaterte økonomirapporter. Kvaliteten på fremtidige økonomirapporter avhenger igjen av rett kontering av bilag og at kostnadene blir belastet så fort de er påløpt. Minner om at budsjettansvarlige i Møre er ansvarlig for at kontering på bilag følger budsjettet. Det er derfor viktig at den som godkjenner bilag kontrollerer at konteringen er riktig i henhold til budsjettet. Dette gjelder ved godkjenning av regninger både i SD Worx og Xledger. En konteringsveiledning vil bli utarbeidet for hjelp med riktig kontering/bokføring.

Videre budsjettarbeid:

Foreløpig budsjettet for Møre bispedømmeråd er basert på Kirkerådets foreløpige fordeling av midler, som igjen er basert på Regjeringens Statsbudsjett for 2025. Det må derfor tas forbehold om at Statens rammetilskudd til Den norske kirke ikke endres. Det er en utfordring at rettssubjektet Den norske kirke forventer høye pensjonskostnader også i 2025 og årene som kommer. Det kan også få innvirkning på bispedømmerådernes budsjetttrammer fremover.

Grunnet rettssubjektets økonomiske utfordringer med bla store pensjonskostnader, gir Kirkerådets ledelse trolig ikke bispedømmene tillatelse til å bruke akkumulert mindreforbruk fra tidligere år i budsjett 2025.

Kontaktmøtets og bispedømmerådsmøtets behandling av foreliggende budsjettforslag, samt evt. endringer i tildelingen etter at Statsbudsjettet for 2025 er vedtatt i Stortinget, vil legge grunnlag for arbeidet frem mot et endelig budsjett for 2025. I tillegg gjenstår noen detaljer i budsjettarbeidet knyttet til variabel lønn, lønnsoppgjør, periodiseringer og kvalitetskontroller av diverse beregninger opp mot kostnadene for 2024.

Det vises for øvrig til saksframlegg til Kirkerådets sak 90/24 og vedtak.

Vi ber om tilbakemeldinger etter bispedømmerådsmøte i desember om eventuelle behov for endringer i budsjettet for 2025.

Budsjettet planlegges lest inn i systemet i begynnelsen av januar 2025 for kontroll. Endelig budsjett for 2025 planlegges lest inn i regnskapssystemet før rapportering 31.03.2025.

Seksjon for økonomi 03.12.2024

Denne rapporten er utarbeidet av controller Anne M. Holmstad

Referanser:**Arkivsak:** 23/02654-13**Budsjett 2025****Sammendrag**

Det er krevende budsjettforutsetninger for 2025: kommuneøkonomien er svekket og tilskuddene til fellesrådene likeså. Lønnskostnadene har økt vesentlig og bispedømmene har jobbet med å få antall årsverk til å balansere tilskuddene. Mange årsverk er redusert med denne begrunnelsen. I tillegg kom det på slutten av 2023 en stor økning i pensjonskostnadene, som synes å vedvare for 2024 og 2025 og utover. Rettssubjektet har gått med underskudd i flere år, og anstrengelser med «ostehøvelkutt» bringer ikke budsjettene i balanse.

For å gjøre økonomien bærekraftig på sikt foreslås det å gjennomføre en varig bemanningsreduksjon på minst 65 stillinger, som vil gi en kostnadsreduksjon på 65 mill.kr. For å verne førstelinjetjenestene i størst mulig grad foreslås det at bemanningsreduksjonen gjennomføres i administrative stillinger.

Det foreslås at direktøren får fullmakt til å gjennomføre nedbemanning, innenfor rammene av lov og avtaleverk på området.

Som tidligere år vedtar Kirkerådet en fordeling mellom budsjettgruppene 1, 2 og 3, og mellom enhetene i gruppe 1. Forslag til vedtak omhandler tilskudd i gruppe 2, som i hovedsak går til kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk. Det er også foreslått tilskudd til den enkelte mottaker i budsjettgruppe 3 som er virksomhetene utenfor oss selv.

For å sikre likviditeten gjennom året er det foreslått noen begrensninger i bruk av tilskuddsmidler som ikke blir brukt, og oppstart andel av egenkapital.

Det foreslås også å ta nye langtidsprognoser til orientering.

Forslag til vedtak

1. For å sikre en bærekraftig økonomi på sikt, ber Kirkerådet om at det gjennomføres en varig innsparing på kr 65 mill per år. Innsparingen skal gjennomføres ved en nedbemanning av minst 65 årsverk. For å skjerme førstelinjetjenesten i lokalkirken skal nedbemanningen skje i administrative stillinger.
2. Kirkerådets direktør får fullmakt til å gjennomføre nedbemanningen innenfor rammene i lov, forskrift og tariffavtale, og hvor medbestemmelse og samhandling må skje innenfor rammene i Hovedavtalen og arbeidsmiljøloven.
3. Basert på mottatt statstilskudd for 2025 vedtar Kirkerådet følgende fordeling på de ulike enhetene og budsjettgruppene:

Fordeling 2025 - budsjettgrupper					
	28.11.2024	Dnk-	Dnk-	Tilskudd	Forslag
	hele 1000kr	drift 1	tilskudd 2	andre 3	2025
110/120	Dnk	567 441	9 304	48 581	625 326
130	Bispemøtet	11 524			11 524
		578 965	9 304	48 581	636 850
210	Oslo	176 937	62 320		239 257
220	Borg	150 710	70 015		220 725
230	Hamar	127 056	45 133		172 189
240	Tunsberg	124 550	49 082		173 632
250	Agder & Teler	141 460	53 224		194 684
260	Stavanger	120 937	58 662		179 599
270	Bjørgvin	177 508	73 754		251 262
280	Møre	88 741	37 520		126 261
290	Nidaros	137 045	56 986		194 031
300	Sør-Hålogalar	94 365	40 432		134 797
310	Nord-Hålogal	102 469	37 800		140 269
311	Svalbard	6 230			6 230
	2 032 936	1 448 008	584 928	0	2 032 936
	Sum	2 026 973	594 232	48 581	2 669 786

4. Kirkerådet vedtar det fremlagte forslag til budsjett 2025 for Kirkerådet og Bispemøtet, prefiks 110/120 og 130, med netto budsjetterte kostnader på 675 mill kroner. Dette innebærer et budsjett med underskudd på 38,2 mill kroner.

Med bemanningsreduksjoner i 2025 vil budsjettet for 2026 være i balanse.

Budsjettforslag 2025			
28.11.2024		Bud 24	Bud 25
Nasjonale funksjoner/ råd		647 051	675 082
Bispedømmerådene		1 969 158	2 032 936
Samlet		2 616 209	2 708 018
Inntekter		-2 573 435	-2 669 786
Underskudd		42 774	38 232

5. a.
Kirkerådet vedtar at det for 2025 ikke vil være anledning for bispedømmene å bruke tidligere års akkumulerte mindreforbruk (budsjettgruppe 1 og 2). Det kan gjøres unntak for planlagte tiltak som er hjemlet i tidligere års bispedømmerådsvedtak.
- b.
Kirkerådet vedtar at restmidler fra tilskudd (budsjettgruppe 2) som er oppstått i fellesrådene i 2024 ikke skal lyses ut eller utbetales. Disse midlene blir holdt tilbake og øremerkes for å dekke underskudd i 2025.
6. Kirkerådet tar langtidsprognosene til orientering.

Saksorientering

Denne saken handler om 4 forhold:

1. Bakgrunn, rammer og hensyn for budsjett 2025
2. Inntekter og fordeling på budsjettgrupper, inkludert tilskudd
3. Budsjettering av de sentralkirkelige råd og større budsjettposter
4. Langtidsprognoser og varige budsjetttiltak

Kapittel 1: Bakgrunn, rammer og hensyn for budsjett 2025

Den norske kirke er en grunnleggende institusjon i samfunnet. Som landets folkekirke finansieres driften over statsbudsjettet og kommunebudsjettene. Statstilskuddet tildeles Kirkerådet for å finansiere prestatetjenesten, tilskudd til diakoni og undervisning, og administrasjon på regionalt og nasjonalt nivå. 90 % av tilskuddet fra staten går til lønn, pensjon og lønnstilskudd til diakoni og undervisning.

Nå er økonomien svært anstrengt. Det skyldes en stor vekst i pensjons- og lønnskostnader som ikke kompenseres fullt ut i regjeringens forslag. I 2023 og 2024 har pensjonskostnadene alene vært over 100 millioner kroner høyere enn normalt. Prognosen fra SPK og KLP for 2025 viderefører dette høye nivået

Det er behov for å ta nødvendige og varige grep etter flere år med underskudd. Langtidsprognosen viser et akkumulert underskudd i perioden 2023-28 i størrelse 250 millioner kroner. En slik utvikling vil om noen år tappe nesten hele egenkapitalen som ved inngangen til 2025 er anslått å være 292 millioner.

Dette budsjettforslaget følger opp Kirkerådets ønske om å verne førstelinjetjenesten så langt som mulig. Det er allerede gjennomført kutt i driftskostnader, men videre utsettelser av nødvendige drifts- og investeringskostnader er ikke bærekraftig. Med grep foreslått i dette budsjettet, kan kirkeøkonomien bevege seg mot balanse i 2026 gjennom en nedbemanning av administrative årsverk i Kirkerådets og bispedømmerådenes administrasjon første halvår i 2025.

Kirkerådet har bedt departementet om økte tilskudd for å dekke den økte pensjonsforpliktelsen. I revidert nasjonalbudsjett i år kom det ikke noe til dette. I regjeringens forslag til statsbudsjett 2025 er Den norske kirke gitt et rammetilskudd på 2 670 mill. kroner. Tallet inkluderer tilskuddet til Svalbard kirke på 6 mill. kr. Målt mot 2024 representerer dette en økning på 3,74%. Dette dekker ikke de økte pensjonskostnadene.

Budsjettforslaget for rettssubjektet Den norske kirke er på 2 708 mill. kroner, som innebærer et underskudd på 38,2 mill. kroner.

Endelig statsbudsjett forventes vedtatt av Stortinget innen midten av desember. Dersom stortingsbehandlingen fører til endringer i tilskuddet til Den norske kirke vil det bli fremmet forslag til revidert budsjett fra administrasjonen til et senere møte i Kirkerådet.

Forslag til vedtakspunkt 1 handler om et måltall på varig kostnadsreduksjon på 65 mill. kroner. Dette er nødvendig for å få økonomien i balanse i 2026. Kostnadsreduksjonen skal gjennomføres ved nedbemanning, og skal tas i administrative stillinger for å verne 1.linjetjenesten.

Forslag til vedtakspunkt 2 er en fullmakt til direktøren til å gjennomføre nedbemanningen.

Forslag til vedtakspunkt 3 og 4 er budsjettvedtak for felleskostnader/Kirkerådet og 130 Bispemøtets sekretariat og rettssubjektet Den norske kirke. De gir fullmakt til å gå med underskudd med 38,2 mill. kroner. Dette skyldes dels at det tar tid før nedbemanningen fører til reduserte kostnader, og dels at det er noen pukkelkostnader ved å nedbemanne.

Forslag til vedtakspunkt 5 A og B begrenser underskuddet i 2025 så mye som mulig.

I tillegg har det gjennom kirkerådsvedtak vært redusert antall årsverk med 15 årsverk i administrasjonene i bispedømmene og Kirkerådene i 2024, med krav om ytterligere 4 årsverk i Kirkerådets sekretariat for 2025

Og i tillegg til dette igjen er det redusert med 50 årsverk, hovedsakelig prestestillinger, for å få balanse mellom tildelingene til bispedømmene og økte kostnader til presteårsverk

Det er også en forverring i kommuneøkonomien, og dermed tilskudd til fellestrådene. Summen av alt dette gjør at hele trossamfunnet står overfor store økonomiske utfordringer. Det understreker også viktigheten av at Kirkerådet tilskudd opprettholdes så langt det er mulig, for å opprettholde aktiviteten i lokalkirken.

Basert på budsjett 2024 medgår 65% av mottatt statlig tildeling til personalkostnader (inkludert pensjon). Om vi inkluderer tilskuddene er nærmere 90 % relatert til personalutgifter. De resterende utgifter er knyttet til driftsutgifter hvor tjenestekjøp (kontogruppe 67) er største budsjettpost 1).

Budsjettprofil hele kirken i 2024-budsjett - målt mot statlig tildeling					
Klasse 5	Klasse 4	Klasse 3	Klasse 6-7	Klasse 8	
Personale	Tilskudd	Inntekter	Driftsutg	Finans	Totalt
1 667 289	641 154	-20 081	358 278	-37 000	2 609 640
64,8 %	24,9 %	-0,8 %	13,9 %	-1,4 %	101,4 %
89,7 %				2 573 435	sum statlig tildeling

NOTE 1

Tjenestekjøp utgjør 6,8% (176m), reiser 2,1% (54m), møter/kurs 1,8% (45m), kontorer 1,7% (44m) og annet 1,5% (40m). Alle %-tall målt mot statlig tildeling.

Politiske vedtak om budsjett 2025

Kirkerådets møte i mai behandlet overordnede føringer for budsjett 2025; jfr. KR 54/24, og det ble gjort følgende vedtak:

- Kirkerådet (KR) ber sekretariatet fremlegge et budsjett for 2025 i balanse
- KR ber om at sekretariatet prioriterer barn og unge 0-30
- KR ber om at sekretariatet prioriterer kirken som organisasjon, inkludert organisering, digitalisering og rekruttering
- Alle bispedømmeråd og Kirkerådets sekretariat gjennomgår alle sine inntekter og utgifter for å redusere underskudd og budsjettene i balanse, på måter som i størst mulig grad skjermer førstelinjetjenesten

Kirkemøtets vedtak (KM 5/24) fordeler forventet rammetilskudd for 2025 med samme fordeling mellom budsjettgruppe 1, 2 og 3 som i 2024 og ber om at budsjettet minimum legges i balanse.

Årsprognose 2024

Det ble pr 30.9 utarbeidet ny årsprognose for inneværende år og som viser en bedring i forhold til maiprognozen. Ut fra den nye prognosen kan årets underskudd

bli i størrelse 8,7 mill. kroner. Målt mot et budsjettert årsunderskudd på 42,8 mill. kroner skyldes bedringen særlig:

- Realisert ekstra finansgevinst
- Beparelser på drift i sentrale råd
- Ubrukte tilskuddsmidler hos fellestrådene

Årsprognose 2024		basis pr 30.9	
<i>Røde (minus)- tall viser forverring (økte kostnader), sorte tall er forbedring</i>			
MÅLT MOT ÅRSBUDSJET	DRIFT	TILSKUDD	SAMLET
Til sml pr 31.5	1 500	2 700	4 200
Sentralkirkelige råd			
Pensjon	-41 000		-41 000
Finans	28 000		28 000
Andre utgifter	22 523	2 812	25 335
Bispedømmeråd			
Andre utgifter	3 291	11 974	15 265
Forbedring pr 30.9	12 814	14 786	27 600
Vedtatt årsbudsjett			-42 800
Regulering merforbruk bdr			6 500
Prognostisert årsunderskudd			-8 700
<i>Alle tall i hele 1000 kr</i>			

Egenkapitalen

Ved inngangen til 2023 hadde Dnk en egenkapital på 373 mill. kroner som gjennom underskudd 75 mill. kroner i 2023 ble redusert til 301 mill. kroner. Gitt at ny årsprognose for 2024 inntreffer må man forvente at egenkapitalen ved inngangen til 2025 er i størrelse 292 mill. kroner. Budsjettforslaget for 2025 tilsier at egenkapitalen kan ligge i størrelse 254 mill. ved utgangen av 2025:

Dnk egenkapital	Innskutt	Opptjent	Sum
28.11.2024	egenkap	egenkap	egenkap
Balanse pr 31.12.23	121 959	178 740	300 699
Antatt videre utvikling:			
Årsprognose -24			-8 700
			291 999
Budsjettforslag -25; jfr vedtak pkt 4			-38 200
Forventet 31.12.25			253 799

Reserver hos bispedømmene

I opptjent egenkapital inngår reserver hos bispedømmerådene på til sammen 30,6 mill. kroner. Av disse har 19,6 mill kr oppstått gjennom mindreforbruk av driftsmidler, og 11,1 mill kroner fra tilskudd. Disse tallene pr 31.12.23 viser at reservene i løpet av 2023 ble redusert med 22 mill. kroner.

Kirkerådet har begrenset adgangen for bispedømmerådene å bygge opp slike reserver og KR 52/21 vedtok en øvre grense for akkumulert mindreforbruk lik 3% av årets tildeling. For å begrense kirkens underskudd er det for 2024 og 2025 ikke anledning å bruke midler fra reserven (unntak gjelder). Se vedtakspunkt 5.

Prosess

Budsjettsituasjonen og forslag til løsninger har vært drøftet i Kirkerådets ledergruppe. Det har også vært involverende prosesser med stiftsdirektørene for å forankre og kvalitetssikre de økonomiske størrelsene og måten å få budsjettet i balanse på. KA er informert i eget møte, og tillitsvalgte er informert, og saken er drøftet ut fra premissene i denne saken etter Hovedavtalens bestemmelser. Alvoret er forstått, og det er i hovedsak tilslutning til måten å håndtere situasjonen på. Parat, som en av fagorganisasjonene, har prinsipielle motforestillinger, men som det er vanskelig å imøtekomme enten på grunn av konsekvenser eller på grunn av at tiltak vil ta for lang tid før innsparingseffekt oppnås.

Spørsmålet om prestebemanning og prostiorganisering er pekt på som et område som det bør arbeides videre med. Dette vil skje i løpet av 2025, men er ikke gevinst- eller kostnadsberegnet, og ligger derfor ikke inn som økonomiske forutsetninger i budsjettet.

Kapittel 2: Inntekter og fordeling på budsjettgrupper, inkludert tilskudd

Den norske kirke mottar årlig offentlige tilskudd i størrelse 6,8 mrd. kroner (2023-tall). Over statsbudsjettet ble det i 2023 bevilget 2,44 mrd. kroner, og kommunene bevilget 4,36 mrd. kroner.

Regjeringens budsjettforslag for 2025 ble fremlagt 7.oktober. Utgiftsrammen er på 1 991 mrd. kroner og statens største utgiftspost er alderstrygd i størrelse 300 mrd. kroner.

Tilskuddet til Den norske kirke (Dnk) er på 2 663 mill. kroner og representerer en økning på 3,74% i forhold til inneværende år 2024. Dette er det niende driftsåret for Den norske kirke som et selvstendig rettssubjekt.

Inntekter til Den norske kirke

Ref	Nemning	År 2024	Forslag 2025	Endring	
70	Rammetilskudd til Dnk	2 567 435	2 663 556	96 121	3,74 %
Justis	Tilskudd til Svalbard kirke	6 000	6 230	230	
	Sum forventet inntekt	2 573 435	2 669 786	96 351	

Alle tall i hele 1000 kr

¹ Dette er tall fra 2023, kilde Prop 1S statsbudsjett 2025

Endelig statsbudsjett forventes vedtatt av Stortinget innen midten av desember 2024.

I henhold til budsjettreglementet skal budsjettet ha følgende inndeling:

Gruppe 1	Den norske kirke - drift
Gruppe 2	Den norske kirke - tilskudd
Gruppe 3	Tilskudd til andre

Budsjettgruppe 1 gjelder driftsmidler til disposisjon for Kirkerådet, Bispemøtet og bispedømmerådene.

Budsjettgruppe 2 gjelder tilskudd som skal videreformidles til menighetene for aktiviteter til trosopplæring, diakoni, undervisning og kirkemusikk mv, samt tilskudd til Nidaros og Oslo domkirker.

Budsjettgruppe 3 omfatter to grupper; hhv midler til internasjonale og økumeniske organisasjoner, samt andre institusjoner og kirkelige formål.

2.1 Fordeling pr budsjettgruppe

Fordeling av tildelingen; jfr. statsbudsjettet, på de ulike budsjettgruppene er slik:

Fordeling av midler	År 2024		År 2025	
	Tilskudd	Fordelt	Tilskudd	Fordelt
281124				
Statsbudsjett rammetilskudd	2 567 435		2 663 556	
Tilskudd til Svalbard	6 000		6 230	
Gruppe 1 - Dnk drift		1 948 717		2 026 973
Gruppe 2 - Dnk tilskudd		575 961		594 232
Gruppe 3 - Tilskudd andre		48 757		48 581
Totalt	2 573 435	2 573 435	2 669 786	2 669 786
Alle tall i hele 1000 kr				

Det vil fremgå av KM-vedtak 5/24 at fordelingen mellom budsjettgruppene skal ha samme fordeling som i 2024. Beregningen under viser at fordelingen er noenlunde lik, men at det er en forsiktig justering. Dette har oppstått fordi det er foretatt ett besparesestiltak i budsjettgruppe 3, som påvirker fordelingen.

Fordelinger	År 2024		År 2025	
Bud.gr 1	1 948 717	75,72 %	2 026 973	75,92 %
Bud.gr 2	575 961	22,38 %	594 232	22,26 %
Bud.gr 3	48 757	1,89 %	48 581	1,82 %
Totalt	2 573 435	100,00 %	2 669 786	100,00 %
Alle tall i hele 1000 kr				

2.2 Fordeling pr enhet

Med utgangspunkt i rammetilskuddet til Dnk er midlene fordelt slik på de ulike enhetene:

Fordeling 2025 - budsjettgrupper						
	28.11.2024	Dnk-	Dnk-	Tilskudd	Forslag	Til sml
	hele 1000kr	drift 1	tilskudd 2	andre 3	2025	år 2024
110/120	Dnk	567 441	9 304	48 581	625 326	593 170
130	Bispemøtet	11 524			11 524	11 108
		578 965	9 304	48 581	636 850	604 278
210	Oslo	176 937	62 320		239 257	231 796
220	Borg	150 710	70 015		220 725	213 757
230	Hamar	127 056	45 133		172 189	166 817
240	Tunsberg	124 550	49 082		173 632	168 201
250	Agder & Teler	141 460	53 224		194 684	188 598
260	Stavanger	120 937	58 662		179 599	173 920
270	Bjørgvin	177 508	73 754		251 262	243 376
280	Møre	88 741	37 520		126 261	122 295
290	Nidaros	137 045	56 986		194 031	187 941
300	Sør-Hålogalar	94 365	40 432		134 797	130 562
310	Nord-Hålogal	102 469	37 800		140 269	135 895
311	Svalbard	6 230			6 230	6 000
	2 032 936	1 448 008	584 928	0	2 032 936	1 969 158
	Sum	2 026 973	594 232	48 581	2 669 786	2 573 436

Fordelingen har hensyntatt avtalt nedtrekk av 11 årsverk i bispedømmerådene og de avtalte nedtrekk i Kirkerådets sekretariat. Innsparing på 65 mill kroner, jfr. vedtakspunkt 1, forventes ikke å få full effekt før i 2026 og er følgelig ikke hensyntatt i denne fordelingen.

Bispedømmerådene

Budsjettarbeidet i bispedømmerådene har startet og pågår inntil de respektive rådene vedtar sine budsjetter i november/desember.

Budsjettet forutsetter at bispedømmene budsjetterer med forbruk lik tildelingen.

Bispedømmerådene - fordelt				
07.11.2024	bud.gr 1	bud.gr 2	bud.gr 3	Sum
År 2025	1 448 008	584 928	0	2 032 936
År 2024	1 405 336	563 821	0	1 969 157
Endring	42 672	21 107	0	63 779

Størsteparten av utgiftene for bispedømmerådene er personalkostnader. Disse utgjør 64,7% og hvis man medregner tilskudd (hvor mesteparten er tilskudd til lønn) hele 93,4%. Pensjonskostnader inngår ikke i personaltallet da disse føres sentralt (rDnk, prefiks 110).

Bispedømmenes utgifter kan fordeles mellom presteskapet og kirkelig administrasjon. Tabellen under gir en kostnadsspesifikasjon av kirkelig administrasjon.

Kirkelig administrasjon pr bispedømme - budsjett år 2024						
	Bispedømme	Kirk adm	Hvorav personal			
		TOTALT	budsjett	prosent	driftsutg	annet/rest
210	Oslo	21 509	14 442	67 %	6 834	233
220	Borg	14 955	10 832	72 %	4 193	-70
230	Hamar	15 362	12 362	80 %	3 039	-39
240	Tunsberg	13 892	10 872	78 %	3 203	-183
250	Agder&T	15 853	12 685	80 %	3 185	-17
260	Stvgr	18 700	13 606	73 %	5 094	0
270	Björgvin	19 002	14 074	74 %	5 461	-533
280	Møre	15 954	12 186	76 %	3 828	-60
290	Nidaros	20 010	14 841	74 %	6 105	-936
300	Sør H	13 958	10 310	74 %	3 590	58
310	Nord H	18 427	12 335	67 %	5 667	425
		187 622	138 545		50 199	-1 122
Uttrekk fra Xledger xxx 00000 kirk adm / Annet (rest) er kontogruppene tilskudd og inntekter						

Oversikten er basert på budsjett 2024. Kostnadsnivået for kirkelig administrasjon vil bli redusert i 2025 da det er avtalt nedtrekk av 11 administrative årsverk i bispedømmene, utgjørende i sum 9,9 mill kroner.

Tilskudd

Tilskuddene er i utgangspunktet budsjettert i henhold til tildelingen; jfr. Kap. 2.2.

Budsjettgruppe 2

Denne budsjettgruppen gjelder tilskudd som skal videreformidles til menighetene for aktiviteter til trosopplæring, diakoni, undervisning og kirkemusikk mv, samt tilskudd til Nidaros og Oslo domkirker.

TILSKUDD BUDSJETT ÅR 2025 - BUDSJETTGRUPPE 2			
08.11.2024	Alle tall hele 1000 kr		
Tilskuddsområde	År 2024	År 2025	
Trosopplæring	370 119	383 770	
Oslo og Nidaros domkirker	6 178	6 411	
Diakoni, undervisn og kirkemusikk mv	197 967	202 292	
Kvalifiseringsstipend	1 697	1 759	
Sum budsjettgruppe 2	575 961	594 232	
Tildelingsøkning 2025 i sum		18 271	3,17 %

I all vesentlighet går tilskuddene via bispedømmerådene (98,5%) og er gitt en tildelingsøkning på 3,74%. Som en del av arbeidet med å oppnå budsjettbesparelse er det foretatt et mindre nedtrekk i tilskuddsdelen som Kirkerådet disponerer Barne- og familiedepartementet trakk 3 mill.kr. for å finansiere tiltak mot fellesrådene, og dette trekket foreslås videreført mot budsjettgruppe 2. Som følge av dette har budsjettgruppe 2 i sum en årsvekst på 3,17%.

Budsjettgruppe 3

Denne budsjetgruppen omfatter gruppene hhv 1) internasjonale og økumeniske organisasjoner, og 2) andre institusjoner og kirkelige formål.

TILSKUDD BUDSJETT ÅR 2025 - BUDSJETTGRUPPE 3			
Tilskudd til andre		Bud 2024	Bud 2025
281124		tildelt	
1105210:			
Døvekirken		13 741	14 255
KABB		1 415	431
KIFO		8 053	8 354
Vake		4 930	5 114
Samisk bibeloversettelse		1 944	2 017
VID/Kirk. utdanning i Nord		7 257	7 528
Kirkens SOS		1 619	1 680
		38 959	39 379
1105220:			
Internasjonale og øk.org		10 798	9 202
Sum bud.gruppe 3		49 757	48 581
<i>Vake = Kirkelig ressurscenter mot seksuelle overgrep</i>			
<i>KABB = Kristent arbeid blant blinde og svaksynte</i>			

I utgangspunktet er alle enhetene budsjettert med tildelingsøkning på 3,74%. KABB fikk for 2024 et ekstratilskudd på 1 mill kr knyttet til «salmebok for alle». Nå er tilskuddet tilbake på ordinært nivå.. Tilskudd til internasjonale og økumeniske organisasjoner er redusert med 1,6 mill. kroner.

Kapittel 3: Budsjettering av de sentralkirkelige råd og større budsjettposter

Sentralkirkelige råd

De sentralkirkelige rådene består i utgangspunktet av rDnk, Kirkerådets sekretariat og Bispemøtet. Fra budsjettår 2025 er 110&120-koststedene *) samlet under felles prefiks.

*) Rettssubjektkostnader, prefiks 110, omfatter midler til aktiviteter felles for alle enheter i Den norske kirke. Dette inkluderer drift av folkevalgte råd på nasjonalt nivå, klagenemnd, kontrollutvalg mv. Kirkerådet, prefiks 120, omfatter primært midler til Kirkerådets seksjoner, herunder personalkostnader.

3.1 Samlet for de sentralkirkelige rådene

Budsjettforslaget er i størrelse 675 mill. kroner.

Det er i foreliggende budsjett lagt inn 117,8 årsverk for år 2025 som betyr en reduksjon på 5,9 årsverk målt mot budsjett 2024.

For personalkostnadene er det lagt til grunn en forventet lønnsvekst på 4,5% i overenstemmelse med regjeringens anslag.

3.2 Bispemøtet, prefiks 130

Bispemøtet er et regelfestet sentralorgan i Dnk, og har som oppgave å samordne de gjøremål som ligger til de enkelte biskoper. Kandidatavlønning Olavstipend inngår i budsjettet. Samlet 2025-budsjett er på 13,27 mill kroner.

Årsbudsjett 2025 130 Bispemøtet					År 2025	
81124	personale	tilskudd	driftsutg	innt	Sum	Årsverk
Admin	6 264	1 150	3 344	-10	10 748	5,0
Preses	1 720		802		2 522	1,0
					13 270	6,0
År 2024	7 451	1 150	4 162	-120	12 643	6,0
	Store budsjettposter:					
	Veien til vigsling				2 155	
	Innføringskurs nye prester mv				863	
	Bispemøtet				307	
	Olavstipend				1 301	

3.3 Kirkerådet

Budsjettet for Kirkerådet omfatter det som tidligere ble beskrevet som Kirkerådet (prefiks 120) og rDnk (prefiks 110). Samlet utgjør budsjettet 661,8 mill kr. Målt mot budsjett 2024 har budsjettet en økning på 28 mill kroner hvorav pensjonsøkningen alene forklarer 19 mill kr av økningen. Kirkerådets budsjett 2025 har ikke bygget inn omprioriteringer eller endringer som på avgjørende grad påvirker de ulike innsatsområdene. Området digitalisering har en viss reduksjon, kirkevalg har økning sammenlignet med budsjett 2024 og kommunikasjonsområdet er på nivå med 2024. Tabellen under har ikke oppgitt koststedenes budsjettall for 2024. Dette skyldes at det er foretatt omgrupperinger og forflytninger av budsjettposter slik at tallene ikke ville vært sammenlignbare. Videre er flere koststeder slått sammen (jfr. prefiks 110+120).

Sentralkirkelige råd og utvalg - årsbudsjett 2025				
281124				
		Budsjettforslag 2025	Budsjett	Årsverk
		Koststed	2025	bud -25
110	1310	Kirkemøtet, nemnder	6 978	
110	1320	Kirkerådet, nemnder	4 474	
110	3121	Organisasjonsutvikling	9 113	4,0
110	1220	Ungdommens kirkemøte	833	
110	1330	MKR	3 648	
110	3210	Kirkefag og økumenikk	21 816	1,0
110	5120	Tilskudd diakoni	0	
110	5130	Tilskudd undervisn	2 407	
110	5220	Tilskudd internasjonale	9 202	
110	1340	Samisk kirkeråd	394	
110	3110	Kommunikasjon	32 774	9,0
110	3301	Administrasjon (ny)	17 738	6,0
110	3310	HR	15 586	6,0
110	3330	Felles arkivenhet	7 050	6,0
110	3335	Digitalisering	62 370	10,6
110	3590	Kirkevalget	15 700	
110	3601	Øk&virksomhet	29 793	5,0
110	3610	Felles øk.enhet (FØ)	9 316	18,7
110	3690	Pensjon	290 000	
110	5210	Tilskudd institusjoner	39 379	
110	5110	Tilskudd trosopplæring	5 138	
120	3120	Direktør og stab	7 836	5,0
120	3220	Diakoni og samfunn	11 401	10,8
120	3230	Barn, unge og trosoppl	15 692	11,4
120	3410	Samisk kirkeliv	9 412	5,0
120	3350	Fellesfunksjoner	25 151	5,3
120	3501	Juridisk	8 611	8,0
		Sum 110/120	661 812	111,8
130		Bispemøtet	13 270	6,0
		Budsjett 2025	675 082	117,8
		<i>Til sml bud -24</i>	<i>647 051</i>	<i>123,7</i>
		Endring	28 031	-5,9

Digitalisering

Koststedet Digitalisering (3335) er motoren i kirkens arbeid med digitalisering og inkluderer 10,6 årsverk. Samlet årsbudsjett utgjør 62,4 mill kr hvorav digitaliseringsprosjekter inngår med 50,4 mill kr; jfr. kap. 9.1. En del kostnader er fra 2025 flyttet til andre koststeder; se fellesfunksjoner.

Kommunikasjon

Koststedet Kommunikasjon (3110) har et bredt ansvarsfelt og budsjettet finansierer innholds- og annonsekampanjer knyttet til kirkelige handlinger og markering av høytider på vegne av hele trossamfunnet. I budsjettet inngår også utvikling og drift av kirkens nettsider (12,5 mill kr jfr. se kap. 9.1). Årsbudsjettet er på 32,8 mill kr og inkluderer 9 årsverk.

Økonomi- og virksomhetsstyring

Koststedet (3601) inkluderer større felleskostnader slik som frikjøp, forsikringer, KA-medlemskap mv. I budsjettet inngår digitale aktiviteter med 5,6 mill kr; jfr. kap. 9.1. Årsbudsjettet er på 29,8 mill kr og inkluderer 5 årsverk.

Fellesfunksjoner

Nytt koststed (3350) for fellesfunksjoner er blitt tilført kostnader som tidligere lå under digitalisering slik som lisenser (7,5 mill) og telefoni (9,3 mill) og fra andre koststeder. Årsbudsjettet er på 25 mill kr og det inkluderer 5,3 årsverk.

Kirkevalget

Siden 2020 har Kirkerådet budsjettert med $\frac{1}{4}$ av kostnadene til kirkevalget i hvert av de fire årene frem mot kirkevalget. I 2024-budsjettet var det avsatt 12,5 mill kr til kirkevalg hvorav 2 mill kr i støtte til nomineringsgrupper mv. Kirkerådet har sendt forslag til enkelte forenklinger i rammene for kirkevalg på høring, med sikte på behandling på Kirkemøtet i 2025. De foreslåtte rammene tilsier et samlet valgbudsjett på nesten 66 mill kr, og det er foreslått 17,7 mill kr, hvorav 15,7 mill er ført på koststed kirkevalget.

Et viktig spørsmål inn mot budsjett 2025 er om det digitale valgsystemet (Invote) kan brukes på nytt i 2027. Dette er ikke endelig avklart, men det arbeides nå ut fra at systemet skal gjenbrukes. En forutsetning for dette er at en avvikler muligheten til å stemme på personer som ikke har stilt til valg (tilføyde navn), ved menighetsrådsvalg.

Administrasjon

Koststedet (3301) omfatter to tidligere koststeder (fellesutgifter og forvaltning). Leie av lokaler er største budsjettpost med 9,2 mill kr. Årsbudsjettet er på 17,7 mill kr og det inkluderer 6 årsverk (hvorav 3 på kirkebygg).

3.4 Pensjon

Økende pensjonskostnader har blitt den største økonomiske utfordringen for Dnk de siste årene. Kostnadsnivået har etablert seg på et nivå som er 100-110 mill. kroner høyere enn for to år siden; jfr. prognosetallene.

2025-prognosene fra pensjonsleverandørene KLP (ny) og SPK er på samlet 283 mill. kroner. Hensyntatt medlemstrekk og arbeidsgiveravgift tilsier dette pensjonskostnader i størrelse 290 mill. kr.

02.10.2024					
1103690	År 2023	År 2023	År 2024	År 2025	
PENSJON	Faktisk	Årsbudsjetter		Forslag	
SPK	269 864	163 937	264 400	108 600	
KLP				174 732	
Buffer	-2 371	15 000			
Medlemstrekk	-22 250	-22 300	-22 730	-23 998	
Delsum	245 243	156 637	241 670	259 334	
Arb.g.avgift	39 920	18 796	29 000	31 120	
Avsetning	-8 872		330	-454	
Samlet	276 291	175 433	271 000	290 000	
Budsjett 2024 basert på foreliggende SPK prognose på daværende tidspunkt					
Senere ble SPKs prognoser oppjusterte til 302 mill kroner.					

3.5 Finans

Finans omfatter avkastning fra plassert overskuddslikviditet, slik:

- Renteinntekter fra bankinnskudd i Sparebanken Sør
- Realiserte gevinster fra salg av fondsmidler i finansporteføljen

Det vil framgå under at vi for 2025 samlet har budsjettert med 31,75 mill. kroner. Det er for 2025 ikke budsjettert for ekstra finansgevinster.

3.5 Digitalisering

Kirken har de siste årene satset mye på digitalisering gjennom å etablere flere felles løsninger og samle kirkens kjernedata i disse løsningene. Digitaliseringen krever et vedvarende økonomisk løft og budsjettnivået har de seneste årene ligget i størrelse 90-100 mill. kroner.

Budsjettlisten for de samlede digitale aktivitetene på tvers av ulike koststeder er redusert til 88 mill. kroner. Dette er oppnådd som del av arbeidet med å bringe kirkens budsjett nærmere balanse.

Kapittel 4: Langtidsprognoser og varige budsjetttiltak

Kirkerådet har i vedtak KR 81/24 (pkt. 4) bedt om at det for 2026-2028 utarbeides minst to scenarioer som reflekterer «forskjellige bevilgninger og konsekvenser dette kan få».

Det er en rekke ytre faktorer som påvirker fremtidig økonomi for Den norske kirke. De viktigste vil være:

- statlig bevilgningsnivå; jfr. statsbudsjettet
- endring i rammevilkår; jfr. mulig ny finansieringsmodell
- lønns- og prisutviklingen
- pensjonskostnadene
- uforutsette kostnader; jfr. pandemi

Hertil kommer faktorer som vi selv i sterkere grad kan styre slik som nivået for prioriterte tiltak (eks digitaliseringskostnader, strukturendringer) og bemanningsnivået.

4.1 Gjeldende langtidsprognose

Nåværende langtidsprognose er for 2025-2028 og framgår av fjorårets budsjettsak; jfr. KR 89/23. Prognosen legger til grunn en svekket situasjon med realnedgang. Vår nøkkelfaktor er avstanden mellom forventet inntektsvekst (statlig tildeling til Dnk) og forventet lønnsvekst. Dette nøkkeltallet er valgt fordi lønn/personale utgjør nærmere 90 % av kirkens kostnader om vi inkluderer tilskuddene. Dessuten gir SSB og andre aktører prognoser for lønnsveksten flere år fremover. I langtidsprognosen ble avstanden satt til 1%-poeng for de to første årene, og 2%-poeng for de neste to årene.

En forenklet sammenligning mellom budsjett 2025-tall mot de tall som ble brukt i gjeldende langtidsprognose viser at avstanden tildeling/lønn i 2025 trolig blir på -0,76% poeng mens langtidsprognosen la inn -1%-poeng. Samtidig er det andre komponenter, særlig pensjon, som har utviklet seg mer negativt enn hva langtidsprognosen la opp til.

NØKKELTALL SML	År 2024	År 2025	År 2025
Utvalgte tall	forventet	Budsjett	Langtid.prog
281124		forslag	gjeldende
Tildelingsøkning	5,03 %	3,74 %	3,00 %
Lønnsvekst	5,20 %	4,50 %	4,00 %
Avstand	-0,17 %	-0,76 %	-1,00 %
Underskudd mill progn	-8,7	-38,2	-23,0

4.2 Ny langtidsprognose A

I oppdatert langtidsprognose (LP) legger vi fortsatt til grunn en moderat svekket situasjon; dvs. at den statlige støtten ikke fullt ut dekker forventet lønnsvekst. Som i nåværende LP er det flere variabler, men hovednøkkeltallet er fortsatt et negativt forhold mellom inntektsvekst og lønnsvekst:

- tildeling første år (2026) 1 prosentpoeng svakere enn lønnsvekst (-26: 4,3%)
- tildeling påfølgende 2 år (2027,2028) 1,5 %-poeng svakere enn lønnsvekst (3,5%)
- Pensjonsvekst lik lønnsvekst bortsett fra -26: 0,7% > prisvekst
- Driftskostnader vekst lik prognoser for prisvekst 2,5%
- Digitaliseringsnivået videreført nominelt fra år 27 og 28 (uten prisvekst)

Basert på disse forutsetningene får Dnk en underdekning på 17,5 mill første år (2026) som de to neste årene øker til hhv 45 mill og 74 mill – vesentlig som følge av

at avstanden mellom inntekter og lønnsvekst er økt. Akkumulert underskudd er etter 3 år blitt til 136 mill kr (gitt at ingen tiltak er iverksatt underveis).

På samme måte som for gjeldende LP hviler det en (kunstig) forutsetning om at det ikke er satt inn reduserende tiltak gjennom perioden. Dette er gjort for å synliggjøre behovet (og størrelsen) for å gjøre besparesestiltak.

Samtidig arbeides det nettopp med langsiktige budsjetttiltak for å etablere en bærekraftig økonomi for Dnk. Det forutsettes at utgiftsnivået bringes ned i størrelsesorden 65 mill kroner, og dette er synliggjort i siste tabellrad som «besparesestiltak»; jfr gul bunnfarve.

A-versjon - moderat negativ								
Dnk langtidsprognose		Basisbudsjett	2026	Prgnose	2027-28	Prognoser		
9.11.24			vekst	år 2026	vekst	år 2027	år 2028	
Realnedgang %-poeng (lønnsvekst>inntektsveks			-1,0 %		-1,5 %			
Statlig tildeling	2025	-2 670	1,033	-2 758	1,02	-2 813	-2 870	
Tilskudd	24 %	637	1,033	658	1,02	671	685	
Finansinnt		fast -30	0	-30	0	-30	-30	
Driftsutgifter		2 063						
Personal	65 %	1 722						
hvorav pensjon		290	1,050	305	1,035	315	326	
hvorav lønn		1 432	1,043	1 494	1,035	1 546	1 600	
Driftsutgifter	rest	341						
hvorav digitalisering		90	1,025	92	1,000	92	92	
Øvr driftsutg		251	1,025	257	1,025	264	270	
Sum utgifter		2 670		2 776		2 858	2 943	
Årsunderskudd		0		17,5		44,9	73,8	
Underfinansiering i %				-0,6 %		-1,6 %	-2,6 %	
BESPARESESTILTAK (TIL NIVÅ 65m)				65,0		65,0	65,0	
Forutsetninger								
Basisbudsjett er tett på budsjettforslag 2025, men likevel slik at budsjettet er i balanse .								
Tilskudd (kostnad) følger inntektsveksten								
Regjeringen forventer lønnsvekst-26 på 4,3%. For -27 og -28 antar vi 3,5%								
Driftsutgifter følger forventet prisvekst på 2,5%								
Veksten for pensjon er 0,7%-poeng høyere enn lønnsvekst år 1, men deretter lik lønnsvekst								
Digitaliseringsatsing følger prisvekst første år, men er deretter nominelt videreført								

4.3 Andre rammevilkår

Flere av opposisjonspartiene har i sine alternative statsbudsjetter foreslått redusert støtte til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Det er generelt usikkerhet knyttet til hva et nytt stortingsflertall vil bety for en fremtidig finansiering av folkekirken.

4.4 Alternativ langtidsprognose B

I B-prognosen forutsetter vi to vesentlig negative utfall (dobbelteffekt):

- Realnedgang 1%-poeng (lønnsvekst større enn tildelingsveksten)
- Medlemspåvirket finansieringsmodell, årlig negativ effekt 35 mill kr

På inntektssiden er det lagt inn et årlig tildelingskutt på 35 mill kroner. Dette er et forenklet uttrykk for mulig effekt av en medlemspåvirket finansiering

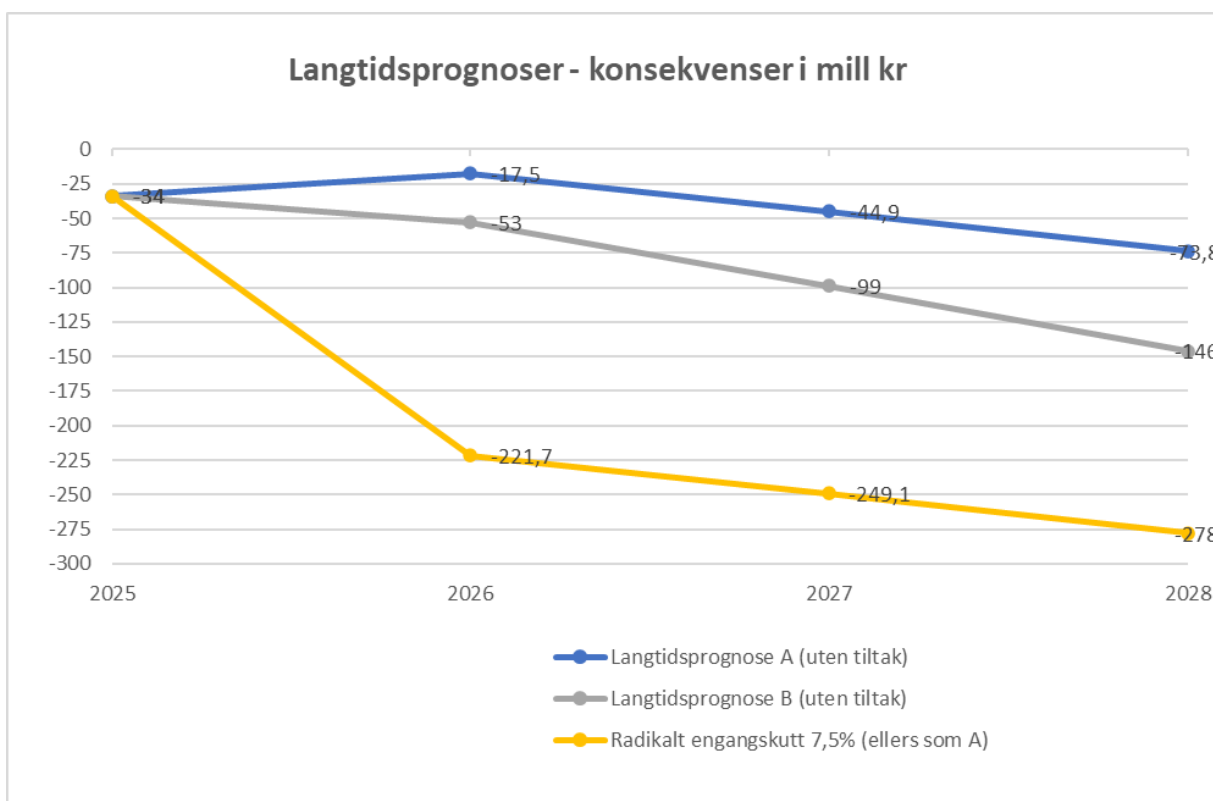
Det viktigste parametere fra de andre prognosemodellene er beholdt: avstanden i prosentpoeng mellom tildelingsvekst og forventet lønnsvekst. I B-modellen er imidlertid denne realnedgangen justert til 1%-poeng alle årene.

Tabellen viser at etter 3 år vil akkumulert underskudd utgjøre ca. 100 mill kr selv etter at kostnadsnivået er senket med 65 mill. kr (uten tiltak er akk underskudd 300 mill kr).

Konsekvensen i B-modellen er at de varslede tiltakene er tilstrekkelige i periodens begynnelse. Men en vedvarende negativ situasjon med realnedgang kombinert med fallende medlemstall i en medlemspåvirket finansieringsmodell vil være utfordrende og kreve ytterligere tiltak.

B-versjon	Budsjett	Basis	Dnk langtidsprognoser 2026-2028						
261124	År 2024	år 2025	vekst	trekk	År 2026	År 2027	År 2028	Akk 26-28	
Realnedgang %-poeng	1				-1 %	-1 %	-1 %		
Kutt i statlig mill kr	1				35	35	35		
Statlig tildeling	2	2 573	2 670	3,3%-2%	-35	2 722	2 741	2 760	
Finansinntekt	3	37	30	Fast		30	30	30	
Sum inntekter		2 610	2 700			2 752	2 771	2 790	
Tilskudd	4	641	637	andel 24%		653	658	662	
Pensjon	5	270	290	3 %		276	284	292	
Lønn	6	1 397	1 432	4,3%-3%	-54	1 494	1 539	1 585	
Digitalisering	7	93	88	Fast		88	88	88	
Driftsutg	8	246	287	2,50 %	-26	294	301	309	
Sum kostnader		2 647	2 734			2 805	2 869	2 936	
Resultat		-37	-34			-53	-99	-146	
BESPARELSESTILTAK (TIL NIVÅ 65 MILL)						65	65	65	195
NOTER	2	Statlig tildeling økt 3,3% (-26), deretter 2%, inkludert fast nedtrekk 35 m årlig							
	4	Tilskudd beregnes som fast 24% av statlig tildeling							
	5	Pensjon redusert til 95% av 2025nivå ved inngang til 2026, deretter utvikling lik lønnsvekst							
	6	Lønn regulert med lønnsvekst 4,3% for 2026 og deretter 3%							
	8	Basert på prisvekst 2,5% alle år							

Figuren under sammenstiller de ulike scenarier som er beskrevet i dette kapitlet:

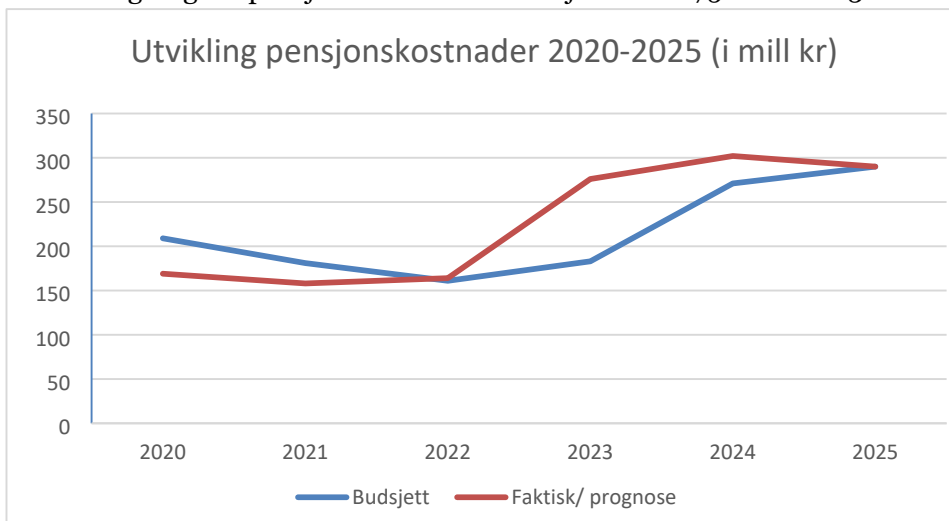
Vi minner om at prognosene er basert på en rekke negative forutsetninger med stor usikkerhet.

4.5 Varige budsjetttiltak

Den økonomiske rammen for Dnk er i løpet av de siste par årene blitt vesentlig strammere. Vi har foran redegjort for forslaget om bemanningsreduksjon på 65 mill kroner. Vi vil oppsummere de viktigste årsakene til dette behovet:

A.

Pensjonskostnadene har i løpet av kort tid etablert seg på et nivå som er 100-110 mill kroner høyere enn tidligere; jfr. kap 3.4. For 2025 er disse budsjettert til 290 mill kroner. Til sammenligning ble pensjonskostnadene budsjettert til 175 mill i 2023.

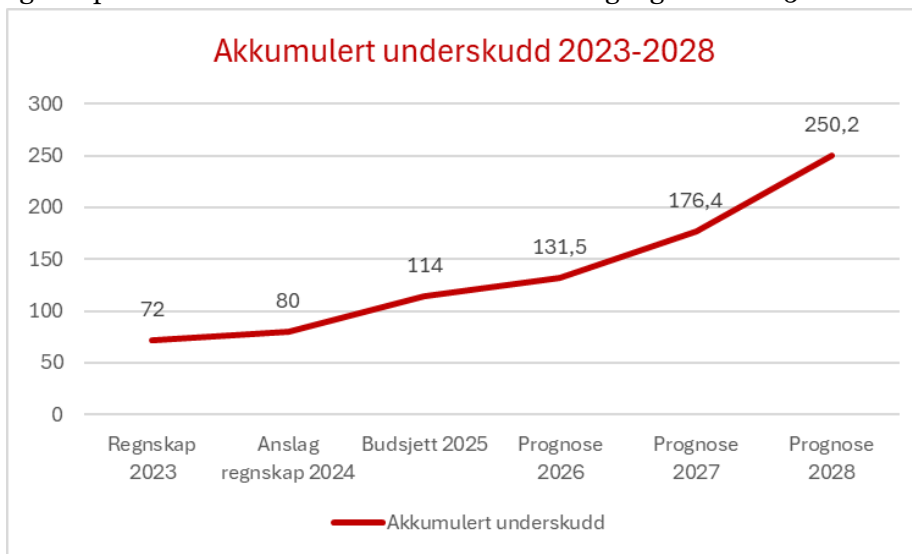

B

Kirken er en personalintensiv virksomhet hvor 65% av inntektene anvendes til lønn, pensjon og sosiale utgifter. Medregnet tilskuddene (hvor mesteparten medgår til lønn) utgjør personal i størrelse 90%. Vi erfarer ofte en årlig realnedgang fordi lønnsøkningen er høyere enn den statlige tildelingsøkning.

C

Høye pensjonskostnader ledet i 2023 til et årsunderskudd på 75 mill kroner. Det er videre budsjettert underskudd for 2024 og 2025 på hhv 42,8 mill og 34 mill kroner. Selv om årsprognosen tilsier et mye lavere underskudd inneværende år må man forvente at egenkapitalen er blitt redusert til 260 mill ved utgangen av 2025.

D

Konsekvensen av høye pensjonskostnader i kombinasjon med nedgang i realvekst (den statlige støtten utvikler seg svakere enn kirkens lønnskostnader) vises særlig i langtidsprognosene; jfr kap 13.2 og 13.3.

E

Samtidig er det økende politisk debatt om støtten til Den norske kirke og andre tros- og livssynssamfunn. Det foreligger alternative budsjettforslag om betydelige engangskutt og dagens finansieringsmodell er under press. Flere forhold peker i retning av at støttenivået ikke blir opprettholdt på dagens nivå.

Situasjonen som er beskrevet i dette saksdokumentet, og oppsummert ovenfor, tilsier at det er nødvendig med større tiltak for å gjenetablere en bærekraftig økonomi for rDnk. I langtidsprognosene er det forutsatt at utgiftsnivået må reduseres med 65 mill kroner; jfr kap 13.

Det følger av dette at det må arbeides med varige budsjetttiltak i størrelse 65 mill kroner og som har full effekt fra år 2026. Utgangspunktet er et behov for å redusere utgiftsnivået tilsvarende 100-millions-økningen i pensjonsnivået. Samtidig er det budsjettert sparetiltak i størrelsesorden 35 mill kroner som har effekt allerede fra 2025; jfr kap 6.3 mv.

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Maria Vassli Gjære	110	24/02240-3	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
54/24	Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024

Årsplan 2025 Møre bispedømmeråd

Vedlegg:

Årsplan Møre bispedømme 2025

Saksorientering

Administrasjonen legg fram eit forslag til årsplan for 2025. Årsplanen er bygd på årsplan for 2024. Med den uvissa som er rundt økonomi og kor mange tilsette det vil vere på bispedømmekontoret frå hausten 2025, må ein sjå på planen som førebels fram til ein har sikre tal for tildeling i februar.

Ein vil følgje opp satsingsområda barn og ung 0-30 år og organisasjonsutvikling og rekruttering i det vidare arbeidet med planen.

Med utgangspunkt i budsjettforslag for 2025 og dei nedtaka som er gjort i stillingar så langt, er det ikkje rom for ei vidare satsing på utvikling av kommunikasjon og digitalisering, og ein ser for seg ein reduksjon i aktivitet på sosiale media. Det vil og vere lite rom for å arbeide med frivilligheit og integrering. Nedtak i driftsmidlar til kulturarbeidet føreset ei endring i arbeidsform, der ein i mindre grad har moglegheit til å vere med-arrangør på kulturarrangement.

Med bakgrunn i utviklinga av bispedømmerådet som strategisk organ, er det tenleg å arbeide ut ein ny måte å drive planarbeid på framover.

Forslag til vedtak

Møre bispedømmeråd vedtek den framlagte planen som ein førebels årsplan for 2025. Når dei økonomiske rammene og personell situasjonen er avklart, ønskjer ein ei ny handsaming av strategi og årsplan.

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedøme

Årsplan 2025

Meir himmel på jorda

Den norske kyrkja er ei vedkjennande, open, tenande og misjonerande folkekyrkje, som vitnar i ord og gjerning om frelse, fridom og von i Jesus Kristus.

Prioritert område

Barn og unge 0-30 år

Kyrkja som organisasjon (digitalisering, rekrutering, organisering)

Berekraftsmåla

Strategi for Den norske kyrkja for 2022–2029

	1	2	3
	Kyrkja opnar rom for tru	Kyrkja er der livet vert levd	Kyrkja er meir for fleire
Kyrkja for den enkelte	1.1 Forkynner evangeliet til menneske gjennom heile livet	2.1 Styrker kyrkja som kulturarena og forvaltar av kulturarv for alle generasjonar	3.1 Gjev tilhøyrse og skapar gode møteplassar og fellesskap fysisk og digitalt
Kyrkja i samfunnet	1.2 Fremjar verdjar som utfordrar og som byggjer eit godt samfunn for alle	2.2 Bidreg til å verkeleggjere berekraftsmåla – lokalt, nasjonalt og globalt	3.2 Motverkar utanforskap og utforskar nye måtar å vere kyrkje på
Kyrkja som organisasjon	1.3 Styrker gjennom si organisering ei levande og nærverande folkekyrkje	2.3 Samhandlar med organisasjonslivet, andre trus- og kyrkjefellesskap, offentlege, private og ideelle aktørar	3.3 Skapar ein mangfaldig, rekrutterande og inkluderande arbeidsplass og frivilligarena

1. KYRKJA OPNAR ROM FOR TRU					
Resultatmål	Indikatorar	Overordna tiltak	Bere- kraft	Ansvar	Frist
1.1 Forkynner evangeliet til menneske gjennom heile livet					
1.1.1. Oppretthalde talet på deltakarar i gudstenester lokalt	Gudsteneste-deltaking/ frekvens	-Stimulere til auka bruk av kunst- og kulturuttrykk - Kurs i liturgi og tekstformidling for prestar og organistar i 2 prosti -arbeide med forordning tilpassa lokale forhold og presteressursar.	3		
1.1.2 Fleire kyrkjelydar inkluderer samisk språk i gudstenestelivet	Talet på sokn med samisk språk i ordning for gudstj. / med samisk innslag i gudstj. Talet på sokn med samisk språk i trusopplæringsplan	Ta i bruk samiske ressursar, auke dialog med samisk kyrkjeråd Utarbeide en plan for samisk kirkeliv i Møre. Innarbeide samiske impulsar i trusopplæring,			
1.1.3 Oppslutninga om kyrkjelege handlingar blir halde oppe	Tal/del døypte, konfirmerte, vigslar og gravferder	Regional oppfølging av nasjonale kampanjar Fagdag om konfirmasjon			
1.1.4. Barn og unge lærer om kyrkje og tru	Deltakarandel i utvalde, landsomfattande tiltak. Deltakarandel av årskull, andel gjennomførte tilbod mtp. plan.	-Arbeide særleg omkring bruk av SFO som arena for trusopplæing			

		-fagdag om grenseoverskridande adferd -implementere/se mulighetene i de nye rammaplanene for KUL - bli ein aktiv medspelar i planlegging og gjennomføring av Nasjonaljubileum (migrasjon 2025/Valldal 2029). _arbeide med nikenum jubileet i 2025.			
1.2 Fremjar verdiar som utfordrar og som byggjer eit godt samfunn for alle					
1.2.1 Kyrkja tek aktivt del i samfunnsdebatten og på ulike arenaer i det offentlege rom	Antall artikkeltreff på leiinga i kyrkja og Dnk i radio, TV, print og nettaviser. Tal seminar og offentlege arrangement	-arbeide aktivt med kronikker om samfunnsaktuelle tema -samarbeide med Bjørnsonsfestivalen ell for å lage arrangement. -ta del i møter med sentral samfunnsaktører og invitere inn til møter. -beredskapsåret 2026 – forprosjekt -ta del i arbeidet med verdisamtalar			
1.2.2 Kyrkja samhandlar med ulike trus- og livssynssamfunn	Utvikle og støtte lokale initativ. Ha oversikt over ressurser.	-vere ei støtte for dei lokale kyrkjelydene der det finnes lokalt initativ. -lage plan for samhandling med ulike tros- og livssynssamfunn			

		- pilegrimsvandring ifm festspillene i Kristiansund 2025, tema: undring			
1.3 Styrker gjennom si organisering ei levande og nærverande folkekyrkje					
1.3.1 Rekruttering til kyrkjelege stillingar blir styrka	Tal søkjarar til vigsla stillingar, tal vakansar i vigsla stillinga	-vere synleg og ta del på aktuelle utdanningsmesse i Fagerlihallen -føre dialog med utdanningsinstitusjonar - utforde potensialet og organisering for å ha jobbskygging -lage ein plan for rekruttering i Møre - inkludert frivillig arbeid -halde oppe relasjonar med studentar ved å gje tilbod om sommervikariat.	17		
1.3.2 Kyrkja har ein velfungerande organisasjon	Det arbeides med organisasjonsutvikling innanfor gjeldane regelverk og i tråd med vedtak i Kirkerådet og Kirkemøtet. Fleire kyrkjelydar nyttar "Kyrkja vår" aktivt i strategiarbeidet.	Innføre årshjul for samarbeid med fellesrådet sine organ Utvikle SOL vidare – fokus på samledelse og biskopens tilsyn -arbeide med utforming av ny kyrkjelege organisering og arbeidsgiveri			

		Styrke samarbeid og samhandling mellom arb.g.linjene Fortsette arbeid med felles HMS standard i bispedøme. Felles strategidag med BDK/BDR -tilby kursing og oppfølging på "Kyrkja Vår" digitalt og med tilbud om å kome rundt i prostia.			
1.3.3. Kompetanseutviklinga vert styrka	Prostane arbeider målretta med kompetanseutvikling i prostia. Fagsamlingar og tilsynssamlingar opplevast som relevante for tilsette.	-Stiftsdag -vidareføre digitale fagsamlingar og forum for trosopplæring KUL-samligner - Lage ein kompetanseplan med kompetanseoversikt for tilsette. -Legge til rette for funksjonelle treffpunkt med læring og erfaringsutveksling på Prestemøte, rostisamlingar, tilssynssamlingar, fagdager. -Auke samhandling med fellesrådet sine organ, innføring av felles årshjul SOL -følgje opp rapporten "Den norske kyrkja og jødane" i prostia.			

2. KYRKJA ER DER LIVET VERT LEVD					
Resultatmål	Indikatorar	Tiltak	Bere- kraft	Ansvar	Frist
2.1 Styrkjer kyrkja som kulturarena og forvaltar av kulturarv for alle generasjonar					
2.1.1 Fleire deltakarar på konserter og kulturarrangement	Tal på deltakarar på konserter og kulturarrangement i kyrkjene i regi av kyrkjelydane/ andre aktørar	- Følge opp vedtatt kulturplan, - Fagsamlingar for kyrkjemusikarar/ kyrkjemusikalsk råd. -lage fora for erfaringsutveksling i bispedøme, der lokalkyrkjelydane deltek -arbeide vidare med konseptet Havets dag	17 3		
2.1.2 Styrke og fornye kyrkjeleg kulturarv nasjonalt og lokalt	Tal på opne kyrkjer. Tal på kulturarrangement og deltakarar Tal avisoppslag Møre bispedøme opplevast som en ressurs i kulturarbeidet.	Vidareutvikle kyrkjeleg pilegrimskompetanse gjennom nettverksmøte og ressursgruppe, arbeide med å nytte kystpilgrimspresten aktivt i Møre. -Opne kyrkjer – vere ein resurs for kyrkjeverger, særskild på nøkkelstadene og bykyrkjene. Digital formidling av liturgiske element i kyrkjer ved nøkkelstadane langs KPL Bevaringsprogrammet for kulturhistorisk viktige kyrkjebygg – formidlings dimensjonen, utvikle digital formidling av kyrkjebygg. bli ein aktiv medspelar i planlegging og gjennomføring av Nasjonaljubileum (migrasjon 2025/Valldal 2029)			

2.1.3. Skular og andre aktørar formidlar kulturarven i/til kyrkja	Talet på barnehage- og skulegudstenester. Talet på besøk av barnehagar/skular i kyrkja og talet på besøk i barnehage og skule	-jf. Punkta 1.1.2. (1.1.4?) og 2.1.2. - Stimulere til pilegrimsaktivitetar i skulen - Auke dialogen med rektorar/fylkeskommune	4		
2.2 Bidreg til å verkeleggjere berekraftsmåla – lokalt, nasjonalt og globalt					
2.2.1 Fleire kyrkjelyder med diakonal satsing	Tal på kyrkjelyder med diakonal satsing	-Oppfølging av tilsette diakonar -Tettare oppfølging og støtte til diakonalt fokus i kyrkjelydar utan diakonal ressurs -strategisk bruk av tilskotsmidlar -Nytta Kyrkja vår som strategisk verktøy.			
2.2.2 Kyrkja fremjer menneskeverd, fred, menneskerettar og vern om skaparverket	Tal på sjelesorgsamtalar (6.D.10). Tal på kyrkjelydar med besøksteneste/tal besøk (6.D.8) Tal på arrangement og deltakarar. Tal på grøne kyrkjelydar. Tal på kyrkjelydar med deltaking i KNs fasteaksjon. Ofringar til KN.	-Nytt fokus på «Torsdager i svart» i bispedømmet, med særskilt vekt på barn og unge -auka fokus på dei 4 diakonale søylene, rettferdiggjøring, inkludering, rettferdighet og håp både i kyrkjelyd og i "kyrkja vår" - kunnskapsheving og bevisstgjøring på internasjonal diakoni -arbeide vidare med Havets dag - samarbeid med Newcastell, gjennom ny vennskapsavtale.			

2.2.3 Den norske kyrkja sitt utslepp og miljøforureining vert redusert.	Tal på grøne kyrkjelydar. Lågare utslepp i samband med arbeidsreiser	- ta i bruk ny sertifiseringsmodell når den ligg føre i Kirka Vår-oppmoda FR - Havets dag 2025 – lage eit regionalt arr og tilby opplegg for kyrkjelydene med eit vidare fokus. Auka bevisstgjøring om bruk av Teams og kollektiv transport/samkjøring			
2.3 Samhandlar med organisasjonslivet, andre trus- og kyrkjesamfunn, offentlege, private og ideelle aktørar					
2.3.1 Samarbeid mellom kyrkjelyd og misjon blir styrka	Tal på misjonsavtalar Tal på sokn som tek del i aksjonen «Saman som kyrkje i heile verda»	-halde oppe talet på misjonsavtalar -løfte eit heilskapeleg og tverrfagleg misjonssyn/misjonsforståing- bidra inn i et regionalt arrangement i samarbeid med SMM i Møre.			
2.3.2 Dnk styrkjer og gjer synleg at ho er del av den verdsvide kyrkja	Deltaking og bidrag i økumeniske samanhengar. Talet på økumeniske gudstenester	Tar aktivt del i å utvikle vennsksrelasjonane: - utvikle kyrkjemusikalsk samarbeid med Newcastle arrangere tur for kirkemusikalsk råd? - Ungdomsutveksling med Ungarn-gjenbesøk i 2025? Samarbeid med ungdomsdemokratiet. - Underteikne ny avtale med Newcastle - Viting av bishop Helen Ann -vere ressurs for dei kyrkjelydane som har lokalt engasjement -samarbeid med KN og SMM			

2.3.3 Barne- og ungdomsorganisasjonane tar del i kyrkjelydane	Rapportert samarbeid mellom sokn og organisasjonar	Videreføre Kirkens Unge Follow me Delta på The Send i Ålesund og Impuls?			

3. KYRKJA ER MEIR FOR FLEIRE

Resultatmål	Indikatorar	Tiltak	Bere- kraft	Ansvar	Frist
3.1 Gjev tilhøyrsløse og skapar gode møtestader for fellesskap fysisk og digitalt					
3.1.1 Kyrkja sitt digitale nærvær aukar og verktøy for digital samhandling blir utnytta	Talet på artikkeltreff i radio, TV, print og nettaviser. Talet på frukostseminar og offentlege arrangement Talet på brukarar/kyrkjelydar/arr i «skjerikyrkja» og på nettsider	Kyrkja vår Vere tilstades på sosiale media, Leiinga tar eit aktivt informasjonsansvar i det daglege arbeidet Kyrkja vel aktivt meiroffentlegheitsprinsippet Setje kommunikasjon på dagsorden internt –alle er kommunikasjonsarbeidarar Gjere kommunikasjon til ein naturleg del av staben sin arbeidskvardag			
3.1.2 Universell utforming (UU) av og i	Tal UU nettsider/ kyrkjebyggdatabase Tal UU kyrkjer Tal på interne system med UU-funksjonalitet,	- Oppfordre til stadig fokus på inkluderingsarbeidet. Og UU. - Oppfølging av KM 7/23 – Likeverdige tilgjengelighet og tilhøyrighet - spesielt fokus i visitas 1?			

kyrkja blir styrka	Tal gjennomførte "kurs 100% med", Tal på arr. med teiknspråktolk.				
3.1.3 Folkekyrkja tilbyr ulike møteplassar og fellesskap	Tal på arrangement i ulike kategoriar.	Utvikle samhandling og samledelse på soknenivå SOL Tematisere i ungdomsarbeid og arbeidet for unge voksne. Diakonale møteplasser - jf Herøy. Kristiansund. Fagdagar for diakoner januar 25.			
3.2 Motverkar utanforskap og utforskar nye måtar å vere kyrkje på					
3.2.1 Ungdomsarbeidet blir styrka og kyrkja er til stades på utdanningsinstitusjonar og i forsvaret	Talet på deltakarar på tilbod for 13-17 år/ 18-30 år og leiarkurs. Talet på samtalar med studentprest og feltprest Deltakarar på arrangement i regi av studentprestar.	Vidareføre FollowMe Arbeide vidare med å førbu eit ungdomsting i 2026. Sende delegatar til Ungdommens kyrkjemøte. Oppretthold studentprestenesta og delta på nasjonalt studentprestsamling vår 25 Samarbeid/deltaking på The Send/Impuls?			
3.2.2 Kyrkja si rolle i sivilsamfunnet blir styrka	Deltaking i kommunale kriseteam. Deltaking i fylkesberedskapsråd. Biskopen er syneleg som samfunnsaktør.	-Oppdatering og oppfølging av krise- og beredskapsplanen for Møre bispedøme. Implementering på Fellestadsnivå. -Beredskapsåret 2026 – forprosjekt med mål om involvering av lokalmenigheter. Delta på Innafor/Utafor			
3.2.3 Fleire kyrkjelydar tilbyr fellesskap til nye Noreg	Talet på kyrkjelydar med tilbod i samband med integreringsarbeid				

3.24 Kyrkja bidreg til nyskaping og innovasjon					
3.3 Skapar ein mangfaldig, rekrutterande og inkluderande arbeidsplass og frivilligarena					
3.3.1 Kyrkjelege medarbeidarar trivest i jobben og har eit inkluderande og likestilt arbeidsfellessk ap.	Medarbeidarundersøkingar. Sjukefråvær. Talet på nyttilsette med nedsett funksjonsevne eller hol i CV (jf. tildelingsbrev frå dep.)	Fortsetje innføring av Kyrkja vår Fortsett fokus på HMS og LIM-arbeidet Oppfølging av medarbeider undersøkinga. Gjere kjent avviks- og varslingsrutinar, informasjons og haldningsarbeid - tettare og meir systematisk samarbeid med FR/Kyrkjeverjer. Systematisk oppsøkjande samarbeid SOL.			
3.3.2 Fleire blir engasjert til frivillig teneste i kyrkja	Tal på frivillige (splitta på i kva for samanhengar) Tal på opplærings- og motivasjonssamlingar for frivillige (eksisterande SSBindikator)	Ha oppdatert kunnskap om frivilligheit på bispedømmerådskontoret. Stiftsdagar			
3.3.3	Kyrkjjas verktøy for digital samhandling vert nytta				

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Bjørn Olaf Storhaug	100	21/04236-9	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
55/24	Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024

Strategisk samtale

Vedlegg:

strategi for den norske kirke 2022-2029 nynorsk powerpoint

Saksorientering

I denne saka har bispedømmerådet ein samtale med prostar og leiargruppa om strategi for Møre bispedømme, Møre bispedømmeråd og Møre biskop.

Rammer:

Kyrkjemøtet har vedtatt strategiplan for perioden 2022 – 2029. Kyrkjemøtet har og vedtatt to satsingsområde:

- Barn og unge 0-30 år
- Kyrkja som organisasjon (inkl. organisering, digitalisering og rekruttering)

Kyrkjemøtet har handsama, men vil og handsame vidare sak om biskopens tilsyn – her inkludert rammer for prostens teneste og bispedømmerådet som strategisk organ.

Vidare er det frå Kyrkjemøtet gjort vedtak om sterkare involvering og medverking av dei lokale kyrkjelege organ – fellesråd og sokneråd.

Vi vil i dette møtet ha samtalar i grupper og plenum om:

- Kvar vil vi at Møre bispedømme skal være i tida framover - overordna? Kva er det felles framtidsbilde vi har i 1 – 5 års perspektiv?
- Korleis skal vi kome til framtidsbiletet (på eit overordna plan)?

Det blir ei kort innleiing og oppsummering. Det blir ikkje lagt opp til vedtak i denne saka, men momenta frå samtalen vil bli notert og tatt med vidare.

Forslag til vedtak

Skriv inn teksten her.

Meir himmel på jorda

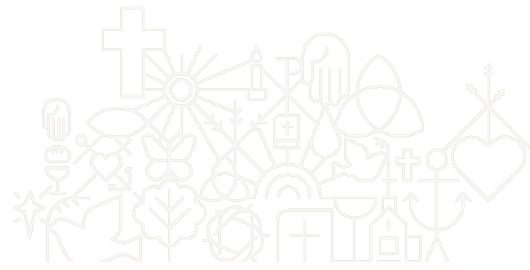
Den norske kyrkja er ei vedkjennande, open, tenande og misjonerande folkekyrkje, som vitnar i ord og gjerning om frelse, fridom og von i Jesus Kristus.

Den norske kyrkja strategi for 2022–2029	1 Kyrkja opnar rom for tru	2 Kyrkja er der livet vert levd	3 Kyrkja er meir for fleire
Kyrkja for den enkelte	1.1 Forkynner evangeliet til menneske gjennom heile livet	2.1 Styrkjer kyrkja som kulturarena og forvaltar av kulturarv for alle generasjonar	3.1 Gjev tilhøyrse og skapar gode møteplassar og fellesskap fysisk og digitalt
Kyrkja i samfunnet	1.2 Fremjar verdiar som utfordrar og som byggjer eit godt samfunn for alle	2.2 Bidreg til å verkeleggjere berekraftsmåla – lokalt, nasjonalt og globalt	3.2 Motverkar utanforskap og utforskar nye måtar å vere kyrkje på
Kyrkja som organisasjon	1.3 Styrkjer gjennom si organisering ei levande og nærverande folkekyrkje	2.3 Samhandlar med organisasjonslivet, andre trus- og kyrkjesamfunn, offentlege, private og ideelle aktørar	3.3 Skapar ein mangfaldig, rekrutterande og inkluderande arbeidsplass og frivilligarena

Meir himmel på jorda

Den norske kyrkja er ei vedkjennande, open, tenande og misjonerande folkekyrkje, som vitnar i ord og gjerning om frelse, fridom og von i Jesus Kristus.

Den norske kyrkja
strategi for 2022–2029

Kyrkja opnar
rom for tru

Kyrkja er der
livet vert levd

Kyrkja er meir
for fleire

Kyrkja for den enkelte	Forkynner evangeliet til menneske gjennom heile livet	Styrkjer kyrkja som kulturarena og forvaltar av kulturarv for alle generasjonar	Gjev tilhøyrslø og skapar gode møteplassar og fellesskap fysisk og digitalt
Kyrkja i samfunnet	Fremjar verdiar som utfordrar og som byggjer eit godt samfunn for alle	Bidreg til å verkeleggjere berekraftsmåla – lokalt, nasjonalt og globalt	Motverkar utanforskap og utforskar nye måtar å vere kyrkje på
Kyrkja som organisasjon	Styrkjer gjennom si organisering ei levande og nærverande folkekyrkje	Samhandlar med organisasjonslivet, andre trus- og kyrkjesamfunn, offentlege, private og ideelle aktørar	Skapar ein mangfaldig, rekrutterande og inkluderande arbeidsplass og frivilligarena

DEN NORSKE KYRKJA

DEN NORSKE KYRKJA

Møre bispedømmeråd

Sakshandsamar	Arkivkode	Arkivsak	Ugradert
Elin Næsje Sætre	003	24/00049-9	

Saksnummer	Råd/utvalg	Møtedato
56/24	Møre bispedømmeråd 2024-2027	12.12.2024

Orienteringar til møte i Møre bispedømmeråd 12. desember 2024

Vedlegg:

Visitaforedrag 240616 Haram

Visitaforedrag Averøy

Saksorientering

I denne saka blir det gitt skriftlege og munnlege orienteringar til bispedømmerådet. Medlemmer av ulike råd og utval har høve til å gi munnlege orienteringar frå møter eller aktivitetar. Saka kan bli oppdatert fram til møtet blir halde.

Skriftlege orienteringar:

1. Visitas i Haram

I starten av juni var det visitas i sokna i Haram.

2. Visitas i Averøy

17. - 22. september 2024 var det visitas i sokna i Averøy.

3. Rekruttering

Utdanningsmessene for primære elevar frå vidaregåande og folkehøgskulane våre i heile bispedømmet. Over 2500 ungdommar er med. Messa er 27. januar i Ålesund og det er 6. året vi er med. Nytt av i år er at vi har fått høve til å ha eit foredrag og vi er glade for å ha Kyrkjerådet med på laget

Temaet er: Kven er eg? Kvifor er eg? Kan eg bidra til at andre opplever meining og håp?

Innhaldet blir bygd rundt:

- Det jobbar mange unge i kyrkja, og vi ønskjer fleire engasjerte medarbeidarar.
- Kyrkja har gode verdiar som styrkjer fellesskap og forhindrar einsemd.
- Gjennom utdanninga lærer du å møte menneske i kvardag, sorg og glede. Noko for deg?

Foredraget blir utarbeidd av Kyrkjerådet i samarbeid med leiar for DnkU Elise Skjerven Aas som skal halde det.

4. Referansegruppe for dei nye rammeplanane for kyrkjeleg undervisning og læring.

Der no etablert ei gruppe på seks, ein frå kvart prosti, som skal arbeide med rammeplanane oppimot plan for kyrkjeleg undervisning og læring – overordna del. Målet er å sjå planane i

konteksten vår og gjennom det kunne gi eit høyringssvar hausten 2025 som reflekterer Møre på ein god måte.

5. Prosti Ungdomskontaktar

Det som er tanken, er at ungdomskontaktane skal koordinere lokale ressursar til å byggje opp eit nettverk av tilsette og frivillige, som følgjer opp dei unge, gjennom erfaringsdeling, nettverksarbeid og relasjonsbygging på tvers av #sokn, fellesråd og prosti.

Målet er å skape ein fellesskap for unge leiarar og andre interesserte som ser, samlar og styrkjer ungdommar mellom 15 – 25 år trua og giren sin dei ein «mobil tru». Som ramme ønskjer vi å bruke konseptet «Followme» som er utarbeidde av NmsU.

Dette nettverksarbeidet vil òg vere ein viktig rekrutterande arena til eit aktivt og berekraftig ungdomsdemokratisk arbeid i Møre bispedømme.

6. Rapport: «Den norske kirke – et samfunnsøkonomisk bidrag til kultur og kulturarv»

Den norske kyrkjas sitt bidrag innanfor kultur og kulturarv utgjer årleg ei verdiskaping på nærare 4,3 milliardar kroner. Dette kjem fram i ein ny rapport utarbeida av konsultentselskapet Rambøll Management Consulting på oppdrag for Kyrkjerådet. Det er første gong en slik rapport har blitt utarbeida. Som ein del av den samfunnsøkonomiske analysen i rapporten har Rambøll gjennomført casebesøk i seks kyrkjer/kyrkjelydar. To av desse er i Møre bispedømme; Kirkelandet kirke i Kristiansund og Borgund kyrkje i Ålesund.

Verdsettinga blir i rapporten summert slik:

Kategori	Verdi (i millionar kroner)
Musikk- og kulturarrangement	627
Litteratur og språk	10
Bygg og arkitektur	3 227
Visuell temporær kunst	2,4
Turisme	37
Kulturfrivillighet	194
Andre kulturelle aktivitetar	168
Totalt	4 266

Meir informasjon, og lenke til rapporten kan lesast her: [Kirken bidrar med flere milliarder på kulturfeltet - Den norske kirke](#)

7. Temakveld med Hans-Wilhelm Steinfeldt og biskop Ingeborg i Spjelkavik kyrkje 12. november

Rundt 450 personar møtte fram for å høyre foredrag av tidlegare utanriksreporteren Steinfeldt, og påfølgande samtale mellom han og biskop Ingeborg. Kantor i Spjelkavik sto for kulturinnslag. Tema for kvelden var tru og religion si rolle i krig, med særleg fokus på krigane i Ukraina og Israel/Gaza. Arrangementet var eit samarbeid mellom Møre bispedømme, Borgund og Spjelkavik kyrkjeakademi og Spjelkavik kyrkjelyd.

8. Vedtak Møre bispedømmeråd sak 41/24 – Samarbeidsavtale Molde domprosti

Møre bispedømmeråd ga i sak 41/24 stiftsdirektøren på visse vilkår fullmakt til å sikre nødvendig forankring av prosjektsøknad. Prosjektsøknaden var knytt til stimuleringsmidler i samarbeid med Molde kirkelige fellesråd. Partane valte saman å ikkje gå vidare med dette prosjektet. Molde kirkelige fellesråd har i ettertid fått innvilga midlar til eit anna prosjekt – Samvirke mellom fellesråd i Molde domprosti.

Munnlege orienteringar:

1. Biskopen orienterer
2. Andre råd

Forslag til vedtak

Møre bispedømeråd tek orienteringane til vitande.

BISKOPENS VISITASFOREDRAG I HARAM 16.06.24

Det har vært hyggelig å få komme tilbake til Haram og på visitas. Det er 9,5 år siden jeg var her sist. På mange måter er visitas en sjelden ting, men vi har disse ukene fått flere påminninger om at det er en del av en rytme, om veldig langsom. På den første samlingen i Brattvåg kyrkje, fikk jeg overrakt et signert bilde av Audun Høistad Aakre som han tegnet etter forrige gang jeg var på visitas. Da var han 8 år gammel. Og da vi var på møte med pensjonistlaget, kunne Leif Hofseth som ledet møte, fortelle at han husket godt at det var visitas det året han var konfirmant, og at han husket det som noe veldig seriøst. Men hva er egentlig en visitas?

VISITAS

På mange av møtepunktene vi har hatt, har jeg bedt alle med briller ta tak i dem, og snakket om at det å være biskop er å være den som ser. Biskop kommer nemlig av det greske verbet for å se. Og en visitas er biskopens tilsynsbesøk. Et besøk der jeg som biskop kommer og ser til dere som er her.

Visitareglementet for Den norske kirke sier:

§ 1. Formål og definisjon

Formålet med visitasreglementet er gjennom bispevisitasene å legge forholdene til rette for aktivt engasjement og stadig fornyelse i den evangelisk-lutherske folkekirke i Norge.

Formålet med bispevisitasen er å støtte, inspirere og veilede menigheter og ansatte, og gjøre kirkens nærvær synlig i lokalsamfunnet.

Tilsynet er i det vi på fint kaller både proaktivt og reaktivt, det er en slags kontroll, men aller meste handler det om å bekrefte dere og å oppmuntre dere.

Som biskop kommer jeg for å se til hvordan dere gjør det når dere tro. Hvordan dere er kirke sammen.

Det har skjedd store endringer i både kirke og samfunn her i Haram siden 2015. Den norske kirke er ikke lenger en statskirke. Og sokna her har rukket å være en del av Ålesund kommune og blitt egen kommune igjen. Med alt det innebærer av omlegging, nedlegging og opprettelse. Nordøyvegen har også kommet med nye bruer og tunnel som gjør noe med reisevaner og tilgjengelighet.

Dere har i lang tid forberedt dere til denne visitasen. Og flere proster har fulgt dere gjennom den viktige prosessen hvor dere har gått fra idémyldring til det programmet vi har gjennomført. Dere har drøftet hva det er med kirkens arbeid

og samarbeidsrelasjoner her i Haram som var viktig for dere å synliggjøre. Det har vært spennende og innholdsrike dager som favnet bredt.

VISJON OG MÅL FOR ARBEIDET

Hele kirkens overordnede visjon er: *«Meir himmel på jorda. Den norske kyrkja er ei vedkjennande, open tenande og misjonerande folkekyrkje, som vitnar i ord og gjerning om frelse, fridom og von i Jesus Kristus.»* Visjonen følges av en strategi som skal vare helt til 2030. Den har et tredelt fokus: *«Kyrkja for den enkelte, kyrkja i samfunnet og kyrkja som organisasjon»*. Målene er at *«Kyrkja opnar rom for tru, er der livet vert levd og er meir for fleire.»* Hvordan dette kan skje her hos dere, er den viktige, strategiske samtalen sokneråda må ha framover.

Vi kjenner fortida og har fått gode samtaler om nåtida som gir dere det beste grunnlaget for å forme framtida. Det digitale verktøyet som de fleste menighetene har tatt i bruk, «Kyrkja vår», vil hjelpe dere på veien videre. Det som har skjedd disse to ukene, kaller vi visitas II. På forhånd har det vært gjennomført visitas I med blant annet en gjennomgang av kirkebyggene som dere får i egen rapport, og så vil prosten følge dere opp med en visitas III. Prosessen fram dit, blir for dere som ikke har kommet i gang med å bruke «Kyrkje vår» å ta en samtale og fylle inn informasjon der. For dere alle er det viktig å se nøye på alle ressursene dere har beskrevet i «kyrkja vår». Det samme gjelder utfordringene.

Kanskje vil dere i fellesskap tilføye noe på begge listene dere har laget? Sammen med de ansatte må dere gjøre valg av satsingsområder og prioritere rekkefølgen ut fra ressursene fellesrådet stiller tilgjengelige, og det dere klarer å få til av dugnadsinnsats og pengegaver. Det er mye positivt som skjer, og vi ser at dere i fellesskap har fått til mye over tid.

KOMMUNE OG KIRKE I SAMSPILL

En bispevisitas bidrar også til å legge til rette for viktige møteplasser. Derfor er det en fast post på programmet at det er et møte med kommunen. Førrige onsdag var vi på kommunehuset og sammen med fellesrådsleder Edvard Orvik møtte vi ordfører Vebjørn Krågsæter og kommunedirektør Anders Hammer.

De hadde satt av hele formiddagen til møtet, og vi fikk god tid til å snakke om utviklingen i lokalsamfunnet, om utenforskap som er et problem, både for ungdommer og eldre, og hvordan de møteplassene som kirka er med og skaper er viktige. Dere når store deler av ungdommene gjennom konfirmasjonstida,

over 80 % av de dømte blir konfirmert. Dere har også bred og god kontakt med andre aldersgrupper, for eksempel småbarnsforeldre gjennom babysang.

Gjennom verktøyet «Kyrkja vår» har kommunens representant i fellesrådet full tilgang til alle soknets planer, vurderinger og ressurser. Der har også soknet tilgang til kommunale data og for eksempel «Ungdataundersøkelsen».

Haram kommune er ennå i oppstartsfasen etter skilsmissem fra Ålesund. Det er utfordringer med økonomien, og særlig utfordringer for kirkelig fellesråd etter at tjenesteytingsavtalen ble opphevet. Men håpet er at det økonomiske handlingsrommet skal være litt større i 2025. Det må også avklares hvordan man beregner tilskudd til kirkelig fellesråd, når det i år er et nedtrekk på 18%.

Ordfører og kommunedirektør kom med en tydelig bestilling: beskriv arbeidet som kirka gjør, ikke bare med tall men også med ord i tertial rapporten. Den må dere ta på alvor. Vis bredden i arbeidet og alt det viktige kirka bidrar med til folk i alle aldersgrupper. Også de møteplassene er har utenfor kirkerommet.

Et konkret eksempel er det vi fikk være med på på Eidet omsorgssenter: sangstund for eldre med diakonvikar/organist Jorun Orvik. Det var også tid til kaffe og samtale, og vi fikk høre hvordan det ukentlige tilbudet som kirka har, i tillegg til Røde kors sin besøkstjeneste, er det eneste aktivitetstilbudet til de som bor fast på institusjon.

Disse samlingene er også en møteplass som ivaretar den enkeltes rett til å utøve sin tro enten alene eller sammen med andre. (Jmf. Menneskerettigheten §18). Dette er også en rettighet regjeringen har sikret ved at «alle som er avhengige av kommunale helse- og omsorgstjenester skal få tilrettelegging og bistand for å kunne utøve sin tro og sitt livssyn.» (Rundskriv 1-6/2009)

BYGG, SAMLINGSSTEDER OG SAMLINGER

I Haram kommune er det seks kirker, med svært ulik utforming og alder. I morges møtte vi sokneprest Magne Bildøy i Haram kyrkje, og etterpå besøkte vi Fjørtofta kyrkje. Dermed har vi fått besøket alle kirkene i kommunen denne gangen, selv om det var offisielt program i 4 av dem.

Siden forrige visitas har jeg hatt glede av å feire gudstjeneste i Haram kyrkje i forbindelse med åpningen av Nordøyvegene og signere steinen utenfor kirka. Og i august 2021 å feire gudstjeneste på Fjørtofta og tilbringe en dag med sightseeing på øya og gode fortellinger om kirka og kirkegården.

Vi har vært i Hamnsund kyrkje, der vi fikk være med på skolegudstjeneste. Den blir 150 år 16.november neste år, så da håper jeg å ta turen for å være med på feiringa.

I Hildre kyrkje var vi med på en flott sangkveld ledet av lokale krefter. Imponerende at dere har holdt på i så mange år. Det var en kveld med stor variasjon i sanger og stor sangglede både fra koret og i kirkebenkene. Det er et godt eksempel på engasjement fra lokalt hold som har blitt en viktig møteplass folk reiser langveis fra for å være med på.

Musikkglede fikk vi også oppleve i går kveld i Vatne kyrkje. Der fikk vi møte dyktige ansatte, kyrkjekor og solister som til vanlig er med å beriker gudstjenester og menighetsliv, som kom sammen og laget en flott konsert.

I kommunesenteret ligger Brattvåg kyrkje, en tradisjonell arbeidskirke med mange rom og muligheter, og med kort vei til kyrkjekontoret rett over veien. Der har vi fått vært med både på morgenbønn, møter med sokneråd og ansatte, og fått god servering. Kirkebygget gir gode rammer både for tradisjonelle gudstjenester og andre aktiviteter.

Haram er en kommune med stor arbeidsinnvandring, og flere og flere velger nå å bosette seg på mer permanent basis. Det utfordrer dere som kirke: hvordan kan vi skape møteplasser på tvers av religiøs tilhørighet og etnisitet. På møte med soknerådene fikk vi høre fortellinger fra fortida der dere har fått til det på en god måte. Kanskje kan de være til inspirasjon til det videre arbeidet.

I går var vi på besøk på nye Eidet barne- og ungdomsskule som er under bygging. Den blir samlokalisert med Eidet kulturhall og Bygdestova. Vatne sokneråd har i «Kyrkja vår» pekt på at Vatne kyrkje ikke er så fleksibel og tjenlig i møte med arrangement for barnefamilier utenom gudstjenesten. Og peker på nybygget på Eidet som et alternativ. Her er det mye spennende å ta fatt i. Tidligere kunnskapsminister Brænna avsluttet sin tid som minister med å åpne opp for at SFO-tida nå kan brukes til å gi tilbud om trosopplæring så lenge alle barn er velkommen, uansett tilhørighet til Den norske kirke eller ikke. Kanskje kan den muligheten brukes her?

I dag har vi feiret gudstjeneste her i Norborghallen. Den er bygget med penger fra firma i området og innsamla midler og dugnadsinnsats. Et eksempel på et lokalsamfunn som jobber for å skape gode rammer for menneskene som lever livene sine her. Det håper jeg at vi som kirke også kan være med på.

GUDSTJENESTELIVET

Kirker ble først og fremst bygget for å romme gudstjenestelivet, gravferd og bryllup. Mange av kirkene deres, som har gode rammer for det, mangler den fleksibiliteten man ønsker seg i andre sammenhenger.

Det er stabil oppslutning om gudstjenestene her i Haram, i Brattvåg er det til og med en økning det siste året. Gudstjenesten er på mange måter hjerteslaget i arbeidet vårt, der vi får ta imot nye i dåpen og samles om Ordet og bordet. Her spiller organistene en viktig rolle, på flere måter. Gudstjenestelivet er også avhengig av kirketjener / klokker og en kirkeverge som kan administrere det hele i samarbeid med prostens. Jeg er imponert over arbeidsinnsats og engasjement.

Nordøyvegen har ført til større deltakelse på tvers av øynene, men bompenger mellom øyene og fastlandet utgjør en utfordring for samarbeid mellom menighetene.

Salmesang og preken har alltid stått som bærebjelkene i gudstjenestene. Dåpen var i tidligere tider etter gudstjenesten, deretter i mange år etter prekenen for så å bli flyttet fram til starten av gudstjenesten. Nattverd ble feiret ved sjeldne anledninger. I bedehustradisjonen var det mange steder bare en gang i året, og det var i påsken. I vår kirke vedtok vi i 2011 at nattverd heller skulle være regelen enn unntaket. Det ble vanskelig for mange.

I visitasforedraget i 2015 henviste jeg til dette vedtaket, og så utfordret jeg dere til å jobbe med å nå ut med tanken om alle dømte hører med i nattverdfellesskapet. Alle barn og alle voksne. Nå er nattverddeltagelsen her forholdsvis høy, men fortsatt må vi hjelpe hverandre til å se at nattverden er en gave. En gave til alle oss som aldri kan fortjene den. Gudstjenesten er ment å være det fremste stedet vi har for et inkluderende fellesskap. Hvis gudstjenesten er for alle, uansett bakgrunn, alder, sosial status eller etnisk opprinnelse, har vi stadig noe å strekke oss mot.

FLYTNINGER OG ARBEIDSINNVANDRERE

Haram, og spesielt noen av bygdene, er preget av flyktninger og arbeidsinnvandrere. Kommunefakta i SSB viser at 8% av innbyggerne i kommunen er eller har foreldre som er fra Øst-Europa, med en stor overvekt fra Polen. Mange av flytningene og arbeidsinnvandrerne som kommer hit har en kristen ortodoks eller kristen katolsk bakgrunn.

Flere av sokneråda har det å nå ut til innvandrere og flyktninger som sitt satsningsområdet.

Da vi var på bedriftsbesøk på VARD, fikk høre hvordan de er opptatt av å ivareta sin ansatte både når de var på jobb og på fritida. Kanskje kan et samarbeid med Vard Social om arrangement for deres ansatte være en arena for å nå ut? Jeg foreslo juletreff som en konkret ide.

En annen ting vi snakket om etter besøket på Vard var: Hvordan kan dere bidra til at de som jobber der (og andre) vet de er velkomne til å delta i menighetslivet? Gudstjenestelivet de er vant til er annerledes enn vårt, og noen ganger er det mest naturlige å låne ut kirkerom slik at de kan få feire gudstjeneste med prest fra eget kirkesamfunn, slik det allerede blir gjort i Brattvåg. Men det er jo ønskelig med et bredere samarbeid. Kanskje kan dere i fellesskap invitere til kirkekaffe? Hvilke tradisjoner har de med seg som kan være til berikelse for oss?

De ulike, store kirkesamfunnene har ulike kalendere for når vi feirer jul og påske. Neste år har vi felles påskedag! Det gir mange muligheter til å planlegge en stor feiring sammen. Sammen med skolene, sammen med musikkskolen, sammen med kor og musikklag, sammen med ...? Sammen. La det være utgangspunktet og målet.

SAMARBEID OG DUGNADSARBEID

Helt fra første dagen, har vi gledet oss over alt det gode samarbeidet vi har fått se. Staben forteller om et godt fellesskap, med en veldig god stabskultur der de spiller hverandre gode. Det har vært fint å høre om det gode samarbeidet med sokneråd, dere har kommet langt i å være et stort «vi» - selv om det ikke er så lenge siden dere igjen ble egen kommune.

Mange av de ansatte har vært med i mange år og har mye erfaring og lokalkunnskap. Her har det blant annet vært arbeidet godt med trosopplæring og skole-kirke-samarbeid over mange år. Dere har driftsleder og kontormedarbeider med lang erfaring, og mange gode kirketjenere. Kirkevergen har lang og bred ledererfaring, men er ny i sin lederrolle i Den norske kirke.

Samtidig er dere i en litt sårbar situasjon: Både kateket, menighetspedagog, en organist og en av sokneprestene er på vei ut av stabene. Det er viktig å sørge for at så mye som mulig av den kunnskapen de har om lokale forhold og måter ting er gjort på, blir skriftliggjort og overført de til som kommer etter.

Det gjorde også godt å registrere den gode kommunikasjonen med de ansatte i barnehage og skole, og på Omsorgssenteret. I møte med staben på Eidet barne- og ungdomsskule, fikk vi høre om glede over den nye skolen, og forventninger og ønske om fortsatt godt samarbeid med kirka. Nå blir det viktig at dette blir skriftliggjort, slik at det blir enkelt for ansatte i skolen og nyansatte i kirka å gå

inn i det. Samtidig vil det sikre trygghet og forutsigbarhet for foreldre og foresatte.

En av utfordringene dere har listet opp, er at andre arrangement påvirker oppmøte, spesielt for barn og ungdom. Vi har vært inne på at det finnes en digital aktivitetskalender, FRISKUS, for alt det gode som skjer. Kanskje kan den brukes mer aktivt? Vi fikk også høre at på øyene er det faste møter med foreninger og idrettslag, hvor man prøver å informere hverandre om store arrangement for å unngå kollisjoner. Kanskje det kan være en ide å se om det er mulig også på fastlandet?

Vi har møtt soknerådsmedlemmer som har stort engasjement for kyrkjelydene og gode tanker om hva det vil si å være kirke på deres sted. Samtidig kunne jeg høre noen hjertesukk over alt som ikke blir gjort og som en drømmer om. Jeg vil minne dere om at dere er forskjellige menigheter med ulike forutsetninger. Finn ut hva dere har av ressurser, og hva dere tenker er deres handlingsrom og muligheter. Ingen kan være alt for alle. Noe kan dere gjøre sammen, som dere allerede gjør med babysang, og noe er det best å gjør hver for dere.

Å åpne opp og gjøre kirka mer tilgjengelig trenger ikke alltid å innebære store økonomiske løft. Noen ganger trengs det kanskje noen frivillige som kan koke kaffe, snakke litt med folk og spre informasjon om at kirkene er åpne, slik vi snakket om tirsdag forrige uke. Noen som kan legge til rette for at det jabb tennes lys som en ordløs bønn, rom for en samtale eller en velsignelse.

Og mange ting skal dere ikke gjøre. Nå er det sokneråda som sammen med de ansatte skal finne ut hva det betyr å skape «Meir himmel på jorda» i Haram.

Kirka står sterkt. En stor TAKK til alle dere som bidrar med frivillig arbeid. TAKK for alle dugnadstimene. TAKK for alle pengegavene. Det betyr enormt mye. TAKK til alle dere som spiller og synger; sprer glede og gir fellesskap. TAKK til alle dere som på forunderlig vis sørger for at det alltid er mat på bordet; både varm mat og kaffemat. Måltidsfellesskapet er en viktig del av det å være menneske. TAKK til alle dere som trofast samles rundt Ordet og bordet og gjennom det, sørger for at kirka fortsetter å være kirke. TAKK til alle dere som ber.

TAKK FOR DENNE GANG

Takk for den åpne og gode måten dere har tatt imot oss på. Jeg opplever at dere har omfavnet visitasen. Så er det mitt håp og min bønn at alt det den innebærer får favne dere videre. Favne utfordringer og gleder – og alt det som blir veien dere videre.

Det store oppdraget med å være kirke har vi fått fra Jesus selv. I dag har vi hørt fra Efeserbrevet om at vi er hans verk, skapt i Kristus Jesus til gode gjerninger, som Gud på forhånd har lagt ferdige for at vi skulle vandre i dem.

Så er det dere som nå skal finne ut hva det betyr å være kirke her i Haram kommune.

Gud velsigne dere alle!

Ingeborg Midttømme

Biskop

BISKOPENS VISITASFOREDRAG PÅ AVERØY 22.09.24

Den siste uka har jeg fått være med på mye flott her i Averøy. Ikke bare har været vist seg fra sin beste side, og løftet fram de vakre omgivelsene, vi har også hatt mange, gode møteplasser rundt i hele kommunen. Spennvidden har vært stor fra møte med den yngste på babysangen på 3 måneder til den eldste på sykehjemmet på 103 år. Vi har virkelig erfart at «Alle tider er i Guds hånd». Takk til dere som har skrevet den gode visitasmeldingen med overskriften «I din hånd» og forberedt det flotte programmet.

VISITAS

Å være biskop er nemlig å se. Selve ordet biskop kommer av det greske ordet for å se. Det har vært fint å få være her sammen med prosten å se til dere. De ansatte og menighetsrådene har lagt godt til rette og vist meg mye. Vist meg hvordan det er å være kirke her.

En visitas er et tilsyn, men ikke på samme måte som Mattilsynet kommer og setter smilefjes på ei dør eller surt fjes på et rotete kjøkken. Når biskopen kommer på visitas, er det for å se sammen med dere i takknemlighet over alt det gode som skjer og som Gud gjør iblant dere. Så vil jeg med utgangspunkt i det jeg har sett, få komme med noen utfordringer til veggen videre.

Visitasreglementet for Den norske kirke sier:

§ 1. Formål og definisjon

«Formålet med visitasreglementet er gjennom bispevisitasene å legge forholdene til rette for aktivt engasjement og stadig fornyelse i den evangelisk-lutherske folkekirke i Norge.

Formålet med bispevisitasen er å støtte, inspirere og veilede menigheter og ansatte, og gjøre kirkens nærvær synlig i lokalsamfunnet.»

Tilsynet er i det vi kaller både proaktivt og reaktivt. Det skal bidra med oppmuntring og veiledning undervegs, men også om nødvendig reagere i etterkant. Det er en slags kontroll, men aller meste handler det om å bekrefte dere som en evangelisk-luthersk folkekirke og å oppmuntre dere.

Som biskop kommer jeg for å se til hvordan dere gjør det når dere tro. Hvordan dere er kirke sammen med små og store rundt om i bygdene. Nå har jeg vært biskop her så lenge at det har blitt mange besøk her hos dere. Forrige visitas var for 8 år siden.

Det har skjedd store endringer i både kirke og samfunn siden 2016. Den norske kirke er ikke lenger en statskirke. Her i kommunen er det nye skoler og nye områder med boligutbygging og industri. Averøy er en kommune i vekst, og prognosene viser at det kommer til å fortsette.

Dere har i lang tid forberedt dere til denne visitasen. Prosten har fulgt dere gjennom den viktige prosessen hvor dere har gått fra idémyldring til det programmet vi har gjennomført. Dere har drøftet hva det er med kirkens arbeid og samarbeidsrelasjoner her i Averøy som var viktig for dere å synliggjøre. Det har vært spennende og innholdsrike dager som favnet bredt.

VISJON OG MÅL FOR ARBEIDET

Hele kirkens overordnede visjon er: «Mer himmel på jord. Den norske kirke er en bekjennende, åpen, tjenende og misjonerende folkekirke, som vitner i ord og gjerning om

frelse, frihet og håp i Jesus Kristus.» Visjonen følges av en strategi som skal vare helt til 2030. Den har et tredelt fokus: «Kirka for den enkelte, kirka i samfunnet og kirka som organisasjon». Målene er at «Kirka åpner rom for tro, er der livet leves og er mer for flere.» Hvordan dette kan skje her hos dere, er den viktige, strategiske samtalen menighetsrådene må ha framover.

Vi kjenner fortida og har fått gode samtaler om nåtida som gir dere det beste grunnlaget for å forme framtida. En av de tingene jeg har utfordret dere på, er å ta i bruk det digitale verktøyet «Kirka vår», som er utviklet til hjelp for menighetene i Den norske kirke til å tenke strategisk, samle informasjon om menigheten og prioritere ressursene. Det vil kunne hjelpe dere på veien videre også i den nødvendige samhandlingen med kommunen. Hvis dere setter av et kvarter på alle menighetsrådsmøtene framover til å bli kjent med dette, kan det bli et godt verktøy for både ansatte og medlemmene i menighetsrådene.

Sammen med de ansatte må dere gjøre valg av satsingsområder og prioritere rekkefølgen ut fra ressursene fellesrådet har tilgjengelig, og det dere klarer å få til av dugnadsinnsats og pengegaver.

Kommunen har også tilgang til «Kirka vår» gjennom sin representant i kirkelig fellesråd. Det dere legger inn, kan være med og synliggjøre alt dere bidrar med til de mange lokalsamfunna her i Averøy. Gjennom «Kirka vår» har også menighetene tilgang til informasjon om kommunen, for eksempel befolkningsframskriving og «Ungdataundersøkelsen».

På møte med elevrådet på ungdomsskolen, var nettopp ungdataundersøkelsen tema. På mange områder viser undersøkelsen av det er godt å være ungdom i Averøy. Nesten alle gir uttrykk for at de har en venn og det er lave tall på mobbing. Samtidig forteller mange, spesielt jenter, at de gruer seg til å gå på skolen og at det er mange som har opplevd å få nedsettende uttrykk slengt etter seg.

Ungdommene, spesielt de eldste på ungdomsskolen – de som er fjorårets konfirmanter - etterlyser steder der de kan være med voksne til stede. Dette gjelder særlig i helgene. De lengter etter et sted der de bare kan være sammen, uten det presset som kan oppstå når det bare er ungdommer. I møte med menighetsrådene var også ungdommer et tema: hvordan kan dere bruke de lokalene og ressursene dere har til i samarbeid med ungdommene selv, til å skape møteplasser for ungdommer? Og finnes det noen måter å møte de utfordringene som følger med når folk bor spredt og det ikke går busser i helgene? Her startet vi en samtale som jeg håper dere vil fortsette med framover.

Det som har skjedd denne uka, kaller vi visitas II. På forhånd har det vært gjennomført visitas I med blant annet en gjennomgang av kirkebyggene som dere får i egen rapport, og så vil prosten følge dere opp med en visitas III.

KOMMUNE OG KIRKE I SAMSPILL

En bispevisitas bidrar til å legge til rette for viktige møteplasser. Derfor er det en fast post på programmet at det er et møte med kommuneledelsen. På onsdag hadde vi møte med ordfører, varaordfører og kommunedirektør i Borgstua.

Over lunsj og i det påfølgende møtet, fikk vi god tid til å snakke om kirkas rolle i lokalsamfunnet. Ordføreren innledet møtet med å beskrive det nære forholdet mellom kommune og kirke. Hennes påstand var: alle i Averøy har et forhold til kirka. Vi trenger kirka i sorg og glede.

Så er det krevende økonomi i kommunene for tida. For eksempel har dette kommet til uttrykk i at rektorene ikke har prioritert å bruke penger på buss til skolegudstjenester det siste året. Her vil jeg understreke at det ikke ligger noen begrensninger fra Kunnskapsdepartementet sin side rundt deltakelse i skolegudstjenester. Det finnes tydelige føringer for hva som er mulig når det gjelder skole-kirkesamarbeid. Blant annet er det nå åpnet for at det er mulig å legge deler av den kirkelige læring og undervisning til skolens SFO-tid, så lenge alle blir invitert til å delta, uansett tilhørighet til Den norske kirke.

Dere har sendt en henvendelse til kommunen om bidrag til nytt orgel i Kornstad. Vi håper at det kan være mulig å få en avklaring rundt det spørsmålet, slik at orgelkomiteen kan fortsette arbeidet sitt med å samle inn penger. Her ble det fra kommunedirektøren understreket viktigheten av at det blir gjort rede for at et vedtak fra kommunen er nødvendig for at menighetsrådet kan begynne å søke om midler fra ulike stiftelser og tilskuddsordninger. Det å anskaffe et nytt orgel er en lang prosess, og kanskje må man sette av en delsum penger fra kommunen over flere år.

Vi fikk også høre skryt fra kommunedirektør og ordfører til kirkevergen for å være løsningsorientert og mobilisere frivillig innsats. De opplever at det er et godt samarbeid mellom kommune og fellesråd.

BYGG, SAMLINGSSTEDER OG SAMLINGER

I Averøy kommune er det tre kirker og to kapell med svært ulik utforming og alder samt en stavkirke som eies av Fortidsminneforeningen. Torsdag morgen var vi innom kapellet på Rangøya. Selv om jeg ofte har besøkt Averøy både som biskop og privatperson, har jeg til nå bare kjørt forbi kapellet på Rangøya med båt. Det var en sterk opplevelse å stå inne i det lille kapellet og se ut på havet og holmene. Dermed har vi fått besøket alle kirker og kapell i kommunen, uten at det var offisielt program i alle.

Den første dagen startet vi med morgenbønn i Kvernes stavkirke. Selv om det den er den yngste stavkirka i Norge, bærer den med seg mange århundrer med historie. Her har mennesker i sorg og glede fått komme med sine liv.

Kvernes er et av «Nøkkelstedene» langs Kystpilgrismleia i fylket vårt. Fram mot nasjonaljubileet i 2030 vil det hvert år være nasjonale markeringer med ulike tema. I 2029 er det vi i Møre og Romsdal som har det nasjonale ansvaret, og da er tema folketradisjoner. Det er et tema som kan være interessant for dere å begynne arbeidet med allerede nå. Dere som lever tett på stavkirka, Nordmøre museum og pilegrimstradisjonen. Hva ligger i spennet mellom folketradisjon og ulike trosuttrykk?

På kvelden var vi samlet på kveldsbønn i Kornstad kirke med påfølgende møte med menighetsrådene på menighetshuset. Der fikk vi gode samtaler rundt hva dere ønsker videre for kirkas arbeid her i Averøy. Der ble også betydningen av nytt orgel nevnt.

Onsdag kveld feiret vi fredsgudstjeneste i Bremsnes kirke, etterfulgt av kveldsmat i kirkekaffekroken. Der fikk vi også en presentasjon av det enorme, omfattende dugnadsarbeidet som har vært lagt ned de siste årene av over 70 frivillige, for å pusse opp kirka. Det er imponerende og rørende å høre om hvor mange som har et nært forhold til kirka og som er villig til å legge en innsats for at absolutt hele bygget skal skinne. Kanskje er det sant som biskopen i Nidaros sa den gangen Averøy var en del av Nidaros: Her er tro lettere gjort enn sagt.

Så avsluttet vi i Kvernes kirke torsdag med en flott kulturkveld med mange, lokale bidragsyttere. Averøy ungdomskorps, Tarrakarrain, Averøy kirkekor og lokale solister bidro sammen med organisten til en variert kveld.

GUDSTJENESTELIVET

Kirker ble først og fremst bygget for å romme gudstjenestelivet, gravferd og bryllup. Kirkene deres har gode rammer for det. På Kvernes og Kornstad finnes det også lokaler i nærheten som kan romme en stor bredde av menighetsarbeidet. Den nye kirkekaffekroken i Bremsnes kirke er med å skape noe av den fleksibiliteten og rommet for de gode samtalene som mangler når man ikke har menighetshus rett ved kirka.

Det er stabil oppslutning om gudstjenestene her i Averøy. Tall fra SSB viser at det i snitt er 74 stk tilstede på gudstjenester på søndag og helligdager. Selv om tallene ikke helt er tilbake der de var før pandemien, er det fortsatt mange som møter trofast opp. Gudstjenesten er på mange måter hjerteslaget i alt kirkens arbeid, der stadig nye får bli døpt og bli en del av det store fellesskapet i Jesu Kristi verdensvide kirke. Dere er så heldige at dere har dette store fellesskapet synlig gjennom en ansatt som har kommet fra Kamerun og gjør prestetjeneste her.

I samlingen om Ordet og nattverdbordet spiller prestene og organistene en viktig rolle, men gudstjenestelivet er også helt avhengig av kirketjener, klokker og en kirkeverge som kan administrere det hele i samarbeid med prosten. Kirkeverge og prost er sammen om å lede kirka her i Averøy. Jeg er imponert over arbeidsinnsats og engasjement de ansatte viser.

En annen gledelig ting jeg har lagt merke til disse dagene, er den tilhørigheten som folk føler til alle kirkene i Averøy. Ikke bare den som ligger i det soknet der de bor. «Vi reiser nå dit det skjer», har jeg hørt sagt mange ganger. Uansett hvilken kirke det er. Det tenker jeg er en stor styrke.

FLYTNINGER OG ARBEIDSINNVANDRERE

Averøy er en kommune med befolkningsvekst. Det er det ikke så mange kommuner i Møre og Romsdal som kan skryte av. Kommunefakta (som dere lett kan finne via «Kirka vår») viser at av snart 6000 innbyggere er det nesten 400 som har bakgrunn fra Øst-Europa, med hovedtyngden fra Ukraina, Polen og Litauen.

Mange av flytningene og arbeidsinnvandrerne som kommer hit har en kristen ortodoks eller kristen katolsk bakgrunn. Det utfordrer oss som kirke til å finne nye møteplasser, gjerne i samarbeidet med frivillige organisasjoner. Vi har besøkt Langøya kapell, Bruvoll bedehus og Kårvåg bedehus. Alle tre er drevet på frivillig basis, med sentral plassering i sine lokalsamfunn. Kanskje kan det være mulig å samarbeide om juletreffester, lørdagskafeer eller andre lavterskeltilbud der en kan bli kjent med hverandre og hjelpe de som er nye til å finne en plass i lokalsamfunnet og lære språk.

Dere har ingen diakon, men driver likevel med mye, godt diakonalt arbeid. Fra sjelesorgsamtaler til de mer tilfeldige møtene på kirkegårdene, der en kopp kaffe og en prat kan blir viktige for enkeltmennesker i krevende situasjoner. På strikkekafeen vi besøkte på torsdag, fikk vi høre historien om et viktig møtested, både sosialt og for den internasjonale diakonien /misjonsengasjementet med en solid innsats for mødrehelse.

SAMARBEID OG DUGNADSARBEID

Helt fra første dagen, har vi gledet oss over alt det gode samarbeidet vi har fått se. På møte med staben på Klippen fikk vi høre om mange som bidrar med det de har og trives på jobb, «det er drømmejobben», var en av kommentarene vi fikk høre. Mange av de ansatte har vært med i mange år og har mye erfaring og lokalkunnskap.

Men også samarbeidet med menighetsrådene ble løftet fram. Det er mange som stiller opp og gjør en viktig jobb som valgte ledere i kirka. Deres innsats og innspill er viktig hvis kirka her i Averøy skal være med og skape «Mer himmel på jord».

Også dugnadsånden er sterk, både rundt gudstjenesten og vedlikehold av kirkene. Da Bremsnes kirke skulle bytte gulv, var det ikke nei å få da det ble ringt rundt for å samle inn penger fra det lokale næringslivet. Noen ringte til og med selv og lurte på hvorfor de ikke var spurt enda. Den følelsen av at kirkene er noe som er alle i lokalsamfunnet sine, håper jeg dere greier å ta vare på. Det er mange som gjerne bidrar til kirka når det trengs. Senest nå før helga, da det plutselig var behov for innsats på kort varsel. Da var det mange som stilte opp for kirka si.

Det gjorde også godt å registrere den gode kommunikasjonen med de ansatte i skolene, og på dagsenteret. I møte med elever og ansatte på Kårvåg barneskole, fikk vi høre om glede over den nye skolen, og jeg fikk mange gode spørsmål, om alt fra yndlingsgodteriet mitt til hvordan jeg fant ut at jeg var kristen og det gikk til at akkurat jeg ble biskop.

Det er en god tradisjon at alle 6.klassinger i Averøy får delta på en innholdsrik dag med blant annet pilgrimsvandring til Kvernes stavkirke. Så håper jeg at det kan finnes penger til skyss for å fortsatt kunne tilby skolegudstjenester i kirkene, eller at det kan finnes andre løsninger på skolene.

En av utfordringene dere har listet opp, er at andre arrangement påvirker oppmøte i kirkene, spesielt for barn og ungdom. Vi har vært inne på at det finnes en digital aktivitetskalender i mange kommuner. Det tok vi også opp i møte med kommunen. Kanskje kan det være en mulighet for å forhindre at det kolliderer med datoer? Og kanskje er det mulig å få til et samarbeid med de største aktørene innen håndball og fotball for å sikre at det er en helg i året der det er rom for at kirka kan legge mange av sine aktiviteter? Det er ikke gøy for en familie å være den som gjør at det ikke er mulig å stille lag på en kamp fordi det er noe som skjer i kirka.

En annen viktig aktør for barn og unge her i Averøy, er kulturskolen. Da vi var på Kårvåg barneskole, fikk vi omvisning i de flotte lokalene der. Med over 5 årsverk på lærersida, og nesten 250 elever på dans, sanglek og instrumentopplæring, tror jeg de kan være en god samarbeidspartner. Det er allerede faste møtepunkt gjennom julekonsert på Langøya kapell. Vi som kirke kan bidra med unike arenaer for å utøve musikk på gudstjenester og andre

arrangement, samtidig som det kan være med å berike det som skjer i kirkene. Her håper jeg det er mulig å videreutvikle dette til beste for alle.

Kirka står sterkt. En stor TAKK til alle dere som bidrar med frivillig arbeid. TAKK for alle dugnadstimene. TAKK for alle pengegavene. Det betyr enormt mye. TAKK til alle dere som spiller og synger; sprer glede og gir fellesskap. TAKK til alle dere som på forunderlig vis sørger for at det alltid er mat på bordet; både varm mat og kaffemat. Måltidsfellesskapet er en viktig del av det å være menneske. TAKK til alle dere som trofast samles rundt Ordet og bordet og gjennom det, sørger for at kirka fortsetter å være kirke. TAKK til alle dere som ber.

TAKK FOR DENNE GANG

Takk for den åpne og gode måten dere har tatt imot oss på. Jeg opplever at dere har omfavnet visitasen. Så er det mitt håp og min bønn at alt det den innebærer får favne dere videre. Favne utfordringer og gleder – og alt det som blir veien deres videre. I dag sang vi i salmen etter prekenen med Svein Ellingsen sin tekst: «Alt godt, til vårt og andres vel, er dine gaver.»

Å være en del av Guds kirke på jorden er en gave. Det er også et oppdrag vi har fått fra Jesus selv. Nå er det dere som skal finne ut hvordan dere skal bruke de gavene dere har fått her, til deres og andres vel. Finne ut hva det betyr å være kirke her på Averøy, i 2024 og i åra framover.

Gud velsigne dere alle!

Ingeborg Midttømme

Biskop